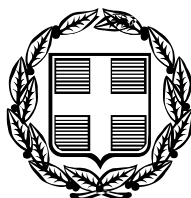

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 623**

18 Μαΐου 2006

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. 44274/Γ7

Πρόγραμμα Σπουδών Καλλιτεχνικών μαθημάτων Γ΄ Γυμνασίου των Καλλιτεχνικών Σχολείων για το σχολ. έτος 2005 - 2006.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1) Τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 55 του ν. 1566/1985 (ΦΕΚ 167/τ.Α') «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».

2) Τις διατάξεις της Γ2/3345/2.9.88 Υ.Α. «Ίδρυση και λειτουργία Μουσικών Σχολείων», που κυρώθηκε με το άρθρο 16 του ν. 1824/1988 (ΦΕΚ 296/τ.Α΄).

3) Τις διατάξεις του νόμου 3194/ΦΕΚ 267/τ.Α΄/20.11.2003 «Ρύθμιση Εκπαιδευτικών Θεμάτων και άλλες διατάξεις».

4) Τις διατάξεις της Γ2/3850/16.6.1998 υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ 658/1.7.1998/τ.Β΄) «Λειτουργία Μουσικών Σχολείων».

5) Τις διατάξεις του άρθρου 17 του ν. 3205/2003 (ΦΕΚ 297/τ.Α΄/2003) «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. μονίμων στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος και άλλες συναφείς διατάξεις», όπως έχει τροποποιηθεί.

6) Την υπ' αριθμ. 3161/Γ7/14.1.2004 υπουργική απόφαση με θέμα: «Συγκρότηση Επιτροπής Καλλιτεχνικών Σχολείων».

7) Την Πράξη 23/24.5.2004 της Επιτροπής Καλλιτεχνικών Σχολείων.

8) Το απόσπασμα της Πράξης 32/29.9.-2004 της Επιτροπής Καλλιτεχνικών Σχολείων.

9) Το απόσπασμα της Πράξης 35/3.11.2004 της Επιτροπής Καλλιτεχνικών Σχολείων.

10) Την υπ' αριθμ. 144558/Γ7/17.12.2004 υπουργική απόφαση με θέμα «Σύνταξη Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών».

11) Το υπ' αριθμ. 128963/Γ7/16.11.2005 έγγραφο της Διεύθυνσης ΣΕΠΕΔ με θέμα: «Διαβίβαση οδηγιών για τη διδασκαλία των καλλιτεχνικών μαθημάτων στη Γ΄ Γυμνασίου», εγκρίνουμε:

Τα Προγράμματα Σπουδών των ακόλουθων Καλλιτεχνικών Μαθημάτων της Γ΄ τάξης των Καλλιτεχνικών Γυμνασίων για το σχολ. έτος 2005 - 2006, τα οποία συντάχθηκαν σύμφωνα με τις οδηγίες της Επιτροπής Καλλιτεχνικών Σχολείων:

1. Εικαστικά
2. Θεατρική Αγωγή
3. Κινηματογράφος
4. Χορός
5. Μουσική
6. Δημιουργική Γραφή
7. Τεχνολογία Κατεύθυνσης

Ακολουθούν τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 5 Μαΐου 2006

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος του Κινηματογράφου.

Γυμνάσιο

1. Γενικός Σκοπός: Ο γενικός σκοπός του μαθήματος του κινηματογράφου είναι η ένταξη του μαθητή στο χώρο της καλλιτεχνικής έκφρασης και επικοινωνίας της 7ης τέχνης μέσα από την επαφή του με καταξιωμένα κινηματογραφικά έργα, όπως και μέσα από δραστηριότητες που σχετίζονται με την μύησή του στη διαδικασία παραγωγής ενός κινηματογραφικού έργου, προκειμένου να αναδειχθεί η κριτική του ικανότητα καθώς και οι δεξιότητες και κλίσεις του, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μελλοντικό επαγγελματικό προσανατολισμό.

2. Ειδικοί σκοποί:

Επιδιώκεται:

- Να έρθει ο μαθητής σε επαφή με ένα χώρο καλλιτεχνικής έκφρασης και επικοινωνίας
- Να αναπτύξει την ταυτότητά του
- Να διαμορφώσει τις έννοιες του χώρου, του χρόνου και της δράσης ως μηχανισμού επινόησης της κινημα-

τογραφικής πραγματικότητας και ενός νέου κινηματογραφικού χώρου.

- Να κατανοήσει το κινηματογραφικό μέσο ως φορέα ταξινόμησης των συναρμολογουμένων εικόνων και των μηχανικών μεθόδων, που παρουσιάζουν επιλεκτικά οπτικά και κιναισθητικά φαινόμενα.

- Να μυηθεί στα κατασκευαστικά στάδια της κινηματογραφικής παραγωγής, στην οπτικοποίηση της ροής της δράσης και στην εντρύφησή του στα σημεία της πλοκής: στα σημεία του χώρου, στα ακουστικά και κινησιακά σημεία, όπως και στην ανάπτυξη των χαρακτήρων στη δομή του σεναρίου.

- Να αποκτήσει γνώσεις που αφορούν το μυθολογικό, ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο γεννήθηκε ο κινηματογράφος.

- Να διακρίνει τον φυσικό αντιληπτικό χώρο με το μυθολογικό χώρο και στη συνέχεια με τον κατασκευασμένο χώρο της αναπαράστασης.

- Να κατανοήσει τους συμβολισμούς και την ενεργοποίηση της παράδοσης μέσα από την τέχνη του κινηματογράφου

- Να αναδειχθεί σε συνειδητοποιημένο θεατή με ανεπτυγμένη την κριτική του ικανότητα

- Να αναπτύξει τις αντιληπτικές του ικανότητες: κιναισθητική, οπτική, ακουστική, ηχητική αντίληψη

- Να αντιληφθεί τον ρόλο του σώματος σε συνάρτηση με το βάθος πεδίου/διαμόρφωση του προοπτικού επίπεδου λήψης.

- Να αποκτήσει την αίσθηση του χώρου στη διάρκεια της κίνησης.

- Να εξοικειωθεί με την μορφολογία της κίνησης

- Να αναπτύξει την προσωπικότητά του μέσω της ενεργού συμμετοχής του

- Να σχηματίζει πολυ αισθητηριακούς συνειρμούς

- Να αποκτήσει ενσυναίσθηση και ψυχική απόσταση

- Να αποκτήσει ομαδική συνείδηση και ικανότητα συνεργασίας

- Να έρθει σε επαφή με καταξιωμένα κινηματογραφικά έργα και δημιουργούς από διάφορες σχολές και πολιτισμούς.

- Να έρθει σε επαφή με καταξιωμένους ανθρώπους του κινηματογράφου

- Να αναπτύξει ικανότητες πρόσληψης των κινηματογραφικών έργων ως έργων τέχνης και ως αισθητικών φαινομένων στενά δεμένων με την εποχή τους.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Τα προτεινόμενα περιεχόμενα για την Γ΄ γυμνασίου είναι τα κάτωθι:

- Αναφορά στα εκφραστικά μέσα της Κινηματογραφικής Τέχνης και προσέγγιση στη δημιουργική χρησιμοποίησή τους
- Συγγραφέας (Σενάριο), Σκηνοθέτης, Ηθοποιοί, Σκηνογράφος (Σκηνογραφία ή φυσικός χώρος), Μουσικός (Κινηματογραφική μουσική), Διευθυντής Φωτογραφίας, Ενδυματολόγος και λοιπές ειδικότητες. Αναφορά στη δημιουργική συμμετοχή τους για την κινηματογράφηση ενός έργου
- Ντεκουπάζ
- Χρονική και δραματουργική ανακολουθία της κινηματογράφησης ενός έργου
- Τεχνική της Κινηματογραφικής τέχνης

α) Φακοί

β) Άξονες

γ) Ρακόρ

δ) Μεγέθη πλάνων (εικόνες) και χρησιμοποίησή τους δημιουργικά κατά την κινηματογραφική λήψη

- Σχολές Μοντάζ (Ασυγχρονισμός, Παράλληλο μοντάζ)
- Ιστορία του Κινηματογράφου - Σχολές και ρεύματα

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει κατά τη διδασκαλία να αποφύγει μια θεωρητική, ιστορική και βιβλιοκεντρική προσέγγιση και να προτιμήσει βιωματικές μεθόδους διδασκαλίας με πρακτική εφαρμογή, παρακολούθηση ταινιών ή μικρότερων αποσπασμάτων και σκηνών, κριτικό σχολιασμό, ανάθεση εργασιών ατομικών ή ομαδικών, ανταλλαγή απόψεων κ.λπ. με σκοπό την ενεργοποίηση των μαθητών, την εμπλοκή τους με τη δημιουργική πράξη και την τοποθέτησή τους στη θέση του δημιουργού με τελικό στόχο την παραγωγή δικών τους πρωτότυπων φιλμς.

3. Στόχοι, Θεματικές Ενότητες, Ενδεικτικές Δραστηριότητες, Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

1ος Άξονας : Ενεργοποίηση,Συνειδητοποίηση,Ανάπτυξη Δημιουργικών Ικανοτήτων		
Στόχοι	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές Δραστηριότητες**
Ο μαθητής να είναι ικανός να : • Μετατρέπει τις σκέψεις σε εικόνες στην αλληλοδιαδοχή τους.	• Επινόηση πίνακα αναλυτικής σκιτσογράφησης (storyboard).	• Ανάλυση αποσπασμάτων μιας κινηματογραφι κής ταινίας στην

• Συσχετίσει τα ακουστικά με τα οπτικά, χωρικά και κιναισθητικά σημεία.	• Εντοπισμός ηχητικών πηγών.	ακολουθία εικόνων. Κατασκευή προσωπικού σημειωματαρίου, που ξεφυλλίζοντάς το, εξετάζεται η ανατομία της κίνησης.
• Αυτοσχεδιάζει «διαδράσεις» ομαδικά.	• Σύνθεση δράσεων για βιντεογράφηση.	• Σχεδιαστική , φωτογραφική, ηχητική καταγραφή γεγονότων του άμεσου περιβάλλοντος σαν πηγή ιδεών. Δημιουργία θεάτρου σκιών.

2ος Άξονας : Πρακτική εφαρμογή – Εισαγωγή στην Κινηματογραφική Διαδικασία		
Στόχοι	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές δραστηριότητες**
Ο μαθητής είναι ικανός να : • Συνειδητοποιήσει τα δομικά στοιχεία του κινηματογράφου (τη σύνθεση εικόνας, κίνησης, φωτός και ήχου) .	• Προβολή αποσπασμάτων διαχρονικών κινηματογραφικών ταινιών .	• Διαμόρφωση περιβάλλοντος για λήψη.
• Αναλύει τη ροή της κίνησης. • Διακρίνει την ηχητική πλαισίωση.	• Μελέτη παράθεσης εικόνων . • Εισαγωγή ήχου- απουσία ήχου - Διάκριση βωβού- ομιλούμενου κινηματογράφου.	• Φωτογράφηση ενός θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες σε διαφορετικά μεγέθη καδραρίσματος. • Ασκήσεις ορθοφωνίας, «καραόκε» Δημιουργία ηχητικών ντοκουμέντων.
• Διαχωρίζει τον εξωτερικό χώρο από ένα κλειστό εσωτερικό περιβάλλον.	• Αντιδιαστολή τεχνητού – φυσικού χώρου.	• Κινηματογράφηση κοινωνικών χώρων

Συνειδητοποιήσει τις κατηγορίες καταγραφής της πραγματικότητας. • Γνωρίσει τους ρόλους των δημιουργών στο κινηματογραφικό γίγνεσθαι.	• Εισαγωγή στα στάδια της κατασκευής του κινηματογραφικού έργου- Συντελεστές.	• Προβολή αναφοράς συντελεστών στις ταινίες «ζενερίκ»

3ος Άξονας : Αισθητική- Κριτική προσέγγιση της κινηματογραφικής διαδικασίας.		
Στόχοι	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές Δραστηριότητες**
Ο μαθητής είναι ικανός να : • Αναπτύξει λεξιλόγιο διατύπωσης ιδεών, συναισθημάτων και κριτικής ικανότητας για τον κινηματογράφο	• Ανάλυση κινηματογραφικού έργου στα δομικά στοιχεία του : εικόνα, κίνηση, φως, ήχο. Ενσωμάτωση στοιχείων από : Αισθητική και Ιστορία κινηματογράφου, Ιστορία Τέχνης, Ενδυματολογία κ.α.	• Συζήτηση με επαγγελματίες δημιουργούς. Ένταξη του κινηματογράφου στο Πάνθεον των τεχνών. Αντιπαράθεση εκφραστικών μέσων.

Χρόνος

Ο εκπαιδευτικός σε κάθε ωριαίο ή δίωρο μάθημα (ανάλογα με την κατεύθυνση) ή σε κάθε ενότητα μαθημάτων επιλέγει κατά την κρίση του και συνδυάζει διάφορους άξονες περιεχομένου και στόχους. Στην ετήσια κατανομή του χρόνου που διατίθεται για το μάθημα πρέπει να επιτυγχάνεται μια σχετική ισορροπία στην επιλογή των αξόνων, του περιεχομένου και των στόχων.

Ιδιαίτερη προσπάθεια απαιτείται από τον εκπαιδευτικό στην αρχή της σχολικής χρονιάς για τον από μέρους του προγραμματισμό της κατανομής των περιεχομένων και των στόχων σε μονόωρες ή δίωρες ενότητες μαθημάτων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η δυνατότητα κάλυψης της ύλης κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους.

Με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα ως διαθέσιμος χρόνος για το μονόωρο μάθημα πρέπει να υπολογιστούν οκτώ μονόωρα (ή τέσσερα δίωρα) μαθήματα σε κάθε τρίμηνο και οκτώ δίωρα μαθήματα σε κάθε τρίμηνο για το δίωρο μάθημα.

Προτείνεται το εργαστηριακό μέρος του μαθήματος του κινηματογράφου να γίνεται σε δίωρες ενότητες, ενώ το θεωρητικό μέρος σε μονόωρες, πράγμα το οποίο μπορεί να ρυθμιστεί εσωτερικά σε κάθε σχολείο.

Στη συνέχεια παρατίθεται ενδεικτική κατανομή των περιεχομένων στα τρία τρίμηνα του διδακτικού έτους. Προτείνεται η κατανομή να γίνει με βάση τα δομικά στοιχεία του κινηματογράφου που επινόησε η κάθε εθνική κινηματογραφική σχολή διαχρονικά (π.χ. συρραφή πλάνων - μοντάζ, ρώσικος κινηματογράφος/ηθοποιός-αμερικάνικος βωβός κινηματογράφος) όπως περιγράφεται στη μεθοδολογία.

Έτσι, ενδεικτικά προτείνεται για το Α' τρίμηνο: ο ρόλος του ηθοποιού - υποκριτική, εισαγωγή στη δομή του σεναρίου, διαμόρφωση σκηνικού χώρου, για το Β΄ τρίμηνο: συρραφή - τεμαχισμός πλάνων (μοντάζ- ντεκουπάζ) - πίνακας αναλυτικής σκιτσογράφησης «story board», εισαγωγή ήχου, ελεύθερη κίνηση της κάμερας, καταγραφή πραγματικότητας (ντοκυμαντέρ) και για το Γ' τρίμηνο: εισαγωγή στα κινηματογραφικά στάδια, γνωριμία με το έργο του κάθε συντελεστή (δημιουργοί, σκηνοθέτης, παιδαγωγός κ.α.)

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι πολλοί από τους στόχους που περιέχονται στο πρόγραμμα σπουδών είναι στόχοι γενικού χαρακτήρα και για τις τρεις τάξεις του γυμνασίου.

Στην προκειμένη περίπτωση το σύνολο των στόχων είναι στόχοι οροφής και η κατάλληλη επιλογή από τον εκπαιδευτικό είναι απαραίτητη. Άπτεται δε της φιλοσοφίας των ανοιχτών, ευέλικτων προγραμμάτων.

Ως κριτήρια κατανομής μπορεί να χρησιμοποιηθούν η ηλικία και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Οι παραπάνω στόχοι στο μάθημα του κινηματογράφου πρέπει να είναι συμβατοί με τους στόχους των άλλων γνωστικών αντικειμένων.

Αξίζει να επισημάνουμε, ότι οι στόχοι των μαθημάτων που αφορούν την κατασκευή του κινηματογραφικού έργου πρέπει να συμβαδίζουν με τους στόχους των μαθημάτων θεωρητικής υποδομής.

Διαθεματική Προσέγγιση

Η διαθεματική προσέγγιση στο επίπεδο Προγράμματος Σπουδών σημαίνει οριζόντια σύνδεση και οργάνωση έτσι που η επεξεργασία θεμάτων ή εννοιών που ανήκουν σε διαφορετικούς τομείς να γίνεται με τρόπο που να προσδιορίζονται οι σχέσεις και να αναδεικνύονται τα σημεία τομής τους. Το μάθημα του κινηματογράφου μπορεί να αντλήσει ιδέες, θέματα και περιεχόμενο για δημιουργία έργων ή συνθετικών εργασιών με βιωματική - επικοινωνιακή διδασκαλία και από όλα τα μαθήματα του σχολείου.

Ορισμένοι από τους μαθητές μπορεί να ενδιαφερθούν για συνθετικές εργασίες, τις οποίες είτε προτείνει ο καθηγητής είτε προτείνουν οι ίδιοι. Αυτοί οι μαθητές ακολουθούν σε γενικές γραμμές το κοινό με τους άλλους Πρόγραμμα Σπουδών και εμβαθύνουν περισσότερο στο θέμα που τους ενδιαφέρει. Προτρέπουμε τα παιδιά να συζητούν και να επιλέγουν θέματα για συνθετικές εργασίες (projects)

Τα παιδιά αφού επιλέξουν το θέμα και διατυπώσουν τις ιδέες τους, διαμορφώνουν ένα γενικό σχέδιο εργασίας, χωρίζονται σε ομάδες, αναζητούν, συλλέγουν και αξιοποιούν πληροφορίες και υλικό, υλοποιούν το πρόγραμμά τους, συζητούν και προσαρμόζουν αναλόγως την πορεία τους και ολοκληρώνουν αξιολογώντας το τελικό αποτέλεσμα. Ο διδάσκων βοηθά και συμβουλεύει όπου είναι απαραίτητο.

Η διαθεματικότητα ως επεξεργασία κοινών θεμάτων διδασκαλίας και μάθησης του κινηματογράφου με αλλά αντικείμενα του σχολείου περιλαμβάνεται οπωσδήποτε στον ετήσιο προγραμματισμό του μαθήματος του κινηματογράφου σε μια έκταση 10% περίπου του ετήσιου Προγράμματος Σπουδών.

Η διαθεματικότητα μπορεί να συμπεριλάβει δυο ή περισσότερα γνωστικά αντικείμενα. Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν αυτά τα γνωστικά αντικείμενα είναι καλό να συνεργάζονται όταν πρόκειται για συνθετότερη επεξεργασία διαθεματικών θεμάτων.

Η έκταση και η ποικιλία των στόχων της διαθεματικότητας στο παρόν Πρόγραμμα Σπουδών ίσως είναι μεγάλη για ένα δίωρο μάθημα. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει από την παρούσα ύλη και με κριτήριο το εφικτό τα προς επεξεργασία θέματα τα οποία στα πλαίσια του ΠΣ μπορούν να ποικίλουν από τάξη σε τάξη και από σχολείο σε σχολείο

- Σε κάθε ενότητα μαθημάτων και όχι απαραίτητα σε μια διδακτική ώρα, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να προσεγγίζει το θέμα από πολλές πλευρές, ιστορική, αισθητική, θεωρητική κλπ. δίνοντας όμως έμφαση στην πρακτική ώστε να επιτυγχάνεται σφαιρικότητα και ισορροπία.
- Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών δεν προτείνει στενά καθορισμένη ύλη χωρισμένη σε ωριαία μαθήματα. Προσφέρει άξονες περιεχομένων, οι οποίοι δε διδάσκονται ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο, αλλά τους συνδυάζει κατά την κρίση του ο εκπαιδευτικός.
- Σε κάθε ωριαίο μάθημα η διδασκαλία πρέπει να είναι τόση, ώστε να αφήνει μεγάλο χρονικό περιθώριο στα παιδιά για δραστηριότητες, για επεμβάσεις, για συζητήσεις, για σχόλια, για κρίσεις έργων και εργασιών.
- Το μάθημα πρέπει να έχει ελεύθερο χαρακτήρα να χτίζεται σε μια επιστημονικά προγραμματισμένη διδακτική και μαθησιακή πορεία χωρίς να αφήνει στο περιθώριο το τυχαίο και το αυθόρμητο.

Προτεινόμενα Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

1ο θέμα: Αναλυτική σκιτσογράφηση/Ομαδική δημιουργία πίνακα (story board)

2ο θέμα: Δημιουργία, κατασκευή δράσεων για την κάμερα

3ο θέμα: Δημιουργία Ντοκυμαντέρ (π.χ. Παρουσίαση δημιουργών, Αφιερώματα)

4ο θέμα: Ειδικές σχολικές εκδηλώσεις, γιορτές με ανοιχτό κοινό και δημοσίευση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης

5ο θέμα: Κινηματογραφικοί αγώνες, συμμετοχή σε φεστιβάλ σπουδαστικών ταινιών μικρού μήκους και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο

Συνθετική εργασία για τη διαδικασία δημιουργίας των παραπάνω θεμάτων

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες σχεδιάζουν και οργανώνουν την εργασία τους, επιλέγουν προδιαγραφές και προβάλλουν τους προσωπικούς τους προβληματισμούς. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: οργάνωση, σύστημα, δομή, χώρος, χρόνος, συνεργασία, ομοιότητα, διαφορά, επικοινωνία.

Προεκτάσεις στα μαθήματα: Εικαστικά, Μουσική, Θεατρική Αγωγή, Χορός, Δημιουργική γραφή

Μεθοδολογία

Ο Κινηματογράφος αποτελεί ένα πολυδιάστατο πολιτισμικό φαινόμενο, το οποίο αφορά την κοινωνία στο σύνολο της. Ο κινηματογράφος είναι μια πολύ δημοφιλής ψυχαγωγία, δεμένος με την καθημερινή ζωή μας και η συνεχής μεταμόρφωσή του με τις νέες τεχνολογίες τον εκτινάσσει ορμητικά στο μέλλον και τον αναδεικνύει σε φορέα παιδείας και πολιτισμού. Είναι μια καλλιτεχνική έκφραση που προσφέρει στους μαθητές γνώση, δράση και δυνατότητα επικοινωνίας.

Ο κινηματογραφικός φακός συλλαμβάνει τη μεταβολή - εναλλαγή των χρονικών στιγμών, μέσω μιας κινηματογραφικής λήψης, δηλ. μιας διαδοχής 16 ή 24 φωτογραφικών στάσεων ανά δευτερόλεπτο που αναλύουν την κίνηση.

Στον κινηματογράφο συγχωνεύεται η διηγηματική στιγμή με την εικαστική, καλύπτοντας δυο βασικές ανάγκες του ανθρώπου: τη μυθοπλασία σε συνδυασμό με την αξιοποίηση του πραγματικού. Αυτή η παιδαγωγική διάσταση του κινηματογράφου ως γνωσιοθεωρητική αισθητική και καλλιτεχνική δραστηριότητα καθιστά το μάθημα του κινηματογράφου αντικείμενο ουσιαστικό στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ο κινηματογράφος είναι μια διαδικασία πολύπλευρη και πολυδιάστατη και ως διδακτικό αντικείμενο απαιτεί δραστήριο και δημιουργικό εκπαιδευτικό αλλά και μαθητές αυτενεργούς και κατάλληλα υποκινημένους

Μια ασφαλής βάση εκκίνησης αποτελεί η συναισθηματική εμπλοκή των μαθητών και η δημιουργία διάθεσης για διανοητική περιπέτεια που βασίζεται στην ανάγκη των μαθητών για τη δημιουργία κινούμενης εικόνας (π.χ. κόμικ).

Στο πλαίσιο αυτό η κινηματογραφική διαδικασία πρέπει να προσεγγίζεται με τρόπο που να την καθιστά απολαυστική. Τα θέματα πρέπει να επιλέγονται ελεύθερα

και να συνοδεύονται με τη γνώση και με τη χρήση της ανάλογης τεχνικής.

Προτείνεται μια διδακτική προσέγγιση η οποία θα τους εμπλέκει βιωματικά τοποθετώντας τους στη θέση ενός δημιουργού σε όλα τα στάδια δημιουργίας ενός έργου. Έτσι, αναμένεται να αποκτούν σε βάθος γνώση και κατανόηση του τρόπου με τον οποίο δομείται ένα έργο.

Τονίζεται ότι είναι σημαντική στο μάθημα του Κινηματογράφου η ομαδική ή η ατομική δημιουργία έργου και η παρουσίασή του από τους μαθητές.

Το μάθημα του Κινηματογράφου βασίζεται στα ακόλουθα κατασκευαστικά στάδια:

Α) Σχεδιασμός αναλυτικού πίνακα σκιτσογράφησης (story board)

Σε σχέση με την εύρεση του θέματος, το ερέθισμα που θα κινητοποιήσει διαθέσεις σχεδιασμού ενός πίνακα storyboard από τους μαθητές μπορεί να είναι οτιδήποτε. Συνήθως είναι μέρος της ιδιωτικής ζωής και υποκινείται από εσωτερικές ανάγκες και παρορμήσεις. Τα βιώματα της καθημερινής ζωής τα δεδομένα του περιβάλλοντος, φυσικού και κοινωνικού, η σκέψη, το συναίσθημα παίρνουν μορφή μέσα από τα σκίτσα.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει στους μαθητές ερεθίσματα, που θα αφυπνίσουν τη φαντασία τους και θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον τους για ό,τι πρόκειται να επακολουθήσει. Ως ερεθίσματα μπορούν να λειτουργήσουν τα εξής: προβολές ταινιών, ανάγνωση αποσπασμάτων γραπτών κειμένων (π.χ. λογοτεχνία, ποίηση, θέατρο), μουσικά και ηχητικά ακούσματα, επισκέψεις σε χώρους τέχνης, εκπαιδευτικές επισκέψεις, ελεύθερες συζητήσεις προκειμένου να εκφράσουν οι μαθητές συναισθήματα και σχόλια.

Β) Παράθεση σε εναλλαγή εικόνας και κειμένου

Οι μαθητές ατομικά ή ομαδικά δημιουργούν προσχέδια οργανώνοντας την υπόθεση, τους χαρακτήρες, τη δομή κ.α.

Γ) Κριτική αξιολόγηση των εργασιών (διορθώσεις, συμπληρώσεις, βελτιώσεις, προτάσεις) από μέρους των μαθητών

Σε πρώτη φάση τα έργα των μαθητών αναρτούνται στους χώρους εργασίας, σε παράθεση, ενώ σε δεύτερη φάση οι μαθητές επεξεργάζονται το υλικό τους χρησιμοποιώντας διάφορες τεχνικές μοντάζ, φωτομοντάζ, ντεκουπάζ, κολλάζ, ή το φωτογραφίζουν με διαφορετικούς φωτισμούς (φίλτρα).

Η επαναγραφή, ανάπτυξη του προσχεδίου στην τελική μορφή, απαιτεί οργάνωση και σύνθεση των ιδεών, λαμβάνοντας υπόψη τις διορθώσεις και επισημάνσεις.

Τα έργα πρέπει να έχουν οργανική συνοχή και να εντάσσονται σε ένα αισθητικό και υφολογικό πλαίσιο.

Δ) Άσκηση φωτογραφικής λήψης του θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Οι μαθητές ατομικά ή ομαδικά κατασκευάζουν και επινοούν συνθήκες φωτισμού σε κλειστό ή ανοιχτό χώρο και στη συνέχεια πειραματίζονται με φωτογραφικές λήψεις των θεμάτων τους από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Οι μαθητές εξοικειώνονται με τις διαστάσεις στο χώρο και τις διαφορετικές προοπτικές (προοπτική πουλιού και μυρμηγκιού).

Ε) Καταγραφή με βιντεοκάμερα

Οι μαθητές ατομικά ή ομαδικά πειραματίζονται με τη βιντεοκάμερα (ολιγόλεπτη λήψη) σε εσωτερικό ή εξωτερικό χώρο και κατασκευάζουν δράσεις που κινηματογραφούν (αυτοσχέδιο θέατρο σκιών).

Ζ) Τελική παρουσίαση

Οι εργασίες των μαθητών παρουσιάζονται στην τάξη ή σε ευρύτερο κοινό, ή σε ειδικές σχολικές εκδηλώσεις, γιορτές με ανοιχτό κοινό και δημοσιεύονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Επίσης, μπορούν να εντάσσονται σε Αφιερώματα ή Παρουσιάσεις Δημιουργών (π.χ. Αφιέρωμα στο θέατρο σκιών, Παρουσίαση του έργου του W. Disney

Γενικές μεθοδολογικές οδηγίες

Είναι σκόπιμο ο εκπαιδευτικός να προγραμματίζει τις παραπάνω δραστηριότητες εντός και εκτός της τάξης. Επίσης, θα πρέπει να έχει υπόψη του τα Προγράμματα Σπουδών και των άλλων μαθημάτων, ώστε να παρέχει σύνδεση.

Καλό είναι να λύνει πρακτικά ζητήματα, όπως η οργάνωση αρχείων με εργασίες μαθητών και η πρόβλεψη αποθηκευτικού χώρου. Ένα διαχρονικό ενημερωμένο αρχείο κινηματογραφικών ταινιών κρίνεται απαραίτητο βοήθημα για το μάθημα του κινηματογράφου.

Το εργαστήριο θα πρέπει ακόμα να είναι δικτυωμένο με το καλλιτεχνικό γίγνεσθαι της πόλης.

Εξοπλισμός εργαστηρίου

Για το μάθημα του κινηματογράφου προβλέπεται η εξασφάλιση των παρακάτω μέσων:

Τηλεόραση, χρήση Η/Υ, video projectors, οθόνη 4 Χ 3 προβολής, DVD player, VHS player, σύστημα μοντάζ, 2 DV κάμερες, ένα DAT, κάμερες Polaroid, μια ψηφιακή φωτοκάμερα, φωτιστικά σώματα, προβολείς, μηχανή προβολής διαφανειών, επιδιασκόπειο, φακούς, φίλτρα, τρίποδα, ηχοληπτικά μηχανήματα, μικρόφωνο, πλατό λήψης, αίθουσα προβολής και σκοτεινός θάλαμος.

Ενδεικτικό πρόγραμμα δίωρης διδασκαλίας

Οριοθέτηση και στοχοθεσία ενός δίωρου μαθήματος

Οι μαθητές εργάζονται για την ανεύρεση ιδεών που μπορεί να αποτελέσουν θέματα κατασκευής storyboard. Στην ανάπτυξη θα πρέπει να περιλάβουν σε γενικές γραμμές την υπόθεση, τους βασικούς χαρακτήρες και την πλοκή, δομή του έργου.

Στόχοι του μαθήματος (Επιλογή από το Π.Σ.)

- Να χρησιμοποιούν ποικίλα ερεθίσματα για να επιλέγουν θέματα
- Να εργάζονται ατομικά και ομαδικά για τη δημιουργία η τη βελτίωση της υπόθεσης της πλοκής και των χαρακτήρων.
- Να εντάσσουν το θέμα, την υπόθεση, τους χαρακτήρες και την πλοκή σε συγκεκριμένο χωροχρονικό πλαίσιο: ενότητα μύθου, χώρου και χρόνου (Αριστοτέλης/Ποιητική)

Ενδεικτική διδακτική πορεία - Δραστηριότητες

Το Στόρυμπορντ ή ντεκουπάζ είναι ένα σχέδιο αφήγησης, όπου ο σκηνοθέτης περιγράφει αναλυτικά πριν από το γύρισμα της ταινίας πώς ακριβώς θέλει να αφηγηθεί την κάθε στιγμή, με ποιες εικόνες και με ποιους ήχους. Έτσι, το στόρυμπορντ περιγράφει τα χωριστά πλάνα με τη σειρά που θα τα δει ο θεατής στην οθόνη, αλλά επιπλέον ο σκηνοθέτης σημειώνει με λεπτομέρειες όλες τις απαραίτητες οδηγίες, ώστε την ώρα του γυρίσματος τα πλάνα του να δείχνουν ακριβώς αυτά που θέλει. Μάλιστα, συνοδεύει την περιγραφή του κάθε πλάνου με ένα

μικρό σκίτσο που δείχνει πώς φαντάζεται την κυριότερη στιγμή του πλάνου αυτού. Φυσικά, όταν πρόκειται για ηχητική ταινία το στόρυμπορντ περιγράφει αναλυτικά και τους ήχους που ακούγονται στο κάθε πλάνο.

Τέλος, στην τρίτη στήλη που υπάρχει δίπλα στο στόρυμπορντ υπάρχει η φωτογραφία της κυριότερης στιγμής του κάθε πλάνου, όπως παρουσιάζεται με το γύρισμα και μια φωτογραφία για κάθε πλάνο του αποσπάσματος που έχει επιλεγεί.

Επίσης, στο στόρυμπορντ την ίδια ιστορία δυο διαφορετικοί σκηνοθέτες θα μπορούσαν να την αφηγηθούν με πολύ διαφορετικά πλάνα σύμφωνα με τις προσωπικές τους απόψεις για το τι είναι σημαντικό σε κάθε στιγμή. Ακριβώς όπως δυο διαφορετικοί άνθρωποι θα μπορούσαν να αφηγηθούν με πολύ διαφορετικές φράσεις και ύφος το ίδιο ανέκδοτο.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση θα πρέπει να στηρίζεται σε διατυπωμένα σταθερά κριτήρια γνωστά εκ των πρότερων στους μαθητές.

Συζητούμε για τα κριτήρια τα οποία θα εστιάζουν τόσο στην ικανότητα του μαθητή να αναλύει και να συνθέτει τα δομικά στοιχεία της εικόνας, της κίνησης του φωτός και του ήχου όσο και στην αποκωδικοποίηση των βιωμάτων της καθημερινής ζωής του μαθητή, των δεδομένων του περιβάλλοντος - φυσικού και κοινωνικού -, των σκέψεων και των συναισθημάτων του, που μορφοποιούνται σχεδιαστικά και οδηγούν στη σύνταξη του πλάνου.

Ως κριτήρια αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης μπορεί να χρησιμοποιηθούν οι βασικές παράμετροι της κινηματογραφικής διαδικασίας, όπως αναφέρονται στο παραπάνω κείμενο της μεθοδολογίας αλλά και στους στόχους του προγράμματος.

Αυτά τα κριτήρια μπορεί να προσαρμοστούν στις δυνατότητες και αδυναμίες των μαθητών και μπορεί να τροποποιούνται καθώς αναπτύσσονται οι ικανότητες των μαθητών.

Η αξιολόγηση είναι αναπόσπαστο μέρος της διδακτικής διαδικασίας και πρέπει να αποτελεί για τον μαθητή νέα αφετηρία και ενθάρρυνση. Αξιολογούμε συνεκτιμώντας όλα τα χαρακτηριστικά του μαθητή και τη δράση του.

Ειδικότερα αξιολογούμε:

- Τις εργασίες, τις έρευνες και τις δραστηριότητές του
- Τη συμμετοχή, την προσπάθεια, το ενδιαφέρον και τις πρωτοβουλίες του
- Το επίπεδο απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων
- Την εφαρμογή της θεωρητικής κατάρτισης του μαθητή στο πρακτικό μέρος της

εργασίας του.

Αξιολογούμε επιλέγοντας ορισμένες από τις παρακάτω μεθόδους, όπως συζητήσεις, σχόλια, κριτική, ερωτηματολόγια και αναλύσεις αποσπασμάτων κινηματογραφικών ταινιών.

Ενθαρρύνουμε την αυτοαξιολόγηση των μαθητών ως μέρος της δημιουργικής τους πορείας.

Ο Εκπαιδευτικός πρέπει ακόμα να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των μεθόδων διδασκαλίας του, την επίτευξη των στόχων του, την καταλληλότητα των διδακτικών και των εποπτικών υλικών και των Προγραμμάτων Σπουδών.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Γενικός Σκοπός: Ο γενικός σκοπός της Θεατρικής Αγωγής είναι να αναπτύξουν οι μαθητές τις κλίσεις και εκφραστικές δυνατότητές τους και να αναπτύξουν παράλληλα και ισόρροπα το διανοητικό, ψυχικό και αισθητικό δυναμικό τους μέσα από τη δημιουργική επαφή τους με την τέχνη του Θεάτρου και την ενεργή συμμετοχή τους στη δημιουργία θεατρικής πράξης.

2. Ειδικοί σκοποί:

Επιδιώκεται:

- Η ενθάρρυνση της δημιουργικής έκφρασης των μαθητών
- Η ανάπτυξη των φυσικών και διανοητικών ικανοτήτων τους
- Η καλλιέργεια του ψυχικού τους κόσμου
- Η παροχή ευκαιριών για ανάδειξη των καλλιτεχνικών κλίσεων και των ιδιαίτερων εκφραστικών ικανοτήτων των μαθητών στην κατεύθυνση της θεατρικής έκφρασης
- Η διαμόρφωση αισθητικής - καλλιτεχνικής αντίληψης και κριτηρίου από τη θέση τόσο του δημιουργού όσο και του ευαίσθητου δέκτη - θεατή
- Η ανάπτυξη της δυνατότητας έκφρασης μέσα από τον προφορικό λόγο
- Ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου
- Η παραγωγική διασύνδεση των γνωστικών αντικειμένων μέσα από τις εφαρμογές του δράματος και η σύνδεση της πράξης με τη θεωρία
- Η συνεργασία και η αρμονική ένταξη των μαθητών σε ομάδα
- Η καλλιέργεια της υπευθυνότητας και της αυτοπειθαρχίας, που είναι η βάση για την άσκηση της θεατρικής πράξης, καθώς επίσης και η πρακτική εφαρμογή της αρχής: «Ένας για όλους και όλοι για έναν»
- Η ενίσχυση της αυτοπεποίθησης μαθητών με δυσκολία στην επικοινωνία, δεδομένου ότι το θέατρο είναι η κατ' εξοχήν τέχνη του «εκτίθεσθαι»
- Η γνωριμία με άμεσο τρόπο με καλλιτεχνικά - πολιτιστικά επιτεύγματα τόσο της πατρίδας τους όσο και άλλων πολιτισμών μέσα από παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων, συναντήσεις με ανθρώπους του θεάτρου, συναντήσεις και ανταλλαγές με άλλα Καλλιτεχνικά Σχολεία της Ελλάδας και του εξωτερικού, επισκέψεις σε εκθέσεις και άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις
- Η απόκτηση συγκεκριμένων γνώσεων για το θέατρο και τις άλλες τέχνες, καθώς και για τη σχέση τους με τον πολιτισμό και την κοινωνία
- Η δημιουργική και πρωτότυπη παραγωγή δραματικών κειμένων
- Η συλλογική καλλιτεχνική δημιουργία
- Η εξοικείωση με τεχνικές και μεθόδους της θεατρικής πράξης
- Η εξοικείωση με το θεατρικό χώρο
- Η αναγνώριση του θεάτρου ως τόπου συνάντησης πολλών μορφών τέχνης
- Η δυνατότητα για το μαθητή που επιθυμεί να επιλέξει το θέατρο ως επαγγελματικό του στόχο

3. Στόχοι, Θεματικές Ενότητες, Ενδεικτικές Δραστηριότητες, Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

ΤΑΞΗ Γ΄

Στόχος	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
1ο Άξονας: Ενεργοποίηση, Συνειδητοποίηση, Ανάπτυξη Σωματικών Ικανοτήτων – Σωματική Έκφραση		
Οι μαθητές γίνονται ικανοί να : Λειτουργούν μέσα στην ομάδα και να συνεργάζονται Βρίσκουν τον προσωπικό τους χώρο μέσα στην ομάδα Αναγνωρίζουν τις εκφραστικές δυνατότητες, αλλά και τα όρια που θέτει το σώμα τους	Ενεργοποίηση της ομάδας μέσα στο χώρο δουλειάς Σωματικές ασκήσεις Εκφραστικές δυνατότητες σώματος	Ατομική-ομαδική χαλάρωση, πχ. Οι μαθητές γίνονται σκληρά ελατήρια, γίνονται μέλι που χύνεται. Ζέσταμα, διατάσεις Αυτοσυγκέντρωση και ομαδική συγκέντρωση Ασκήσεις αναπνοής, πχ. Οι μαθητές ξαπλωμένοι ανάσκελα πιάνονται από τα χέρια και 1-2 εισπνέουν, 1-2 κρατούν την αναπνοή, 1-2 εκπνέουν, 1-2 παύση, με ρυθμό όλοι μαζί Ασκήσεις ελεύθερης ή μη ελεγχόμενης έκφρασης π.χ. οι μαθητές ξαπλωμένοι στο πάτωμα γελούν ξεκαρδιστικά ή βγάζουν το θυμό τους φωνάζοντας ή ουρλιάζουν δήθεν από πόνο. Ασκήσεις αφής και εξοικείωσης. Οι μαθητές δένουν τα μάτια τους με ένα μαντήλι, περιφέρονται στο χώρο και αγκαλιάζονται σφιχτά με όποιον ακουμπήσουν. Τεχνικές ισορροπίας και ρυθμού

		Τα παιδιά κάνουν ότι είναι νευρόσπαστα, λαστιχένιες κούκλες, ή μολυβένια στρατιωτάκια. Τα παιδιά είναι χάρτινα ανθρωπάκια, ο δάσκαλος τα φυσά και αυτά πέφτουν. Τα παιδιά κάνουν κινήσεις με μουσική και δικαιολογούν το ρυθμό τους Κίνηση με μουσική σε διάφορους ρυθμούς (σύστημα ORFF). *(Σύνδεση με Γυμναστική, Χορό)*
Στόχος	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές Δραστηριότητες**
2º Άξονας: Ενεργοποίηση, Συνειδητοποίηση, Ανάπτυξη Φωνητικών Ικανοτήτων – Ορθοφωνία		
Οι μαθητές γίνονται ικανοί να : Εφαρμόζουν βασικές τεχνικές αναπνοής και ομιλίας τόσο στην καθημερινή τους ζωή όσο και επί σκηνής	Φωνητικές ασκήσεις, βασικές αρχές ορθοφωνίας : αναπνοή, εκφορά φθόγγων, ρυθμός, τοποθέτηση φωνής κτλ.	Βασικοί τρόποι αναπνοής. Συνειδητή χρήση εισπνοής, εκπνοής και κρατήματος της αναπνοής. Διαφραγματική, στερνική αναπνοή, συνδυασμός και των δύο. Ασκήσεις για τη χρήση της στερνικής αναπνοής (λαχάνιασμα, αγωνία, αναστεναγμός). Έμφαση στη διαφραγματική αναπνοή. Μεγάλες ανάσες και αργή εκπνοή του αέρα.
	Εκφορά λόγου	Ασκήσεις με χρήση της διαφραγματικής αναπνοής σε πολύ μεγάλες φράσεις. Κλεφτή ανάσα.
Αξιοποιούν τις δυνατότητες έκφρασης και επικοινωνίας που	Αξιοποίηση φωνητικών ικανοτήτων	Ασκήσεις παραγωγής φωνής : τοποθέτηση, υποστήριξη, αναπνοή, αυξομείωση έντασης,

προσφέρει η φωνή		εναλλαγή χρώματος. Βασικές αρχές παραγωγής φωνής και εκφοράς του λόγου: ρυθμός, τονισμός, μουσικότητα, ένταση, χρωματισμός, ύφος, στίξη. Φωνητική εξάσκηση: παραγωγή κρότων, ήχων, τραγούδι, ανάγνωση κειμένων. Μιλάμε σα να έχουμε στο στόμα μας ένα μπαλάκι, μία τσίχλα ή νερό. Ασκήσεις των μυών του προσώπου και της γλώσσας για ζέσταμα και ορθότερη εκφορά του λόγου. Συχνές επαναλήψεις ειδικών κειμένων για ορθοφωνία και συμφωνικών συμπλεγμάτων Διάλογος διαφωνίας με ψιθύρους με δυνατές φωνές, με εναλλαγή δυνατής και χαμηλής φωνής. (*Σύνδεση με Γυμναστική, Χορό, Μουσική*)
Στόχος	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές Δραστηριότητες**
3^{ος} Άξονας: Δραματική Έκφραση: Αυτοσχεδιασμός – Θεατρικό Παιχνίδι - Υποκριτική		
Οι μαθητές γίνονται ικανοί να : Εμπιστεύονται τον εαυτό τους και τους συμμαθητές τους Απελευθερώνουν τα συναισθήματά τους Ζωντανεύουν τις αισθήσεις τους με τη βοήθεια της φαντασίας.	Ασκήσεις εμπιστοσύνης Θεατρικό παιχνίδι	Ασκήσεις εμπιστοσύνης, π.χ. Η ομάδα κάνει ένα κύκλο γύρω από ένα παιδί κάνοντας προβολή με το ένα πόδι λυγισμένο. Το παιδί που βρίσκεται στο κέντρο κλείνει τα μάτια και πέφτει άφοβα μπρος - πίσω, δεξιά - αριστερά ενώ η ομάδα το συγκρατεί. Ένα παιδί παραλύει και πέφτει

	Παιχνίδια εμπνευσμένα από την καθημερινή ζωή Ασκήσεις απελευθέρωσης συναισθημάτων Συνδυασμός λεκτικής - μη λεκτικής έκφρασης	στο πάτωμα. Εμπιστεύεται την ομάδα να το μεταφέρει σε ένα φανταστικό νοσοκομείο. Ένα παιδί προσποιείται το πνιγμένο και η ομάδα του προσφέρει τις πρώτες βοήθειες για να ζωντανέψει το σώμα του. Δύο παιδιά κάθονται απέναντι σε απόσταση περίπου δύο μέτρων και κοιτάζονται στα μάτια. Ο ένας γίνεται ο καθρέφτης του άλλου. Το ένα παιδί κάνει αργές, ήρεμες κινήσεις τις οποίες εκτελεί συγχρόνως και το άλλο. Ένα-ένα παιδί κινείται ελεύθερα μέσα στο χώρο και επαναλαμβάνει την ίδια φράση με διαφορετικό ρυθμό και ένταση εκφράζοντας με τον τρόπο αυτό διαφορετικά συναισθήματα.
Συνδυάζουν τα εκφραστικά τους μέσα (σώμα και φωνή) για να επιτύχουν ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Περιορίζουν την έκφρασή τους στα απολύτως απαραίτητα στοιχεία της επικοινωνίας Εκφράζουν συναισθήματα και καταστάσεις ανθρώπων και ζώων με το σώμα Χρησιμοποιούν τον αυτοσχεδιασμό για να εκφράσουν τον εσωτερικό τους κόσμο. Λειτουργούν ως σύνολο,	Ελεύθερος αυτοσχεδιασμός ως μέσο προσωπικής έκφρασης Θεατρικός αυτοσχεδιασμός με δεδομένο θέμα Θεατρικός αυτοσχεδιασμός με δεδομένο αντικείμενο Αυτοσχεδιασμός με δραστηριότητες από την καθημερινή ζώη. Αυτοσχεδιασμός με ερέθισμα γραπτό κείμενο (θεατρικό κ.α.) καθώς και άλλες μορφές τέχνης (τραγούδι, ζωγραφική	Τα παιδιά τρώνε διάφορα φαγητά, τα οποία πιάνουν, μυρίζουν και μασούν ανάλογα (πχ. Φασολάδα, παϊδάκια, σοκολάτα, πατατάκια). Ο εκπαιδευτικός μοιράζει χαρτιά με το όνομα ενός ζώου. Για κάθε ζώο υπάρχει ένα αρσενικό και ένα θηλυκό. Κάθε παιδί παίρνει ένα χαρτί το διαβάζει,το κρύβει και αυτοσχεδιάζει προσπαθώντας να αποδώσει τα βασικά χαρακτηριστικά του και το χαρακτήρα του συγκεκριμένου ζώου. Παράλληλα παρατηρεί τα άλλα παιδιά – ζώα καθώς ψάχνει να βρει το ταίρι του. Όταν το βρει χωρίς να μιλήσει, το παίρνει και το παρουσιάζει στον εκπαιδευτικό. Αν δεν είναι το ταίρι του ξαναγυρίζει στην

συνεργάζονται και επικοινωνούν μεταξύ τους, δημιουργούν σχέσεις αμφίδρομες και αλληλέγγυες. Αποκρυπτογραφούν τις εκφραστικές δυνατότητες του ανθρώπινου προσώπου. Αποδίδουν θεατρικά με πειθαρχία και έλεγχο των εκφραστικών τους μέσων συγκεκριμένο θέμα ή συγκεκριμένη κατάσταση. Πειθαρχούν τα εκφραστικά τους μέσα σε δεδομένους ρυθμούς Προσεγγίζουν θεατρικά το ίδιο αντικείμενο, από πολλές οπτικές γωνίες Ορίζουν το νόημα της θεατρικής σύμβασης Αναγνωρίζουν το ρόλο του θεατή στη θεατρική σύμβαση.	κ.λ.π.) Τα παιδιά αυτοσχεδιάζουν δημιουργώντας μικρές ιστορίες Εισαγωγή στη θεατρική κατάσταση (ρόλος, ομάδα)	ομάδα και ξαναπροσπαθεί. Μεταμόρφωση σε νερό που γίνεται κύμα, εξελίσσεται σε τρικυμία, και καταλήγει σε τυφώνα. Μεταμόρφωση σε άνεμο δυνατό που λυσσομανά. Αναπαράσταση μέσων μεταφοράς Η δημιουργία της ιδανικής πόλης : Δύο παιδιά αναλαμβάνουν το ρόλο των Αρχιτεκτόνων μιας ιδανικής πόλης. Καθένα από τα άλλα παιδιά αυτοσχεδιάζει υποδυόμενο ένα επάγγελμα μπροστά στους αρχιτέκτονες οι οποίοι προσπαθούν να αντιληφθούν για ποιο επάγγελμα πρόκειται και αποφασίζουν εάν το θέλουν στην πολιτεία τους. Ασκήσεις έκφρασης καταστάσεων και συναισθημάτων με πρακτικές δανεισμένες από παντομίμα, κουκλοθέατρο, θέατρο σκιών. Απόδοση των βασικών σταδίων της ζωής του ανθρώπου (βρέφος, Παιδί, έφηβος, ενήλικας, υπερήλικας).
Δημιουργούν μια νέα πραγματικότητα με τη χρήση θεατρικών πρακτικών, όπως απόδοση ρόλων Συγκεντρώνονται και παρατηρούν αντικείμενα, καταστάσεις κ.λ.π. για να εντοπίζουν σημεία - κλειδιά για την πειστική θεατρική απόδοση.	Πραγματικότητα - ψευδαίσθηση, θεατρική σύμβαση Πρώτη προσέγγιση του ρόλου: σύνθεση χαρακτήρα, καταστάσεις, σχέσεις Παρατηρητικότητα,, έλεγχος, πειθαρχία	Ένας μαθητής περιμένει την παρέα του. Κρυώνει. Κάνει βόλτες. Ξαφνικά αρχίζει να ψιχαλίζει. Ψάχνει να βρει υπόστεγο, αλλά δεν βρίσκει. Η βροχή δυναμώνει. Έρχονται τρέχοντας οι φίλοι του. Βρέχονται. Ένας έχει ομπρέλα. Την ανοίγει και στριμώχνονται όλοι από κάτω. Ένα παιδί βγαίνει από το μπάνιο. Σκουπίζεται. Αίσθηση

Ελέγχουν και πειθαρχούν τα εκφραστικά τους μέσα Μεταφέρονται εικονικά σε φανταστικές συνθήκες και τις αποδίδουν με πειστικότητα Αναγνωρίζουν τον πρωτεύοντα ρόλο της φαντασίας στην τέχνη του ηθοποιού.		πρώτα του νερού και μετά του στεγνού δέρματος. Αρχίζει να ντύνεται. Αφή. Από τον τρόπο που αγγίζει το ρούχο του, πρέπει να καταλάβουμε την ύλη του υφάσματος. Δυσκολίες στο ντύσιμο. Σκαλώνει το φερμουάρ. Ολοκληρώνει το ντύσιμό του. Κάλτσες. Παπούτσια. Όσφρηση. Δυσάρεστη μυρωδιά. Πριν φύγει πίνει ένα ποτήρι νερό. Γεύση. Ευχαρίστηση. Ανοίγει την πόρτα. Κλείνει. Κόβει ένα λουλούδι από μια γλάστρα. Όσφρηση. Υπέροχη μυρωδιά.
Αφηγούνται ενώπιον ακροατηρίου κρατώντας αμείωτο το ενδιαφέρον του.		Απόδοση ενός συναισθήματος με διαφορετικούς τρόπους (ρεαλιστικά, σουρεαλιστικά κλπ.). Συναίσθημα : πόνος, κλάμα, χαρά. Ανάλυση και άσκηση πάνω στις διάφορες πλευρές προσέγγισης (υποκριτικά και σκηνοθετικά) του ίδιου θέματος.
Αναλύουν τα επιμέρους εξωτερικά και χαρακτηρολογικά στοιχεία του ήρωα που πρόκειται να υποδυθούν π.χ. κοντός, κουτσαίνει, καπνίζει, κουτός, έξυπνος, νευρικός, αλαζόνας, γκρινιάρης κλπ.		Απόδοση μιας ιστορίας που εμπεριέχει έντονες αντιθέσεις χαρακτήρων και τύπων : ήρεμος - νευρικός, μάγκας – αριστοκράτης
Συνθέτουν τα στοιχεία του ήρωα που υποδύονται, ώστε να προσεγγίσουν όσο το δυνατόν καλύτερα την «άλλη» προσωπικότητα.	Αυτοαξιολόγηση και αλληλοαξιολόγηση	Οι μαθητές ερμηνεύουν ρόλους. Ο εκπαιδευτής αναθέτει κατά την κρίση του και ανάλογα με το πως δουλεύει η ομάδα του, «κομμάτια» από τη θεατρική παραγωγή και αρχίζουν να εργάζονται πάνω στο πλάσιμο ενός ρόλου.
Δουλεύουν υποκριτικά κόντρα στις προσωπικές τους ευκολίες. Ένας εξωστρεφής μαθητής υποδύεται τον δειλό, ένας συνεσταλμένος τον υπερόπτη		Ένας μονόλογος ή ένα «κομμάτι» δίνεται σε τρεις διαφορετικούς μαθητές (ή ντουέτα, τρίο κλπ.) Ανάλογα με τη φαντασία και την προσωπικότητα του κάθε μαθητή, θα φτάσουν σε διαφορετικό αποτέλεσμα. Η

Αναγνωρίζουν το ρόλο του ρυθμού στη θεατρική έκφραση Αναλύουν και ελέγχουν την υποκριτική ικανότητά τους με αυξανόμενη κριτική διεισδυτικότητα		ομάδα συζητά και αναλύει τις διαφορές. Ενθάρρυνση των μαθητών να χρησιμοποιήσουν ιδέες τους και αυτοσχεδιαστικά στοιχεία στο κτίσιμο του ρόλου. Δημιουργία « τύπων », π.χ. κλαψιάρης, ψευδός, χαζοχαρούμενη, τουρίστας που μιλά σπαστά ελληνικά κλπ. Οι μαθητές συζητούν γύρω από τους τύπους που οι ίδιοι γνωρίζουν (κουτσομπόλα, φαντασμένη, σχολαστικός, αυστηρός, φλύαρος) και δανείζονται στοιχεία για να τα μεταφέρουν σε έναν παρεμφερή ρόλο. (*Σύνδεση με Γλώσσα, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Φυσική, Μαθηματικά, Ιστορία, Γυμναστική, Εικαστικά, Χορό, Μουσική*)
Στόχος	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές Δραστηριότητες**
4ος Άξονας: Δραματικό κείμενο – Δραματολογία		
Οι μαθητές γίνονται ικανοί να : Προσεγγίζουν ερμηνευτικά το κείμενο από την πλευρά του ηθοποιού, του θεατή	Επιλογή και πρώτη προσέγγιση του Νεώτερου Ελληνικού Θεάτρου : - Κωμειδύλλιο, Δραματικό ειδύλλιο - Επιθεώρηση - Σατιρικό έργο (Σουρής) - Ρομαντικό δράμα - Ηθογραφία (Μπόγρης, Χορν) - Σύγχρονη ελληνική κωμωδία (Ψαθάς – Τσιφόρος) - Πολιτικό έργο	Οι μαθητές διαβάζουν έργα με έντονη τη σφραγίδα και τον προβληματισμό της εποχής που γράφτηκαν π.χ. «Το Φυντανάκι» του Παντελή Χορν ή «Ο άνεργος» του Γ. Σκούρτη. Συζητούν και αναλύουν τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες και συγκρίνουν με τη σημερινή εποχή. Τα παιδιά καθ' υπόδειξη του εκπαιδευτικού συγκεντρώνουν στοιχεία για τους συγγραφείς που μελετούν και το έργο τους. Βιογραφίες, Εργογραφίες.

Τοποθετούν το δραματικό κείμενο σε συγκεκριμένο χωροχρονικό, κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο	Πρώτη προσέγγιση στο αρχαίο δράμα (Τραγωδία, αττική κωμωδία) Μένανδρος Εισαγωγή σε Σαίξπηρ, Μολιέρο	Οι μαθητές διαβάζουν αποσπάσματα από τις «Εκκλησιάζουσες» του Αριστοφάνη. Συζητούν τις συνθήκες της εποχής και τί ήθελε να διαμηνύσει στην πολιτεία και στους πολίτες ο ποιητής. Ο ρόλος του θεάτρου στην αρχαία Ελλάδα. Ο ρόλος του θεάτρου γενικότερα σαν μοχλός αφύπνισης και προβληματισμού. Τα παιδιά διαβάζουν αποσπάσματα από την «Δωδέκατη νύχτα» ή το «Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας» του Σαίξπηρ. Υλικό δράσης και αυτοσχεδιασμού με δάσος, ξωτικά, μεταμορφώσεις (γάιδαρος) κλπ Ανάγνωση και συζήτηση γύρω από τους διάφορους τύπους στο θέατρο του Μολιέρου (Αρχοντοχωριάτης, Κατά φαντασίαν ασθενής, Φιλάργυρος). Σύγκριση δομών και έκφρασης της τότε κοινωνίας με τη σημερινή.
Μετατρέπουν ένα αφηγηματικό κείμενο σε δραματικό	Αναζήτηση εξελικτικών στοιχείων στο νεώτερο ελληνικό έργο από τα τέλη του $19^{ου}$ αιώνα μέχρι τις μέρες μας	Ανάγνωση ενδεικτικών «τύπων» από το βιβλίο του Ανδρέα Λασκαράτου « Ιδού ο Άνθρωπος ». Ανάλυση των στοιχείων των ηρώων. Σύνδεση με αντίστοιχους τύπους στο έργο του Μολιέρου. Δραματοποίηση κειμένων του Λασκαράτου. Δραματοποίηση μιας ιστορίας ή ενός διηγήματος (Ροΐδης, Παπαδιαμάντης, Κονδυλάκης)
Διακρίνουν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του δραματικού κειμένου (διάλογος, δράση, συγκρούσεις)	Αφηγηματικές τεχνικές	Ανάγνωση κειμένων χωρίς συναισθηματική φόρτιση Ανάγνωση κειμένου με έμμετρο στίχο με ποικίλους τρόπους

		ώστε να φορτιστεί η φράση με διαφορετικούς ρυθμούς και νοήματα (πιο ποιητικά, πιο δυναμικά, πιο ταραγμένα) Ανάγνωση μονολόγων με γρήγορη εκφορά που μπορεί να υποδηλώνει βιασύνη, αγωνία, αδιαφορία, ή με αργή εκφορά που μπορεί να μαρτυρεί ψυχική άνεση, νωθρότητα, δέος.
Στόχος	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές Δραστηριότητες**
5ος Άξονας: Η τέχνη του θεάτρου		
Οι μαθητές γίνονται ικανοί να : Αντιλαμβάνονται τη σημασία του χώρου στη θεατρική πράξη Ενεργοποιούν το θεατρικό γούστο και το καλλιτεχνικό αισθητήριό τους ως κριτικοί θεατές κατά την παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων. Κατανέμουν σωστά τους ρόλους λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε παιδιού Εφαρμόζουν τη γνώση και την εμπειρία τους σχετικά με τις παραμέτρους του θεάτρου στη δημιουργία παραστάσεων	Α. Θεατρική Παράσταση : Σκηνικές Προσεγγίσεις α. ως θεατές β. ως δημιουργοί Β. Θεατρική Παράσταση ως συνισταμένη πολλών μορφών τέχνης : -Ο δραματικός συγγραφέας -Ο ρόλος του σκηνοθέτη -Ο ηθοποιός Ανάπτυξη λεξιλογίου, γνωριμία με θεατρικούς όρους Ιδιότυπες μορφές θεάτρου Το κοστούμι και η μάσκα ως σκηνικά στοιχεία	Διάλογος - σκηνοθετικές οδηγίες- χαρακτήρες / δράση - σύγκρουση. Παρακολούθηση θεατρικής παράστασης μπροστά και πίσω από τις κουίντες Σχολιασμός θεατρικών κριτικών με τη χρήση κατάλληλων θεατρικών όρων και λεξιλογίου Πρόσκληση στο σχολείο των συντελεστών μιας παράστασης και ανθρώπων του θεάτρου. Οι μαθητές βασιζόμενοι στο πνεύμα και στις περιγραφές του συγγραφέα φαντάζονται και σχεδιάζουν κοστούμι για τον κάθε ρόλο. Με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού καταλήγουν στο πιο κατάλληλο Τα παιδιά σχεδιάζουν το σκηνικό. Πειραματίζονται χωριστά σε διάφορες τεχνικές (ρεαλιστικό, αφηρημένο, φουτουριστικό) και διάφορα υλικά (χαρτί, ξύλο, σύρμα, πλεξιγκλάς). Μακέτα σκηνικού. Άσκηση της δημιουργικής

02006231805060052

		φαντασίας (*Σύνδεση με Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Ιστορία, Χορό, Μουσική, Εικαστικά, Κινηματογράφο, Γλώσσα*)

Χρόνος

Ο εκπαιδευτικός σε κάθε ωριαίο μάθημα ή σε κάθε ενότητα μαθημάτων επιλέγει κατά την κρίση του και συνδυάζει διάφορους άξονες περιεχομένου και στόχους. Στην ετήσια κατανομή του χρόνου που διατίθεται για το μάθημα πρέπει να επιτυγχάνεται μια σχετική ισορροπία στην επιλογή των αξόνων περιεχομένων και των στόχων.

Το σύνολο των στόχων μπορεί να αφορά τη δημιουργική γραφή και για τις τρεις τάξεις του γυμνασίου και να γίνεται επιλογή με κριτήρια επιπεδοποίησής τους ανάλογα με την ηλικία και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.Στην προκειμένη είναι στόχοι οροφής και η κατάλληλη επιλογή από τον εκπαιδευτικό είναι απαραίτητη, καθώς επίσης άπτεται της φιλοσοφίας των ανοιχτών - ευέλικτων Προγραμμάτων Σπουδών.

Προτεινόμενα Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

1ο Θέμα: Δημιουργία δραματικού κειμένου

Συνθετική εργασία για τη διαδικασία παραγωγής δραματικού κειμένου. Οι μαθητές σχεδιάζουν και οργανώνουν την εργασία τους: επιλέγουν θέμα αντλώντας από το οικείο φυσικό/κοινωνικό περιβάλλον ή από έργα τέχνης. Σχεδιασμός και καταμερισμός εργασιών κατά ομάδες. Μια ομάδα αναλαμβάνει τη συγγραφή του κειμένου, άλλη ομάδα ανατρέχει στις πηγές προκειμένου να είναι το έργο σωστά ενταγμένο στο συγκεκριμένο χωροχρονικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Δημιουργούν εναλλακτικές εκδοχές για το έργο, τους χαρακτήρες και την πλοκή, τις παρουσιάζουν και επιλέγουν. Συγγραφή του δραματικού κειμένου, εικαστική πλαισίωσή του με σχέδια, εκτύπωση και βιβλιοδεσία, μουσική επένδυση του έργου.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Οργάνωση, χώρος, χρόνος, συνεργασία, συλλογικότητα, επικοινωνία, αλληλεπίδραση, σύμβολο, ερμηνεία, πολιτισμός.

Προεκτάσεις στα μαθήματα: Τεχνολογία, Ιστορία, Γλώσσα, Εικαστικά, Δημιουργική Γραφή, Μουσική.

2ο Θέμα: Ανέβασμα παράστασης

Συνθετική εργασία για το ανέβασμα παράστασης βασισμένης στο δραματικό κείμενο που οι ίδιοι έχουν γράψει

Για το στήσιμο της παράστασης οι μαθητές υπό την εποπτεία του καθηγητή χωρισμένοι σε ομάδες αναλαμβάνουν συγκεκριμένους ρόλους, του σκηνογράφου, του ενδυματολόγου, του χορογράφου, του υπεύθυνου φωτισμού, των ηθοποιών. Κάνουν πρόβες, δημιουργούν τα σκηνικά και τα κουστούμια, πειραματίζονται με το φωτισμό, φωτογραφίζουν και κινηματογραφούν τη διαδικασία. Παρουσιάζουν το έργο, ενώ στο «φουαγιέ» εκθέτουν το φωτογραφικό υλικό και προβάλλουν την ταινία. Αξιολογούν την παραγωγή.

Εκπονούν το έντυπο υλικό (φυλλάδιο, πρόγραμμα της παράστασης και αφίσα) με ζωγραφική ή κολάζ. Εάν το έργο είναι εμπνευσμένο από συγκεκριμένη χρονική περίοδο (π.χ. Ελληνική Επανάσταση, Κατοχή, Πολυτεχνείο κλπ.) οι μαθητές ερευνούν την εποχή και αναβιώνουν το ιστορικοκοινωνικό τοπίο (κείμενα και φωτογραφίες - ντοκουμέντα) με μια έκθεση στο «φουαγιέ».

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Οργάνωση, χώρος, χρόνος, συνεργασία, συλλογικότητα, κίνηση, ρυθμός, επικοινωνία, αλληλεπίδραση, σύμβολο, ερμηνεία, πολιτισμός.

Προεκτάσεις στα μαθήματα: Τεχνολογία, Ιστορία, Γλώσσα, Εικαστικά, Δημιουργική Γραφή, Μουσική Χορός, Κινηματογράφος.

Μεθοδολογία

Το θέατρο είναι μια διαδικασία πολύπλοκη, κοινωνική και βαθύτατα παιδευτική που αγγίζει τις αρχέτυπες ανάγκες του ανθρώπου για δράση, παραλλαγή και θέαση του κόσμου. Στηρίζεται στον άνθρωπο, τη ζωή και γι' αυτό είναι σε συνεχή εξέλιξη. Από την πρώτη περίοδο της εμφάνισής του στην Αρχαία Ελλάδα, αναδεικνύεται σε φορέα παιδείας, πολιτισμού και προβληματισμού.

Η παιδαγωγική και καλλιτεχνική διάσταση του θεάτρου καθιστά το μάθημα της Θεατρικής Αγωγής κατεύθυνση αισθητικής και πνευματικής καλλιέργειας, πεδίο ανάπτυξης της κριτικής σκέψης, της ευαισθησίας και της φαντασίας, χώρο αξιοποίησης των καλλιτεχνικών κλίσεων των σημερινών μαθητών και διαμόρφωσης ευαισθητοποιημένων και ενεργοποιημένων θεατών - πολιτών.

Η καλλιτεχνική έκφραση μέσα από τη γλώσσα του θεάτρου προσφέρει στο μαθητή τη δυνατότητα για επικοινωνία, δράση, δημιουργία, γνώση.

Η Θεατρική Αγωγή μέσα από:

- την κίνηση και το λόγο
- το θεατρικό παιχνίδι και τον αυτοσχεδιασμό
- τη συλλογική δημιουργία

δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να αναπτύξουν τις φυσικές τους δεξιότητες, να αξιοποιήσουν τις εκφραστικές τους ικανότητες, να γνωρίσουν τον εαυτό τους και τους άλλους, να εκφράσουν ελεύθερα τα συναισθήματά τους, να ανακαλύψουν το άγνωστο και το καινούργιο.

Η Θεατρική Αγωγή μέσα από:

- την επαφή με λογοτεχνικά, θεατρικά και ποιητικά κείμενα
- την ερμηνεία θεατρικών ρόλων

δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εμβαθύνουν στις ανθρώπινες σχέσεις και να ωριμάσουν.

Η Κατεύθυνση της Θεατρικής Αγωγής, σε συνδυασμό με τις Κατευθύνσεις των Εικαστικών και του Χορού, μπορούν να παίξουν καταλυτικό ρόλο στο «άνοιγμα» του σχολείου προς τον πολιτισμό και την τέχνη, να βοηθήσουν στο να γεννηθούν «συναντήσεις» ανάμεσα

στην Τέχνη και την Κοινωνία. Έτσι, μπορεί να επιτευχθεί η ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών, η ψυχική και συναισθηματική τους ωρίμανση.

Το πρόγραμμα σπουδών για Θεατρική Αγωγή στα Καλλιτεχνικά Σχολεία

Στο Π.Σ. της Κατεύθυνσης του Θεάτρου στην Γ΄ γυμνασίου των Καλλιτεχνικών Σχολείων γίνεται καταγραφή των γενικών κατευθύνσεων και των στόχων στους οποίους συγκλίνουν τα επιμέρους διδακτικά επίπεδα.

Πρέπει να γίνει σαφές ότι το προτεινόμενο Π.Σ. αποτελεί το βασικό οδηγό, πάνω στον οποίο θα στηριχτεί ο εκπαιδευτικός, για να προσεγγίσει - με τη βοήθεια βεβαίως σχετικών εγχειριδίων και κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού - τους γενικούς σκοπούς του μαθήματος και τους ειδικούς σκοπούς των διδακτικών ενοτήτων.

Ειδικότερα διευκρινίζεται ότι:

Η κάθε ενότητα του Π.Σ. δεν εξαντλείται απαραιτήτως σε μία διδακτική ώρα˙ ο εκπαιδευτικός έχει την ευχέρεια να διδάξει την ενότητα σε περισσότερες ώρες ή να επιλέξει εκείνο το τμήμα που προσφέρεται για τις δεδομένες συνθήκες της τάξης του. Έχει επίσης τη δυνατότητα να διαπλέξει τη διδασκαλία συγκεκριμένων ενοτήτων με θέματα από άλλα γνωστικά αντικείμενα, στο πλαίσιο διαθεματικών προσεγγίσεων.

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες δεν απαιτούν εξαντλητική προσέγγιση με παρατακτική διάταξη, αλλά έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα και παρέχουν στον εκπαιδευτικό δυνατότητα επιλογής. Ας σημειωθεί ότι η δυνατότητα επιλογής αποτελεί την κεντρική φιλοσοφία του νέου παιδαγωγικού συστήματος, που φιλοδοξεί να δημιουργήσει ένα σύγχρονο σχολείο, ανοικτό στην έρευνα και τη γνώση.

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον εμπλουτισμό της διδακτικής μεθοδολογίας όλων των γνωστικών αντικειμένων. Αφορμές και περιεχόμενο των δραστηριοτήτων μπορούν να αποτελέσουν θέματα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει συνδυαστικά τις επιμέρους ενότητες του Π.Σ., χωρίς να δεσμεύεται από μια ευθύγραμμη πορεία ανάπτυξης του μαθήματος.

Επειδή το μάθημα από τη φύση του έχει πρωτίστως γνωσιοθεωρητικό αλλά και αισθητικό - καλλιτεχνικό χαρακτήρα, θα πρέπει αντίστοιχα να δοθεί από τον εκπαιδευτικό έμφαση και στις δύο αυτές διαστάσεις. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να συρρικνωθεί η Κατεύθυνση του Θεάτρου σε «στεγνό» μάθημα, αλλά είναι ανάγκη να διατηρήσει και να αναπτύξει όλη τη δυναμική που η τέχνη του θεάτρου διαθέτει.

Προτεινόμενες Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις

Μεθοδολογία Διδασκαλίας.

Η διδασκαλία πρέπει να ακολουθεί τις γενικές αρχές της εκπαίδευσης και να στηρίζεται σε σύγχρονα παιδαγωγικά κριτήρια, όπως:

Η διαμόρφωση ελεύθερης, δημοκρατικής προσωπικότητας του μαθητή.

Η στήριξη στην αυτενέργεια του παιδιού.

Η σύνδεση της πράξης με τη θεωρία.

Η επαγωγική πορεία της μάθησης από το μέρος στο όλο, από το απλό στο σύνθετο και από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο.

Η σύνδεση της μάθησης με την έρευνα και της γνωστικής διαδικασίας με την ανάλυση και τη σύνθεση, ώστε να προωθείται η κριτική και συνθετική σκέψη του μαθητή.

Η σαφήνεια των στόχων της διδασκαλίας, ώστε να κινείται εξαρχής το ενδιαφέρον του μαθητή.

Η εναρμόνιση της ύλης με τα μέσα και τη μέθοδο της διδασκαλίας.

Ακόμα, σύμφωνα με τις παιδαγωγικές μεθοδολογικές αρχές των μαθημάτων της Αισθητικής Αγωγής, θα πρέπει η διδασκαλία του Θεάτρου:

Να στηρίζεται στην εξωτερίκευση των συναισθημάτων, των εκφράσεων της δημιουργικής φαντασίας και των καλλιτεχνικών δεξιοτήτων των μαθητών.

Να στηρίζεται στη δυναμική συνεργασία και αρμονική συνύπαρξη της ομάδας (αυτοσυγκέντρωση, πειθαρχία, συλλογική συνείδηση). Η γενική παιδαγωγική αρχή της διδασκαλίας στηρίζεται στους επικοινωνιακούς κώδικες για να περνά το αντικείμενο από τον παιδαγωγό στο μαθητή και αντίστροφα, μέσα από μια ενεργητική διαδικασία.

Να επιδιώκει, ώστε η γνωριμία με την Τέχνη στο σχολείο να συμβάλει στην καλλιέργεια μιας ανθρωπιστικής αλλά και αισθητικής παιδείας στους μαθητές, γεφυρώνοντας το χάσμα ανάμεσα στον κόσμο της στείρας πληροφόρησης και τεχνολογίας και στον κόσμο του Πολιτισμού και μιας ποιοτικής μετεξέλιξης της κοινωνίας.

Να αντιμετωπίζεται ως συνδυασμός θεωρητικής γνώσης και πρακτικής εμπειρίας, και μάλιστα με τέτοιο τρόπο, ώστε να συγκοινωνούν ει δυνατόν όλα τα διδακτικά πεδία μεταξύ τους δημιουργώντας ένα ενιαίο σύνολο μιας ζωντανής πολύπλευρης διαδικασίας, όπου τόσο ο παιδαγωγός- καλλιτέχνης όσο και ο μαθητής θα αναλάβουν έναν υπεύθυνο, ενεργητικό και ουσιαστικό ρόλο διαμορφώνοντας ο καθένας αντίστοιχα το διδακτικό αντικείμενο και συμβάλλοντας στη συνεχή αξιολόγησή του.

Διδακτικό Υλικό

Η διδασκαλία θα γίνεται με τη χρήση πλούσιου διδακτικού υλικού (συγγραφικό, εποπτικό). Θα πρέπει όμως να είναι καθαρή η «αρχή» του θεάτρου, ότι το κύριο υλικό του είναι το σώμα και η ψυχή του ηθοποιού, άρα και του μαθητή.

Το διδακτικό υλικό (δραματικά κείμενα, ιστορία, θεωρία του Θεάτρου) μπορεί να επιλέγεται ελεύθερα από τον εκπαιδευτικό. Οι έννοιες που προτείνονται δεν ακολουθούν ευθύγραμμη πορεία αλλά παρατακτική.

Σε όλα τα επίπεδα θα χρειαστεί:

Χώρος για το μάθημα, που να τηρεί προδιαγραφές αίθουσας χορού, και μάλιστα εξοπλισμένης με όργανα και φροντιστηριακό υλικό (μπορεί να είναι κάποιες καρέκλες, ορισμένα αντικείμενα, κομμάτια από ύφασμα ή χαρτί κ.ά).

Βιβλία και εκπαιδευτικό υλικό (CD-ROM, Video κ.ά), τα οποία μπορούν να είναι χρήσιμα για τον μαθητή και τον δάσκαλο ως προς τις υποδείξεις. Τονίζεται ιδιαίτερα ότι η ύλη της Θεατρικής Αγωγής δεν πρέπει να είναι περιορισμένη στα πλαίσια ενός σχολικού εγχειριδίου.

Σ' αυτό προσθέτουμε ότι βασικό εργαλείο για το μάθημα θα ήταν μια βιβλιοθήκη (λογοτεχνική, θεατρική, ιστορική), όσο και μια mediatheque/αρχειοθήκη με οπτικοακουστικό υλικό από παραστάσεις, ταινίες, κτλ.

Για τη γνωριμία με την τέχνη του θεάτρου είναι σκόπιμο το άνοιγμα του σχολείου προς το αντικείμενο με

επισκέψεις σε παραστάσεις επαγγελματικού Θεάτρου ή παραστάσεις Θεάτρου Σκιών ή Κουκλοθέατρου, μουσεία, ταινίες. Το ίδιο ενδιαφέρουσα είναι η πρόσκληση καλλιτεχνών σε οργανωμένη εκδήλωση στο χώρο του σχολείου ώστε τα παιδιά να γνωρίσουν την τέχνη τους και να συζητήσουν μαζί τους για κάθε λεπτομέρεια και ιδιαιτερότητα. Έτσι πραγματοποιείται η απαιτούμενη διασύνδεση του σχολείου με την κοινωνία και τον πολιτισμό.

Με το πολλαπλό υλικό και την ελευθερία επιλογής που προτείνουμε, επιδιώκουμε να γίνει σαφής η ιδιαίτερη ποιότητα της θεατρικής τέχνης και η πολύπτυχη δυνατότητα χρήσης από τον εκπαιδευτικό του χώρου και άλλων μέσων διδασκαλίας και εφαρμογής του αντικειμένου.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση σήμερα τείνει να αποτελεί οργανικό τμήμα τόσο της διδασκαλίας όσο και της εκπόνησης αναλυτικών προγραμμάτων, αφού βάσει αυτής αναθεωρούνται και αλλάζουν κάποτε οι στόχοι ή το περιεχόμενο των διδακτικών ενοτήτων ή και η μεθοδολογική προσέγγισή τους.

Ευνόητο είναι ότι αυτού του τύπου η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε δύο επίπεδα:

ως προς το διδακτικό αντικείμενο και τη διδασκαλία του και

ως προς τους μαθητές

Δηλαδή μέσα από την αξιολόγηση αναπτύσσονται κριτήρια και στόχοι επίδοσης των μαθητών αλλά και κρίνονται τα συνολικά αποτελέσματα πρόσληψης του αντικειμένου, καθώς και η διδασκαλία, ο τρόπος προσέγγισης του αντικειμένου κ.ά. Αυτή η σφαιρικής μορφής αξιολόγηση είναι γενικό αίτημα της εποχής και της σύγχρονης παιδαγωγικής: το πρότυπο της μαθητοκεντρικής διδασκαλίας δίνει έτσι την ευκαιρία στο μαθητή να αυτοαξιολογείται, αλλά και να αξιολογεί ο ίδιος το διδακτικό αντικείμενο μέσα από ανάλογες εργασίες, ερωτήσεις κτλ. Ο παιδαγωγός επίσης έχει την ευκαιρία, μέσα από μια συνεχή και καθημερινή πορεία, να κρίνει και να αξιολογεί τη δουλειά του, τις μεθόδους και τα μέσα που χρησιμοποιεί και τελικά το διδακτικό αντικείμενο στο σύνολό του. Εξάλλου οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες και μάλιστα το Θέατρο προσφέρονται για τέτοιου είδους συνολική αξιολόγηση (από αμφότερους τους συμμετέχοντες στην παιδαγωγική πράξη).

Αναλυτικά αξιολογείται:

- Το διδακτικό αντικείμενο και η διδασκαλία του, δηλαδή το περιεχόμενο/ύλη, η μέθοδος διδασκαλίας, τα μέσα (βιβλία, εποπτικό υλικό κ.ά.), η σύνδεση με το σύνολο του εκπαιδευτικού προγράμματος, η σύνδεση με τα κοινωνικά δεδομένα και τον επαγγελματικό προσανατολισμό κ.ά.
- Ο μαθητής, δηλαδή η προσληπτική του ικανότητα και οι επιμέρους δεξιότητές του (παρατηρητικότητα, δημιουργικότητα, φαντασία, αυτοσυγκέντρωση, συνεργασία, πειθαρχία, συνθετική σκέψη, πρωτοβουλίες, δραστηριοποίηση κ.ά). Η αξιολόγηση πρέπει να αφορά στο γνωσιολογικό, συναισθηματικό και ψυχοκινητικό δυναμικό του μαθητή, σε αντιστοιχία με τους στόχους της Θεατρικής Αγωγής και Παιδείας.

Τρόποι αξιολόγησης, ενδεικτικά, μπορεί να είναι:

Ερωτηματολόγια, προφορικά ή γραπτά για το τι άρεσε περισσότερο στους μαθητές στο τέλος μαθήματος ή ενότητας (βαθμός ενδιαφέροντός τους) ή παρατηρήσεις τους στο διδακτικό αντικείμενο, διδασκαλία του κ ά.

Εργασίες ατομικές ή ομαδικές, όπως προφορική ή γραπτή έκθεση απόψεων ή παρατηρήσεων και προτάσεων, δημιουργικές εργασίες ή έρευνα (συνέντευξη από ειδικούς θεάτρου, συνεργασία με φορείς θεάματος, παρουσίαση εντυπώσεων και κρίσεων από παράσταση ή επίσκεψη σε Θέατρο, Μουσείο κ.ά).

Η ενεργός συμμετοχή των μαθητών στην όλη πρακτική διαδικασία (ασκήσεις, αυτοσχεδιασμός, δρώμενα κ.ά.), αλλά και άλλες θεατρικές – καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, που αναδεικνύει τόσο το ίδιο το αντικείμενο και την επιτυχή του διδασκαλία όσο και την ευαισθησία, δημιουργικότητα, ομαδικό πνεύμα και άλλες δεξιότητες των μαθητών που συμμετέχουν.

Η δραστηριοποίηση, ο σχεδιασμός, η ατομική συμμετοχή και το ομαδικό πνεύμα στη θεατρική παράσταση στο σχολείο ή ο σχολιασμός κτλ θεατρικών παραστάσεων επαγγελματικού θεάτρου.

Έτσι συνεκτιμώνται όλα τα χαρακτηριστικά του μαθητή, σε συνδυασμό με τη συνολική εικόνα δράσης του στο σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί βελτιώνουν το επίπεδο παιδευτικής αυτογνωσίας και διδακτικής μεθοδολογίας, εμβαθύνουν τις παιδαγωγικές σχέσεις τους με τους μαθητές, αναζητούν νέες λύσεις στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού αλλά και του μαθητή, δημιουργώντας μία δυναμική παρέμβαση στα εκπαιδευτικά δεδομένα.

Η αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί με τις εξής συγκεκριμένες μορφές:

Με τη μορφή προφορικού ή γραπτού ερωτηματολογίου, που οι μαθητές καλούνται να συμπληρώσουν στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας. Από τις ερωτήσεις διαπιστώνεται τόσο το ενδιαφέρον των μαθητών, όσο και το συναισθηματικό και κοινωνικό βαθμό συμμετοχής τους στη θεατρική διδασκαλία και εμπειρία. Ακόμα, διαπιστώνεται η δυνατότητα συνεργασίας τους με την ομάδα και γενικότερα η δράση τους μέσα στο πλαίσια του μαθήματος.

Με το τελικό καλλιτεχνικό προϊόν, ύστερα από οιαδήποτε προσπάθεια καθημερινής θεατρικής έκφρασης (θεατρικό παιχνίδι, δραματοποίηση κ.ά.), όπου ο δάσκαλος διαπιστώνει τόσο τις δεξιότητες των μαθητών (φαντασία, δημιουργικότητα, ικανότητα συνεργασίας με ομάδα κ.ά) όσο και την κριτική τους σκέψη στη συζήτηση που ακολουθεί και ολοκληρώνει αυτή τη δημιουργική δραστηριότητα.

Βεβαίως η συμμετοχή του μαθητή στην ευρύτερη και πιο σύνθετη εμπειρία της θεατρικής παράστασης επιτρέπει τη συνολική αξιολόγηση των ικανοτήτων, κλίσεων, συνθετικής σκέψης, αλλά και δυνατότητας αυτοσυγκέντρωσης, πειθαρχίας και ουσιαστικού διαλόγου του με τους άλλους.

Κυρίως μέσα στη ροή της δουλειάς με συζητήσεις, σχόλια, παρατηρήσεις κ.τ.λ., ο εκπαιδευτικός κρίνει συνεχώς και αξιολογεί τους μαθητές με ένα δυναμικό και συνολικό τρόπο, που δίνει ερεθίσματα και ανανεώνει την όλη παιδαγωγική διαδικασία.

Ένα σημειωματάριο για το μαθητή κρίνεται ότι θα βοηθήσει στο να έχει πλήρη εικόνα της πορείας του διδακτικού αντικειμένου αλλά και της προσωπικής του ένταξης – ενδιαφέροντος και επίδοσης στο αντίστοιχο μάθημα.

Ένας φάκελος με σημειώσεις και συμπεράσματα του εκπαιδευτικού για τους μαθητές του, την εξέλιξη και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας κλπ θα βοηθούσε στην επανατοποθέτηση και προσαρμογή απόψεων και στάσεων απέναντι στο διδακτικό αντικείμενο, ή το μαθητή η ακόμα και τον ίδιο τον εκπαιδευτικό.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΧΟΡΟΥ ΚΑΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ

1. Γενικός Σκοπός: Ο γενικός σκοπός της Θεατρικής Αγωγής είναι να αναπτύξουν οι μαθητές τις κλίσεις και εκφραστικές δυνατότητές τους και να αναπτύξουν παράλληλα και ισόρροπα το διανοητικό, ψυχικό και αισθητικό δυναμικό τους μέσα από τη δημιουργική επαφή τους με την τέχνη του Θεάτρου και την ενεργή συμμετοχή τους στη δημιουργία θεατρικής πράξης.

2. Ειδικοί σκοποί:

Επιδιώκεται:

- Η ενθάρρυνση της δημιουργικής έκφρασης των μαθητών
- Η ανάπτυξη των φυσικών και διανοητικών ικανοτήτων τους
- Η καλλιέργεια του ψυχικού τους κόσμου
- Η παροχή ευκαιριών για ανάδειξη των καλλιτεχνικών κλίσεων και των ιδιαίτερων εκφραστικών ικανοτήτων των μαθητών
- Η διαμόρφωση αισθητικής - καλλιτεχνικής αντίληψης και κριτηρίου από τη θέση τόσο του δημιουργού όσο και του ευαίσθητου δέκτη-θεατή
- Η ανάπτυξη της δυνατοτήτας έκφρασης μέσα από τον προφορικό λόγο
- Ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου
- Η ανάπτυξη συνεργασίας με τους μαθητές κατεύθυνσης θεάτρου για το στήσιμο ενός θεατρικού δρώμενου ή μιας παράστασης και η έμπρακτη εφαρμογή των ήδη αποκτημένων γνώσεων
- Η απόκτηση συγκεκριμένων γνώσεων για το θέατρο και τις άλλες τέχνες, καθώς και για τη σχέση τους με τον πολιτισμό και την κοινωνία
- Η συλλογική καλλιτεχνική δημιουργία
- Η εξοικείωση με τεχνικές και μεθόδους της θεατρικής πράξης
- Η εξοικείωση με το θεατρικό χώρο
- Η αναγνώριση του θεάτρου ως τόπο συνάντησης πολλών μορφών τέχνης

3. Στόχοι, Θεματικές Ενότητες, Ενδεικτικές Δραστηριότητες, Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η διδασκαλία του δίωρου μαθήματος της Θεατρικής Αγωγής στις Κατευθύνσεις Χορού και Εικαστικών θα πρέπει να ακολουθήσει τις βασικές αρχές του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών του μαθήματος της Θεατρικής Αγωγής για την Κατεύθυνση Θεάτρου - Κινηματογράφου, επικεντρώνοντας στα κύρια σημεία.

Επίσης για την κατεύθυνση των Εικαστικών οι μαθητές, εκτός των άλλων, μπορούν να συμπράττουν στη δημιουργία του σκηνικού και των κοστουμιών (σχεδιασμός, εκτέλεση, ζωγραφική, συνδυασμός χρωμάτων, υλικών κ.α.) ή των εντύπων (αφίσα, πρόγραμμα, φυλλάδια κ.α.) για δε την κατεύθυνση του χορού οι μαθητές μπορούν. εκτός των άλλων, να συμμετέχουν σε θεατρικές εκδηλώσεις, που απαιτούν χορευτική δεξιότητα.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος του Χορού στις Κατευθύνσεις Θεάτρου - Κινηματογράφου και Εικαστικών
Γυμνάσιο

1. Γενικός Σκοπός:Σκοπός του μαθήματος του χορού είναι:

η δημιουργική έκφραση του μαθητή, η ανακάλυψη του εαυτού του και των άλλων μέσα από την τέχνη του χορού και με δραστηριότητες που σχετίζονται τόσο με την ανάπτυξη νέων κινητικών δεξιοτήτων και του σωματικού - μη λεκτικού κώδικα επικοινωνίας όσο και με την απόκτηση γνώσεων που αφορούν στο μυθολογικό, ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν τα διάφορα είδη χορού, και την κατανόηση των συμβολισμών και της παράδοσης.

2. Ειδικοί σκοποί:

- Ψυχοκινητικός Τομέας (Σωματικός)

- Ανάπτυξη των αντιληπτικών ικανοτήτων: κιναισθητική, οπτική, ακουστική, αντίληψη μέσω της αφής, καθορισμός και συντονισμός της λειτουργικής σχέσης ανάμεσα στο σώμα, το βάρος και την ενέργεια.

- Ανάπτυξη κινητικών και χορευτικών δεξιοτήτων, απλών και σύνθετων, χειρισμός ποικίλων σωματικών τεχνικών, καλλιέργεια του ρυθμού.

- Ανάπτυξη των φυσικών σωματικών ικανοτήτων των μαθητών όπως: ευλυγισία, ευκινησία, πλαστικότητα των κινήσεων.

- Προαγωγή της υγείας και ευεξίας.

- Ανάπτυξη της μη λεκτικής επικοινωνίας: εκφραστική και δημιουργική κίνηση, εξερεύνηση και δόμηση της σωματικής γλώσσας.

- Συναισθηματικός Τομέας

Κοινωνικό και ηθικό επίπεδο:

- Ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών μέσω της συναισθηματικής και σωματικής έκφρασης. Ενίσχυση της θέλησης, της υπομονής, της επιμονής, της πειθαρχίας, της υπευθυνότητας και της συνεργασίας.

- Ενίσχυση μέσω του χορού, του αυτοσεβασμού και του σεβασμού του συνόλου, καθώς επίσης και ανάπτυξη της θετικής αυτοαντίληψης, της αυτοπεποίθησης και της μετριοφροσύνης.

- Καλλιέργεια της αρμονίας, της μουσικότητας και της προσωπικής ευαισθησίας.

- Συνειδητοποίηση του χορού ως πεδίου ανταλλαγών, επικοινωνίας και κατανόησης.

- Γνωστικός Τομέας

Γνωστικό επίπεδο:

- Απόκτηση των γνώσεων σχετικών με τα διάφορα είδη χορού, μουσικής και θεάτρου.

- Κατανόηση του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτιστικού πλαισίου μέσα στο οποίο αναπτύσσονται τα διάφορα είδη χορού. (Παραδοσιακός, Κλασικός & Σύγχρονος).

- Επίγνωση της δυνατότητας χρήσης του χορού ως θεραπευτικού μέσου.

- Συνειδητοποίηση κατά πρώτον της ανάγκης για άσκηση και κατά δεύτερον της σημασίας της σωματικής έκφρασης για την ψυχική υγεία και τη φυσική ευεξία.

- Απόκτηση γνώσεων ιστορικού, λαογραφικού και κοινωνιολογικού περιεχομένου σχετικά με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι.

- Συνειδητοποίηση των σχημάτων του ελληνικού παραδοσιακού χορού με απώτερο σκοπό τον εμπλουτισμό της χορογραφικής έρευνας στο χώρο της αρχαίας δραματουργίας.

Αισθητικό επίπεδο:

- Εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων της κίνησης και του χορού.
- Ανάπτυξη της κριτικής δυνατότητας, κατανόηση και αξιολόγηση των αισθητικών και καλλιτεχνικών στοιχείων της τέχνης του χορού.

3. Στόχοι, Θεματικές Ενότητες, Ενδεικτικές Δραστηριότητες, Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η διδασκαλία του δίωρου μαθήματος του Χορού στις Κατευθύνσεις Θεάτρου – Κινηματογράφου και Εικαστικών θα πρέπει να ακολουθήσει τις βασικές αρχές του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών του μαθήματος του Χορού για την Κατεύθυνση Χορού, επικεντρώνοντας στα κύρια σημεία.

Για τη Γ΄ γυμνασίου οι εκπαιδευτικοί θα βασιστούν στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών της Α΄ και Β΄ τάξης των Καλλιτεχνικών Σχολείων και θα τα συνεχίσουν ως εξής:

Κατεύθυνση Χορού

α) Ως προς τον Κλασικό Χορό θα πρέπει οι μαθητές να εμβαθύνουν ιδιαίτερα στις αρχές και τεχνικές Χορού και να καλλιεργήσουν δεξιότητες όπως συγχρονισμός, συνεργασία κ.λπ. εκγυμναζόμενοι στην (σκηνική) εκτέλεση ομαδικών χορευτικών ενοτήτων.

β) Ως προς τον Σύγχρονο Χορό να επιδιωχθεί η εμπέδωση βασικών αρχών της ρυθμικής, όπως αξίες, διάρκειες κ.λπ. μέσω της χορευτικής κίνησης.

γ) Ως προς τον Παραδοσιακό Χορό προτείνεται να ενθαρρύνει ο εκπαιδευτικός τους μαθητές να τραγουδούν ή να συνοδεύουν ρυθμικά τον χορό, όχι με την έννοια της δεξιοτεχνικής εκτέλεσης, αλλά για την κατάκτηση του τραγουδιού και του ρυθμού ως στοιχειώδους προϋπόθεσης του τρίπτυχου: Λόγος – Μέλος – Κίνηση. Επίσης να επιδιωχθεί η σύνδεση με τις ζωντανές χορευτικές πρακτικές, με τα είδη δηλ. εκείνα που έχουν επιβιώσει ως τις μέρες μας και εκτελούνται ακόμη, καθώς και μία πρώτη εξοικείωση με παραδοσιακούς χορούς άλλων λαών.

Κατεύθυνση Εικαστικών Τεχνών

Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στις τεχνικές και τα εκφραστικά μέσα του Σύγχρονου Χορού.

Κατεύθυνση Θεάτρου – Κινηματογράφου

Προτείνεται η διερεύνηση και απόδοση χορευτικών τεχνικών και παραδόσεων από διάφορους γεωγραφικούς τόπους και διάφορες ιστορικές εποχές.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Εικαστικών Γ΄ Γυμνασίου

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Οι εκπαιδευτικοί θα ακολουθήσουν το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών των σχολείων γενικής παιδείας (ΦΕΚ 303/τ. Β΄/13.3.2003) εφαρμόζοντας τις παρατηρήσεις και τη μεθοδολογία των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών της Α΄ και Β΄ τάξης των Καλλιτεχνικών Σχολείων.

Γενικός Σκοπός: Ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας των Εικαστικών είναι να γνωρίσει ο μαθητής τις Εικαστικές Τέχνες, να εμβαθύνει σε αυτές και να τις απολαύσει, να γνωρίσει και να κατανοήσει το φαινόμενο της τέχνης μέσα από δραστηριότητες έρευνας και τη δημιουργία έργων, ώστε να καλλιεργηθεί ως δημιουργός και ως φιλότεχνος θεατής, αλλά και να προετοιμαστεί για σχετική μελλοντική επαγγελματική κατεύθυνση εφόσον το επιθυμεί.

Επιδιώξεις:

Με το μάθημα των Εικαστικών επιδιώκεται να καλλιεργηθεί:

Η δημιουργικότητα του μαθητή, η παραγωγή καλλιτεχνικού έργου, η συμμετοχή του στις εικαστικές τέχνες.

Η γνώση και η χρήση των υλικών, των μέσων, των εργαλείων και των πηγών σε ποικίλες εικαστικές μορφές.

Η ευαίσθητη ανταπόκριση, η κατανόηση, η κριτική προσέγγιση και η ανάλυση του εικαστικού έργου αλλά και του φαινομένου της Τέχνης γενικότερα.

Η κατανόηση της πολιτιστικής διάστασης και η συμβολή των τεχνών στον πολιτισμό διαχρονικά και συγχρονικά.

2. Ειδικοί σκοποί:

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να αντλούν ιδέες από την άμεση οπτική και απτική εμπειρία, τη μνήμη και τη φαντασία.
- Να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες έκφρασης που προκύπτουν από τον πειραματισμό με κάθε είδους υλικά, τεχνικές και μέσα σε όλες τις διαστάσεις(επίπεδο, όγκος, χώρος, χρόνος).
- Να πειραματίζονται και να εκφράζονται με κάθε είδους οπτικό και εποπτικό υλικό (βιβλία, φωτογραφίες, διαφάνειες, φωτοτυπίες, αφίσες, κ.ά.), ώστε να καταλήγουν σε ιδέες που να ωθούν στην παραγωγή προσωπικού έργου.
- Να βελτιωθούν μέσα από την παρατήρηση, τις δεξιότητες, καθώς και τις ικανότητες καταγραφής, επιλογής και ανάλυσης ερεθισμάτων πράγμα που θα βοηθήσει στην οργάνωση και την παραγωγή του έργου τους.
- Να κατανοούν την σημασία της εκ νέου επεξεργασίας και της εξέλιξης ενός έργου τους-κάτω από το πρίσμα της τροποποίησης της αρχικής ιδέας τους είτε από τους ίδιους είτε από τους άλλους-ως αποτέλεσμα συζήτησης, κριτικής και επιρροής.
- Να μεταφέρουν και να προσαρμόζουν την εμπειρία και τη γνώση από τα έργα τέχνης στην παραγωγή προσωπικών έργων.
- Να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές μεθόδους προσέγγισης και επεξεργασίας μιας ιδέας από διάφορους καλλιτέχνες και να τις συσχετίζουν με το νόημα του έργου, κατανοώντας ότι οι αντιλήψεις που είναι διαφορετικές σε κάθε εποχή επιδρούν στη μορφή, στο περιεχόμενο και στον επικοινωνιακό χαρακτήρα κάθε έργου.
- Να αναγνωρίζουν τις αισθητικές αξίες του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος, να αναπτύσσουν

κριτική στάση απέναντι στις ενέργειες που τους επηρεάζουν αλλά και να προσδιορίζουν τη μεταξύ τους σχέση.

● Να επικοινωνούν με έργα των εικαστικών τεχνών αλλά και με κάθε εικόνα, ώστε να αισθανθούν και να αξιολογήσουν την εντύπωση και την επίδραση που αυτά ασκούν στην προσωπικότητά τους.

● Να εκφράζονται και να επικοινωνούν λεκτικά χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία πάνω σε θέματα τέχνης.

● Να αντιλαμβάνονται ότι οι τέχνες και οι εφαρμογές τους σχετίζονται με πολλά επαγγέλματα.

● Να προσεγγίζουν το πολύπλοκο φαινόμενο της Τέχνης σφαιρικά και να αντιλαμβάνονται την αμφίδρομη σχέση και αλληλεπίδραση θεωρίας και πράξης.

● Να εντοπίζουν τις σχέσεις ανάμεσα στα εικαστικά έργα και στα έργα των υπολοίπων τεχνών και των επιστημών, και ευρύτερα στα θέματα και τα προβλήματα που σχετίζονται με τον άνθρωπο, την κοινωνία και τη φύση.

3. Στόχοι Θεματικές Ενότητες, Ενδεικτικές Δραστηριότητες, Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

ΤΑΞΗ Β΄

Στόχοι	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές Δραστηριότητες- Οδηγίες**
1ος Άξονας: Εξοικείωση με υλικά, μέσα, Τεχνικές		
Οι μαθητές να είναι ικανοί: Να σχεδιάζουν νατουραλιστικά με αυξάνουσα ευαισθησία και ευχέρεια. Να χρησιμοποιούν με ευχέρεια δύο τρεις διαφορετικές τεχνικές. Να αποδίδουν χρωματικές ποιότητες με τόνους και αποχρώσεις. Να χρησιμοποιούν με ευχέρεια γεωμετρικά όργανα. Να οργανώνουν την πορεία κατασκευής ενός ψηφιδωτού και να φτιάχνουν ή να επιλέγουν	Μολύβια και χρώματα παστέλ Τέμπερες Αυγοτέμπερες Γεωμετρικά όργανα Ψηφίδες Υλικά για ψηφιδωτά	* Επιλογή και εκμάθηση των υλικών, των μέσων και των τεχνικών που θα χρησιμοποιήσουν στις προτεινόμενες στον τέταρτο άξονα , μορφές των εικαστικών τεχνών. * Οργάνωση εργαστηρίου * Ενημέρωση των παιδιών για διάφορα υλικά, όπως μελάνια με πενάκι ή πινέλο, αερογράφο, ακρυλικά, πλαστικά, σκόνες- κόλες, παστέλ με παραδείγματα από έργα τέχνης, για να επιλέξουν ότι τους ενδιαφέρει. * Χρήση ψηφίδων από χρωματιστά χαρτιά , από αυτοσκληρυνόμενο πηλό που κόβεται και χρωματίζεται, ή έτοιμων ψηφίδων.

κατάλληλες ψηφίδες. Να πλάθουν με τον πηλό γνωρίζοντας και εφαρμόζοντας δύο διαφορετικές τεχνικές. Να χρησιμοποιούν το ξύλο για απλές κατασκευές ή για σκαλίσματα. Να χρησιμοποιούν το χαρτί ως χρωματική επιφάνεια και ως κατασκευαστικό μέσο. Να πειραματίζονται με νέα υλικά και μέσα. Να οργανώνουν την πορεία των έργων τους. Να ερευνούν διάφορες πηγές και να βρίσκουν νέες τεχνικές τις οποίες εφαρμόζουν σε έργα τους.	ψηφιδωτά Πηλός Εργαλεία και χρώματα κεραμικής Ξύλο Χαρτόνια Διάφορα χαρτιά Πειραματισμοί Οργάνωση Τεχνικές Μέθοδος Πηγές	* Χρήση φυσικού ή τεχνικού πηλού * Επίπεδες ή τρισδιάστατες κατασκευές . Διακοσμητικά σκαλίσματα. * Κόψιμο , δίπλωμα, συγκόλληση, συρραφή χαρτιών ή χαρτονιών σε αναπτύγματα τρισδιάστατων κατασκευών. * Παροχή ποικίλων υλικών και μέσων , όπως πρωτότυπων ή άχρηστων υλικών * Βιβλία τέχνης , κατάλογοι, αφίσες, εργαστήρια λαϊκής τέχνης, εργαστήρια καλλιτεχνικών, εκθέσεις είναι πηγές πληροφοριών και κίνητρα για χρήση νέων μέσων και υλικών.
2ος Άξονας:Μορφικά στοιχεία		
Να χρησιμοποιούν με αυξάνουσα ικανότητα ορισμένα μορφικά στοιχεία και αρχές σύνθεσης σε έργα τους. Να διακρίνουν την ψευδαίσθηση ή την αίσθηση της υφής σε ένα έργο τέχνης. Να διακρίνουν τις σχέσεις μεγεθών και τις αναλογίες μέσα σε ένα έργο τέχνης και να επιχειρούν αρμονικές αναλογίες στα έργα τους. Να διακρίνουν τη δομή και τη σύνθεση σε ένα χαρακτηριστικό έργο. Να προσχεδιάζουν	Κλίμακες Αναλογίες, Μεγέθη Υφή Χώρος Προοπτική δύο σημείων Δομή, σύνθεση	Η διδασκαλία όλων των μορφικών στοιχείων συμπληρώνεται με ασκήσεις κατανόησης και με κατάλληλα έργα τέχνης * Ασκήσεις υφής με πηχτό χρώμα – περιγραφή υλικών με απτική επαφή * Ανθρώπινη κλίμακα και σμικρύνσεις, μεγεθύνσεις, κάνναβος * Διάκριση δομής : οργανική, γεωμετρική * Αρχές σύνθεσης * Ασκήσεις σύνθεσης * Πίπτουσα σκιά (κιαροσκούρο, σφουμάτο) * Τρόποι αναπαράστασης του χώρου * Προοπτική δύο σημείων * Επικάλυψη , σμίκρυνση και χρωματική διαφοροποίηση στην απόδοση ενός τοπίου χρησιμοποιώντας τέμπερες

ποικίλες συνθετικές προτάσεις για ένα έργο τους. Να δίνουν την αίσθηση του όγκου σε επίπεδο έργο αλλά και να διαμορφώνουν τον όγκο σε τρισδιάστατες μορφές. Να αποδίδουν την έννοια του χώρου σε τρισδιάστατα έργα	Όγκος Γραμμική, Χρωματική Ατμοσφαιρική	
3ος Άξονας: Θέμα – Περιεχόμενο - Νόημα		
Να εμπνέονται από ιστορικά και κοινωνικά θέματα και να δημιουργούν ατομικά και ομαδικά έργα. Να αντλούν ιδέες από την Ελληνική παράδοση, από άλλους πολιτισμούς, από μοντέρνα έργα, να επιλέγουν στοιχεία και να τα ενσωματώνουν στα έργα τους. Να εξοικειώνονται με τους χώρους τα εκθέματα και τη λειτουργία των μουσείων Να αντιλαμβάνονται ότι η τέχνη χρησιμοποιεί σύμβολα.	Θέματα από Ιστορία Ελληνική παράδοση, άλλοι πολιτισμοί Επισκέψεις σε μουσεία Συμβολισμούς/ αλληγορίες Ελεύθερα θέματα	* Άντληση θεμάτων από ιστορικά κοινωνικά θέματα * Αντιγραφή ,μελέτη παραδοσιακών ή σύγχρονων θεμάτων και ενσωμάτωση στοιχείων , μοτίβων και υλικών από αυτά σε έργα παιδιών. * Αντιγραφή μελέτη αγγείου , μικρογλυπτού ή κοσμήματος * Επεξήγηση συμβόλων και συμβολισμών με κατάλληλα παραδείγματα από κώδικες (σήματα τροχαίας κ.α) * Ελεύθερη επιλογή θέματος
4ος Άξονας: Μορφές εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών		
Να δημιουργούν εικόνες νατουραλιστικά με αύξουσα ευχέρεια Να φωτοσκιάζουν απλά Να ζωγραφίζουν με τονικές και χρωματικές αντιθέσεις Να παράγουν ομαδικά έργα	Σχέδιο Ζωγραφική	* Δημιουργία έργων με ποικίλους τρόπους αναπαράστασης και με ποικίλες τεχνικές * Ελεύθερο σχέδιο, σχέδιο εκ του φυσικού *1 Χρήση κάνναβου * Δημιουργία ομαδικής τοιχογραφίας * Έκθεση των έργων * Δημιουργία μιας αγιογραφίας μικρού μεγέθους με παραδοσιακή τεχνική

Να αντιγράφουν μία απλή αγιογραφία Να δημιουργούν μια εικόνα με την τεχνική του ψηφιδωτού Να πλάθουν φιγούρες με σωστές αναλογίες χωρίς λεπτομέρειες Να σκαλίζουν σε μαλακό ξύλο απλά ανάγλυφα Να αντιλαμβάνονται το ξύλο ως πλαστικό μέσο Να σχεδιάζουν την μακέτα του σκηνικού ενός θεατρικού έργου ή ενός κουστουμιού	Αγιογραφία Ψηφιδωτό Πλαστική Κεραμική Ξυλογλυπτική Μακέτες Διακόσμηση εσωτερικών χώρων	* Αντιγραφή διακοσμητικού μοτίβου * Δημιουργίες μορφών και απλών χρηστικών αντικειμένων * Δημιουργία εξώφυλλου, δίσκου μουσικής ** Σχεδιασμός ή και κατασκευή μάσκας * Επιλογή θεατρικού σκηνικού
5ος Άξονας: Ιστορία τέχνης – Τεχνοτροπίες-Καλλιτέχνες		
Να προσδιορίζουν την ιστορική περίοδο και τον τόπο δημιουργίας καθώς και τα στοιχεία τεχνοτροπίας ενός χαρακτηριστικού έργου. Να διακρίνουν σε ένα έργο τέχνης τις επιδράσεις που έχει δεχτεί. Να συγκρίνουν έργα διαφορετικών εποχών ή πολιτισμών Να κατανοούν την συνέχεια των εικαστικών τεχνών από εποχή σε εποχή Να αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της Βυζαντινής τέχνης ως ελληνικής θρησκευτικής τέχνης Να αναγνωρίζουν λίγα έργα της Ιταλικής αναγέννησης Να σέβονται την τέχνη	Χαρακτηριστικά έργα τέχνης διαφόρων ιστορικών περιόδων, πολιτισμών, τεχνοτροπιών Βυζαντινή τέχνη Αναγέννηση Εξωευρωπαική τέχνη Προκολομβιανή τέχνη	* Διδασκαλία εισαγωγικών στοιχείων ιστορίας της Τέχνης με έμφαση στα μορφολογικά στοιχεία .* Χρήση βιβλίων τέχνης * Τα παιδιά μαθαίνουν να κρατούν γραπτές σημειώσεις με ιστορικά στοιχεία, με παρατηρήσεις τους για τις περιόδους της τέχνης, να γράφουν τις εντυπώσεις τους από επισκέψεις σε μουσεία * Αναγνώριση διαφόρων επιδράσεων όπως: κοινωνικών, θρησκευτικών, πολιτικών. * Ιδιαίτερη έμφαση στη μελέτη της βυζαντινής θρησκευτικής τέχνης * Προσέγγιση της απόδοσης του φυσικού και του δομημένου τοπίου σε διάφορες εποχές ή τεχνοτροπίες. * Προσέγγιση του θέματος της νεκρής φύσης μέσα από διαφορετικά έργα.

όλων των πολιτισμών Να ενοποιούν και να συγκρίνουν διάφορες περιόδους της τέχνης με αφορμή ένα συγκεκριμένο θέμα	Ιαπωνική Τοπίο Νεκρές φύσεις Ανθρώπινο σώμα	
6ος Άξονας: Αισθητική – Κριτική – Ανάλυση έργου		
Να χρησιμοποιούν με ευχέρεια στον προφορικό και στο γραπτό λόγο όλους τους απαραίτητους όρους για τις καλλιτεχνικές δραστηριότητές τους. Να περιγράφουν με λεπτομέρειες αυτό που βλέπουν σ΄ ένα έργο. Να προσδιορίζουν και να χαρακτηρίζουν με επίθετα τα κύρια μορφικά στοιχεία ενός έργου. Να σχολιάζουν απλά το περιεχόμενο , το νόημα ή το μήνυμα ενός χαρακτηριστικού έργου. Να εκφράζουν τη γνώμη τους για έργα και να επιχειρηματολογούν για την ορθότητά τους Να κατανοούν απλά κείμενα για την τέχνη Να κρίνουν το έργο τους προσδιορίζοντας τα θετικά στοιχεία και πιθανές αδυναμίες του Να αποδέχονται την κριτική των άλλων για το έργο τους Να συμμετέχουν σε συζητήσεις για την τέχνη Να αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα και την αναγκαιότητα των τεχνών για τον άνθρωπο και την κοινωνία	-Ανάλυση έργου: Περιγραφική, Μορφολογική, Περιεχομένου, Νοήματος - Προτιμήσεις, Κρίσεις Αξιολόγηση Αυτοαξιολόγηση - Τέχνη και Θρησκεία - Τέχνη και Ηθική	* Οι μαθητές κρατούν ορισμένες σύντομες σημειώσεις για ορολογία, ανάλυση, απόψεις, ιδέες κτλ * Ανάλυση έργων που αφορούν τις άλλες ενότητες όπως ιστορία τέχνης, μορφικά στοιχεία * Ανάλυση μορφής και περιεχομένου * Διευκόλυνση της ανάλυσης δίνοντας στα παιδιά πολλαπλές απαντήσεις σε κάθε ερώτηση. Τα παιδιά επιλέγουν αυτή που θεωρούν ορθή. * Μελέτη ορισμένων χαρακτηριστικών, απλών, σύντομων και κατανοητών κειμένων με σχόλια για έργα τέχνης ή για ζητήματα τέχνης από καλλιτέχνες ή από θεωρητικούς * Ανοιχτές συζητήσεις στην τάξη για τα έργα κάθε παιδιού * Διαχωρισμός θρησκευτικής – κοσμικής τέχνης , πώς εκφράζονται οι θρησκευτικές πεποιθήσεις σε έργα τέχνης διαφόρων εποχών * Συζήτηση για την τέχνη: η τέχνη διαπνέεται από το ωραίο , το καλό, το ηθικό , το θετικό

Χρόνος: Ο εκπαιδευτικός σε κάθε μάθημα ή σε κάθε ενότητα μαθημάτων επιλέγει κατά την κρίση του και συνδυάζει διάφορους άξονες περιεχομένων και στόχους. Στην ετήσια κατανομή του χρόνου του μαθήματος πρέπει να επιτυγχάνεται μια σχετική ισορροπία στην επιλογή των αξόνων περιεχομένων και των στόχων. Στον απαιτούμενο χρόνο υπολογίζουμε στις 25 εβδομάδες με 10 ώρες εργαστηρίων εικαστικών περίπου 300 ώρες το χρόνο. Από αυτές μία σχετική κατανομή που μπορεί να γίνει με βάση τις μορφές των εικαστικών τεχνών που αναφέρονται στον 4ο άξονα είναι η εξής:

Σχέδιο, σκίτσο, ζωγραφική σύνολο 70 ώρες,

Πλαστική, γλυπτική σύνολο 60 ώρες,

Αγιογραφία, Ψηφιδωτό, Κεραμική, Ξυλογλυπτική, Μακέτες, Διακόσμηση εσωτερικών χώρων σύνολο 70 ώρες περίπου.

Με βάση τον 5ο άξονα Ιστορία Τέχνης - καλλιτέχνες, και τον 6ο άξονα Αισθητική -Κριτική Ανάλυση Έργου, σύνολο 35 ώρες περίπου

Με βάση τον 2ο άξονα Μορφικά Στοιχεία, σύνολο 40 ώρες περίπου

Διάφορες δραστηριότητες όπως διαθεματικότητα, σχέδια εργασίας, προετοιμασία εκθέσεων, κοινές εκδηλώσεις με τις άλλες καλλιτεχνικές κατευθύνσεις του σχολείου, κατασκευές, οργάνωση εργαστηρίων, οργάνωση προσωπικού ντοσιέ, εισαγωγή στις νέες τεχνολογίες και εφαρμογές στις εικαστικές τέχνες, σύνολο 25 ώρες περίπου.

Όταν το μάθημα των Εικαστικών προσφέρεται ως δίωρο ή μονόωρο εβδομαδιαίως για τις κατευθύνσεις του Θεάτρου-Κινηματογράφου και Χορού ακολουθείται το ίδιο ΑΠΣ συντομευμένο και με επιλογή από τους διδάσκοντες των σημαντικότερων στοιχείων του. Η χρονική κατανομή και προγραμματισμός είναι σε αυτή την περίπτωση ως εξής:

Η διδασκαλία βασίζεται στα θέματα που αναφέρονται στη 2η στήλη (περιεχόμενα) του 4ου άξονα (μορφές τέχνης). Αυτά τα θέματα διδάσκονται χρονικά με ισοκατανομή χωρισμένα σε ενότητες μαθημάτων. Οι διδασκαλίες των θεμάτων εμπλουτίζονται κάθε φορά με στοιχεία από τους υπόλοιπους πέντε άξονες με έμφαση στην ιστορία της τέχνης.

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Θέμα: Η πόλη μας. Συνθετική εργασία όπου εξετάζεται η σχέση του ανθρώπου με το χώρο, όπως μνημεία, μουσεία ή συνθετική εργασία που αφορά σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, λαϊκή τέχνη, ιστορικά στοιχεία και τοπική ιστορία. Περιλαμβάνει ακόμα μελέτη, παρουσίαση και δημιουργία λογοτεχνικών έργων σχετικών με ναούς, θρησκευτικές παραδόσεις, του πολιούχου άγιου, οικολογία και λαϊκή τέχνη.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, Πολιτισμός.

Προεκτάσεις στη Γεωγραφία, Ιστορία, Λογοτεχνία, Θρησκευτικά και Οικιακή Οικονομία.

Θέμα: Η αισθητική της κίνησης. Εκπόνηση συνθετικής εργασίας για την τέχνη και τους δημιουργούς της δεκαετίας του ΄30 στην Ελλάδα. Περιλαμβάνει τη μελέτη και παρουσίαση έργων του Ρίτσου, Σεφέρη, Ελύτη, Εγγονόπουλου κ.α, παρουσίαση ανάλογων έργων των Τσαρούχη, Γκίκα, Μόραλη κ.ά. και δημιουργία μαθητικών έργων, ακρόαση και μελέτη έργων συνθετών όπως ο Καλομοίρης, ο Βάρβογλης κ.α. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Πολιτισμός, Αλληλεπίδραση.

Προεκτάσεις στην Ιστορία, Λογοτεχνία, Μουσική και Θέατρο.

Θέμα: Πολιτισμός και Διατροφή. Συνθετική εργασία για τη σχέση των διαφόρων κοινωνικών ομάδων, πολιτισμών και εποχών με τη διατροφή ως κουλτούρα, τις διατροφικές συνήθειες και ανάγκες και τους παράγοντες που επιδρούν. Διερεύνηση θεμάτων όπως: θρεπτικές ουσίες, λίπη, δίαιτες, κοινωνικές και πολιτικές επιδράσεις, διατροφή - τρόφιμα, διατίμηση, καταναλωτισμός, σχετικά ιστορικά έργα τέχνης, διατροφή και θρησκείες π.χ. νηστείες, λογοτεχνικά κείμενα σχετικά με το θέμα . Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Πολιτισμός, Παράδοση, Επίδραση, Εξάρτηση. Προεκτάσεις στη Χημεία, Οικιακή Οικονομία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Εικαστικά, Θρησκευτικά, Γεωγραφία και Λογοτεχνία.

Διαθεματικότητα στα γνωστικά αντικείμενα:

Ιστορία:Τέχνη των Ψηφιδωτών, νωπογραφίες, αγιογραφία, Τέχνη του Ισλάμ, ανεικονική τέχνη.

Μαθηματικά: Πυραμίδα, κύλινδρος, κώνος, σφαίρα

Θρησκευτικά: Ιησούς, Θαύματα, Πάθη, Ανάσταση

Ξένες γλώσσες: Ξενόγλωσσοι όροι τέχνης.

Μουσική: Μουσική από χώρες της Λατινικής και Κεντρικής Αμερικής, Ασίας, Ελλάδας, μορφή, μοτίβο

Αρχαία ελληνική Γραμματεία: Ηρόδοτος, Πέρσες, Περσικοί Πόλεμοι, Λαοί Ανατολής

Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία: Κριτική αποτίμηση, αξιολόγηση, καταλληλότητα λεξιλογίου, λογική αιτιολόγηση.

Λογοτεχνία: Επτανησιακή Σχολή, Γενιά του 30

Φυσική αγωγή: Αισθητική της κίνησης - συγχρονική κολύμβηση, χορός

4. Μεθοδολογία

Τα «Εικαστικά» είναι ένα πολύπλευρο και πολυδιάστατο μάθημα, που απαιτεί δραστήριο και δημιουργικό εκπαιδευτικό, αλλά και μαθητές με τα ίδια χαρακτηριστικά.

Ο εκπαιδευτικός Τέχνης οφείλει να προγραμματίζει τις ετήσιες δραστηριότητες εντός και εκτός της τάξης, να προγραμματίζει εγκαίρως τις ενότητες μαθημάτων με κοινό θέμα και να προετοιμάζει κάθε μάθημα.

Από τις μορφές των εικαστικών τεχνών που αναφέρει ο 4ος άξονας ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί, όπως άλλωστε φαίνεται και από την χρονικά προγραμματισμένη αναφορά που γίνεται πιο πάνω, στον «Απαιτούμενο χρόνο», στο «Σχέδιο ζωγραφική» και στην «Πλαστική - γλυπτική». Ο διδάσκων θα προγραμματίσει τις απαραίτητες ώρες διδασκαλίας για τις μορφές τέχνης που θα ασχοληθούν οι μαθητές λαμβάνοντας υπόψη για την έκταση και το βάθος της ενασχόλησης, τις αντιληπτικές δυνατότητες, που καθορίζονται από την ηλικία των μαθητών. Ο διδάσκων θα εμπλουτίζει ανάλογα το ΑΠΣ.

Στην πλαστική - γλυπτική π.χ. μπορεί να ασχοληθεί επίσης με ασκήσεις και δημιουργίες έργων με βάση την προσθετική μέθοδο, την αφαιρετική, τη γραμμή (μικρογλυπτική από σύρμα ή σπάγκο) τα αναπτύγματα, τα χαμηλά ανάγλυφα, τα απλά καλούπια, χρησιμοποιώντας μαλακά κατάλληλα υλικά όπως πηλό, γύψο, χαρτόνια, ξύλο, κτλ.

Ο διδάσκων επιλέγει ορισμένες τεχνικές που θα διδάξει, για να εμβαθύνουν οι μαθητές σε αυτές. Στις μικρότερες τάξεις όπως είναι η Β΄ Γυμνασίου, είναι προτιμότερη η ποικιλία και η εναλλαγή διαφόρων μορφών και τεχνικών ενώ σε μεγαλύτερες τάξεις είναι ενδεδειγμένη η ενασχόληση με λιγότερες μορφές και τεχνικές και με περισσότερη εμβάθυνση.

Στα «Εικαστικά» στο καλλιτεχνικό σχολείο ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στη δημιουργική πράξη και στην παραγωγή έργων από τους μαθητές. Ο διδάσκων φροντίζει να καλλιεργεί στους μαθητές του τη συνέπεια, την εργατικότητα, την αναζήτηση της έμπνευσης, την περιέργεια, τη διάθεση για έρευνα και δημιουργία.

Η χρήση βιβλίων και ποικίλων άλλων διδακτικών και εποπτικών υλικών σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να καταστήσει το μάθημα των Εικαστικών βιβλιοκεντρικό. Η οργάνωση του εργαστηρίου, με τα απαραίτητα σε κάθε διδακτική ώρα υλικά για τον εκπαιδευτικό και για τα παιδιά, και παράλληλα η οργάνωση παράλληλων δραστηριοτήτων συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη διεξαγωγή του μαθήματος.

Ο διδάσκων πρέπει να μεριμνά για τον εξοπλισμό του εργαστηρίου και για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης τέχνης και να ανανεώνει το διδακτικό και το εποπτικό υλικό.

Επίσης, πρέπει να συνδέει ποικιλοτρόπως το σχολικό εργαστήριο με επαγγελματικά εργαστήρια Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, όπως με εργαστήρια κεραμικής, υφαντικής, αργυροχοΐας, ξυλογλυπτικής, με βιοτεχνίες και με βιομηχανίες ρούχων, επίπλων, χρηστικών αντικειμένων κ.ά., και να οργανώνει επισκέψεις, διαλέξεις, εργασίες και έρευνες σχετικά με το μάθημά του.

Ακόμα, θα πρέπει να αξιοποιεί τις καθημερινές δημιουργίες έργων από τα παιδιά με τη διοργάνωση και τον προγραμματισμό τακτικών ενδοσχολικών και εξωσχολικών εκθέσεων και να επιβραβεύει τις προσπάθειές τους, ανατροφοδοτώντας θετικά τη δημιουργική διαδικασία. Να φροντίζει για την ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας για τις εκθεσιακές και άλλες δραστηριότητες του σχολείου. Να συμμετέχει με τους μαθητές του σε εκδηλώσεις, φεστιβάλ, διαγωνισμούς, τοπικούς ή διεθνείς.

Η θεωρητική διδασκαλία και ενασχόληση δε θα πρέπει να έχει γνωσιολογικό χαρακτήρα, αλλά να ενισχύει την κατανόηση θεμάτων τέχνης και να ολοκληρώνει τη δημιουργική πράξη.

Η διαθεματική προσέγγιση στο επίπεδο του ΑΠΣ σημαίνει οριζόντια σύνδεση και οργάνωση, έτσι που η επεξεργασία θεμάτων ή εννοιών που ανήκουν σε διαφορετικούς τομείς να γίνεται με τρόπο που να προσδιορίζονται οι σχέσεις και να αναδεικνύονται τα σημεία τομής τους. Στο πλαίσιο της διαθεματικότητας κάθε μάθημα του σχολείου που χρειάζεται την Εικόνα (φωτογραφία, σκίτσο, σχέδια κ.λ.π.) μπορεί να συνεργαστεί με το μάθημα των Εικαστικών. Η Τέχνη από τη δική της πλευρά μπορεί να ενταχθεί με πολλούς τρόπους στις δραστηριότητες των άλλων μαθημάτων. Το μάθημα των Εικαστικών μπορεί να αντλήσει ιδέες, θέματα και περιεχόμενο για δημιουργία έργων τέχνης, εργασιών ή projects από όλα τα μαθήματα του σχολείου. Ιδιαίτερα στα μαθήματα γενικής παιδείας μπορεί να επιτευχθεί ποικιλοτρόπως με κοινά θέματα, εκδηλώσεις, ιδιαίτερες συνεργασίες με τις τρεις κατευθύνσεις (θέατρο, εικαστικά, χορός).

Παράδειγμα διαθεματικότητας των Εικαστικών με το μάθημα των Θρησκευτικών:

πρακτική: Βυζαντινή τέχνη, Εκκλησιαστική τέχνη, αγιογραφία, τέμπλα, ξυλογλυπτική, Ευαγγελιοκαλύμματα, Ιερή τέχνη άλλων λαών κτλ.

Θεωρία: Ηθική, καλό, ωραίο, ιδεολογία, θρησκευτικότητα, Ιστορία θρησκειών, θρησκευτική τέχνη - κοσμική τέχνη κτλ.

Προτρέπουμε επιπλέον τα παιδιά να συζητούν και να επιλέγουν θέματα για συνθετικές εργασίες (projects). Τα παιδιά, αφού επιλέξουν το θέμα και διατυπώσουν τις ιδέες τους, διαμορφώνουν ένα γενικό σχέδιο εργασίας, χωρίζονται σε ομάδες, αναζητούν, συλλέγουν και αξιοποιούν απλές πληροφορίες και υλικό, υλοποιούν το πρόγραμμά τους, συζητούν και προσαρμόζουν αναλόγως την πορεία τους και ολοκληρώνουν αξιολογώντας το τελικό αποτέλεσμα. Ο διδάσκων βοηθά και συμβουλεύει όπου είναι απαραίτητο.

Οι μαθητές οργανώνουν τις διαθεματικές εργασίες τους με τη βοήθεια του διδάσκοντος ή και των άλλων διδασκόντων που εμπλέκονται στο υπό επεξεργασία διαθεματικό αντικείμενο.

Η διαθεματικότητα μπορεί να συμπεριλάβει δύο ή περισσότερα γνωστικά αντικείμενα. Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν αυτά τα γνωστικά αντικείμενα είναι καλό να συνεργάζονται, όταν πρόκειται για συνθετότερη επεξεργασία διαθεματικών θεμάτων.

Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να δοθεί σε διαθεματικές εργασίες κοινές με τις άλλες δύο κατευθύνσεις των καλλιτεχνικών σχολείων (θέατρο και χορός) καθώς και στη δημιουργία και στη συμμετοχή κοινών πολιτιστικών εκδηλώσεων εντός ή και εκτός του σχολείου ώστε να επιτευχθεί όσμωση και αλληλεπίδραση των καλλιτεχνικών ενδιαφερόντων των μαθητών.

Σε κάθε ενότητα μαθημάτων, και όχι απαραίτητα σε μία διδακτική ώρα, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να προσεγγίζει το θέμα της ενότητας από πολλές πλευρές: ιστορική, αισθητική, θεωρητική, πρακτική και τα λοιπά, ώστε να επιτυγχάνεται σφαιρικότητα και ισορροπία.

Το παρόν ΑΠΣ δεν προτείνει στενά καθορισμένη ύλη χωρισμένη σε ωριαία μαθήματα. Προσφέρει άξονες περιεχομένων που συνδυάζει κατά την κρίση του ο εκπαιδευτικός. Οι άξονες είναι ταξινομημένοι ενδεικτικά από το γενικό στο ειδικό και από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο. Αυτοί όμως δε διδάσκονται ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο. Σε κάθε θέμα διδασκαλίας διαπλέκονται πολλά στοιχεία από τα περιεχόμενα και τους στόχους άλλων αξόνων, πράγμα που επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να διδάξει τους άξονες με τη σειρά που εκείνος επιλέγει.

Παράδειγμα οργάνωσης ενός μαθήματος ή μιας ενότητας μαθήματος με βάση την διαπλοκή των αξόνων είναι το εξής: Ο διδάσκων επιλέγει να διδάξει «ρυθμό». Αυτό το θέμα αναφέρεται ως διδακτέα ύλη στην Α΄ Γυμνασίου στον 3ο άξονα του ΑΠΣ (μορφικά στοιχεία) στη μεσαία στήλη (περιεχόμενα). Ο στόχος που πρέπει να επιτευχθεί ορίζεται στην πρώτη στήλη (στόχοι): «Οι μαθητές θα πρέπει να μάθουν να διακρίνουν τη ρυθμική επανάληψη στοιχείων σε ένα έργο τέχνης» και «Οι επαναλήψεις μορφικών στοιχείων να συνδεθούν με μουσικούς ρυθμούς και κίνηση». Η γνώση του «ρυθμού» θα γίνει με στόχο όχι μόνον να τον χρησιμοποιούν οι μαθητές μέσα στα έργα τους αλλά και να τον αναγνωρίζουν σε έργα τέχνης, στην κοινωνία και στη φύση.Έτσι θα μελετήσουν έργα τέχνης με εμφανή στοιχεία ρυθμού παρμένα από τον 5ο άξονα (Ιστορία τέχνης) π.χ. «Αίγυπτος». Αυτό το θέμα μπορεί να επεκταθεί και να εμπλουτιστεί με τους αντίστοιχους στόχους και δραστηριότητες αυτού του άξονα. Συνδυάζοντας επίσης από το περιεχόμενο του 4ου άξονα (μορφές εικαστικών τεχνών) τα «στοιχεία γραμμικού σχεδίου» θα δημιουργηθούν έργα από τους μαθητές με γεωμετρικά, γραμμικά και διάφορα ρυθμικά στοιχεία και θα χρησιμοποιηθούν εργαλεία και υλικά από αυτά που αναφέρονται στον 1ο άξονα (μέσα, υλικά, τεχνικές) . Ο «ρυθμός» θα ολοκληρωθεί με την πρόκληση

και τη διεξαγωγή ορισμένων συζητήσεων τα θέματα των οποίων αναφέρονται στον 6ο άξονα (αισθητική -κριτική - ανάλυση έργου) όπως «μορφολογική ανάλυση έργου». Ενδιάμεσα και με την ολοκλήρωση θα αξιολογηθεί ο βαθμός επίτευξης των στόχων .

Με αυτόν τον τρόπο σε μία ενότητα μαθημάτων έχουμε συνδυάσει και τους έξι προτεινόμενους άξονες. Έχει αντιμετωπισθεί, δηλαδή, σφαιρικά και ολοκληρωτικά το φαινόμενο της τέχνης και ο μαθητής έχει δράσει ως δημιουργός και ως θεατής. Αντίστοιχες τέτοιες ενότητες μαθημάτων μπορεί να έχουν ως τίτλο «θέμα εκ του φυσικού», «κινούμενο σχέδιο», «χώρος», «κλασική ελληνική τέχνη», «κοινωνικές επιδράσεις», «διακοσμητική» και τα οποία συνδυάζουν στοιχεία από τους υπόλοιπους άξονες. Αντιμετωπίζοντας έτσι το ΑΠΣ δίνονται δυνατότητες επιλογής από μια τεράστια ποικιλία συνδυασμών θεμάτων.

Στο καλλιτεχνικό σχολείο ο διδάσκων έχοντας με τους μαθητές του πολλές εργαστηριακές ώρες στην διάθεση τους, έχει την ευχέρεια να εμβαθύνει επίσης σε όποιο από τα στοιχεία των αξόνων ενδιαφέρουν περισσότερο τους μαθητές του ή εξυπηρετεί το προσωπικό πρόγραμμα διδασκαλίας το οποίο καλείται να σχεδιάσει και να υλοποιήσει κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Η Ιστορία Τέχνης, η Μορφολογία της Τέχνης και τα Στοιχεία της Αισθητικής - Κριτικής διδάσκονται σε κάθε ευκαιρία για συζήτηση και σχολιασμό που δημιουργούν οι ανάγκες της δημιουργικής πορείας των μαθητών. Πρέπει όμως παράλληλα να διδάσκονται και σε συγκεκριμένη διάρκεια και προγραμματισμένη ώρα εβδομαδιαία, ώστε η γνώση να είναι απόρροια συνέχειας και συστηματικότητας. Η έκταση του περιεχομένου αυτών των θεωρητικών θεμάτων λαβαίνει υπόψη της το ΑΠΣ και το χρονικό προγραμματισμό όπως αυτός ορίζεται στον «απαιτούμενο χρόνο» (25 περίπου ώρες).

Να προσεχθεί ότι το ΑΠΣ «Εικαστικών» της Β΄ τάξεως των καλλιτεχνικών σχολείων βασίζεται στο ΔΕΠΠΣ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών) και στο ΑΠΣ που ισχύει και στα υπόλοιπα Γυμνάσια. Αλλά εδώ λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών (περισσότερος διαθέσιμος διδακτικός χρόνος, ύπαρξη εξοπλισμένου εργαστηρίου, επιλεγμένοι μαθητές που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον,κλίση κ.ά.) επιτυγχάνεται μεγαλύτερη εμβάθυνση. Η μελέτη του ισχύοντος ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ δίνει μια εικόνα της ύλης των επόμενων τάξεων του Γυμνασίου και Λυκείου ώστε να αποφευχθούν η επιβάρυνση του προγράμματος, οι επικαλύψεις και οι περιττές επαναλήψεις σε βάθος χρόνου.

Σε κάθε μάθημα η διδασκαλία πρέπει να είναι τόση, ώστε να αφήνει μεγάλο χρονικό περιθώριο στα παιδιά για δραστηριότητες, για επεμβάσεις και συζητήσεις, για σχόλια, για οδηγίες, για κρίσεις έργων και εργασιών, καθώς και για την παρακολούθηση της πορείας των μαθητών και τον προγραμματισμό των επόμενων μαθημάτων.

Η διδασκαλία, που είναι συνήθως ομαδική, θα πρέπει παράλληλα να εξατομικεύεται, για να μπορεί να καθοδηγεί και να συμβουλεύει σε σχέση με τις ιδιαίτερες ανάγκες του παιδιού.

Η ύπαρξη βιβλιοθήκης τέχνης και άλλων δημιουργικών γωνιών - εργαστηρίων μέσα στην αίθουσα επιτρέπουν σε ομάδες παιδιών να εργάζονται ταυτόχρονα με την υπόλοιπη τάξη.

Η διδασκαλία πρέπει να βασίζεται στις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών αλλά και στις πιθανώς λανθασμένες αντιλήψεις τους για θέματα Τέχνης, να παίρνει αφορμή από τη διδασκαλία άλλων μαθημάτων, από τα ενδιαφέροντα των παιδιών, από σχέσεις, από γεγονότα, από συγκρούσεις, και γενικά από την Τέχνη και τη ζωή εντός και εκτός σχολείου. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην επαφή των μαθητών με τα αυθεντικά έργα τέχνης (επισκέψεις σε εκθέσεις, μουσεία, εκδηλώσεις, εργαστήρια καλλιτεχνών κτλ.), επίσης σε μορφωτικά ταξίδια, ανταλλαγές, συμμετοχή σε διεθνή προγράμματα μαθητικών εκθέσεων, επισκέψεων κτλ, τα οποία θα πρέπει να προγραμματίζονται από την αρχή της χρονιάς και να εντάσσονται στο διδακτικό πρόγραμμα

Οι σχολικές γιορτές θα πρέπει να γίνουν αφορμή ομαδικής πολύπλευρης καλλιτεχνικής συνεργασίας, πρωτότυπων εκδηλώσεων, υπεύθυνης προετοιμασίας και κυρίως καλαίσθητου αποτελέσματος.

Παρά το γεγονός ότι το μάθημα έχει έναν ελεύθερο χαρακτήρα, που αφήνει περιθώριο στο τυχαίο και στο αυθόρμητο, πρέπει να κτίζεται σε μία επιστημονικά προγραμματισμένη διδακτική και μαθησιακή πορεία, για να έχουμε τα καλύτερα αποτελέσματα με το μικρότερο κόπο.

Οι διδάσκοντες στο εργαστήριο των Εικαστικών είναι δύο. Αυτοί είναι παρόντες και οι δύο μαζί μέσα στο εργαστήριο, συνεργάζονται και προετοιμάζουν από κοινού τις διδασκαλίες. Ο κάθε ένας ανάλογα με την ειδικότητά του διδάσκει τα διάφορα θέματα υποστηριζόμενος από τον άλλο.

Ο διδάσκων προγραμματίζει εβδομαδιαίως εντός των ωρών διδασκαλίας και ως μέρος του ΑΠΣ τη συμμετοχή των μαθητών σε συζητήσεις, σχολιασμό και αξιολόγηση της δουλειάς του καθενός μαθητή προσωπικά και της τάξης συνολικά.

Κάθε καλλιτέχνης εκπαιδευτικός, όποια εικαστική ειδίκευση και να έχει, θα πρέπει να διδάσκει επιμορφούμενος όλες τις μορφές των Εικαστικών Τεχνών που προβλέπονται από το ΑΠΣ.

5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή είναι αναπόσπαστο μέρος της διδακτικής διαδικασίας και πρέπει να αποτελεί για το μαθητή νέα αφετηρία και ενθάρρυνση. Αξιολογούμε συνεκτιμώντας όλα τα χαρακτηριστικά του μαθητή και τη δράση του.

Ειδικότερα αξιολογούμε:

- Τα έργα του (προσχέδια, σημειώσεις, έργα δύο και τριών διαστάσεων) σε καθημερινή βάση αλλά και ως σύνολο.
- Τη συμμετοχή, το ενδιαφέρον, την προσπάθεια, τις πρωτοβουλίες του.
- Το βαθμό απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων και γενικότερα την προσληπτική του ικανότητα.
- Τις εργασίες, τις συνθετικές εργασίες, τις έρευνες, τις δραστηριότητές του.
- Τα αποτελέσματα της επίδοσης του στις γραπτές δοκιμασίες ή στα τεστ.

Έχουμε υπόψη μας ότι το μάθημα προσεγγίζει την Τέχνη τόσο πρακτικά όσο και θεωρητικά και αξιολογούμε την απόδοση του μαθητή και στις δύο αυτές παραμέτρους.

Αξιολογούμε επιλέγοντας ορισμένες από τις πρόσφορες μεθόδους, όπως συζητήσεις, σχόλια, κριτική, ερωτηματολόγια, ολιγόλεπτα γραπτά ή προφορικά τεστ, δημιουργία έργου και ανάλυση έργων τέχνης, ώστε να έχουμε αξιολόγηση έγκυρη και αντικειμενική.

Ενθαρρύνουμε την αυτοαξιολόγηση των παιδιών ως μέρος της δημιουργικής τους πορείας.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει ακόμη να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των μεθόδων διδασκαλίας του, την επίτευξη των στόχων του, την καταλληλότητα των διδακτικών και των εποπτικών υλικών και την εφαρμογή του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.

6. Εργαστήριο εικαστικών

Το μάθημα της Εικαστικής Αγωγής γίνεται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο με κατάλληλη υποδομή για τη χρήση ποικίλων υλικών, αποθηκευτικό χώρο, βιβλιοθήκη, δυνατότητα προβολών, συσκότισης και πρόσβασης σε συστήματα πληροφορικής. Οι καθηγητές και οι μαθητές φροντίζουν για την εύρυθμη λειτουργία του εργαστηρίου.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Μουσικής

Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου

στις Κατευθύνσεις Εικαστικών Τεχνών, Χορού και Θεάτρου - Κινηματογράφου

1. Στόχοι, Θεματικές Ενότητες, Ενδεικτικές Δραστηριότητες, Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Να διακρίνουν τη διαφορά καθορισμένου / μη καθορισμένου τονικού ύψους. Να παρακολουθήσουν ακουστικά και οπτικά την πορεία μιας μελωδίας. Να ορίζουν την έννοια της τονικότητας και του τρόπου και να τραγουδούν οκτάβα μείζονας και ελάσσονας κλίμακας. Να διακρίνουν άκουσμα μείζον ή έλασσον, αναπτύσσοντας τονική σταθερότητα και αίσθηση τονικού κέντρου. Να αναγνωρίζουν και να χαρακτηρίζουν φράσεις ως ίδιες, διαφορετικές, πιο μεγάλες, πιο μικρές και να αντιληφθούν τη λειτουργία των καταλήξεων των φράσεων. Να διακρίνουν τις έννοιες: μελωδικός ρυθμός, μελωδική σειρά, μελωδική μίμηση, επίμονο μελωδικό σχήμα. Να αναγνωρίζουν ακουστικά την μεταφορά μιας μελωδίας σε άλλο τονικό ύψος (transporto) και να την πραγματοποιούν με τη φωνή τους.	- Τονικό Ύψος - Μελωδία - Κλίμακες μείζονες-ελάσσονες - Μουσικές φράσεις - Μελωδική κίνηση, μελωδική μίμηση, μελωδικό σχήμα - Μεταφορά μελωδικού σχήματος σε άλλη τονικότητα από την αρχική.	Ακούγοντας μια μελωδία οι μαθητές δείχνουν με το χέρι τους αν η κίνηση είναι ανιούσα, κατιούσα ή σταθερή, ή αν κάνει κύκλο ή άλλα σχήματα. Βλέποντας μια παρτιτούρα εξηγούν τι κάνει η μελωδία. Αποδίδουν με τη φωνή τους μικρά εύκολα χαρακτηριστικά μελωδικά σχήματα καθοδηγούμενοι από τον καθηγητή τους με παλαμοπεντάγραμμο ή χειρονομική Kodaly. Χαρακτηρίζουν ένα διάστημα όταν το ακούν, ως πήδημα, βήμα, επανάληψη (ταυτοφωνία) ή $8^{η}$ και το μιμούνται φωνητικά ή το παίζουν στο ξυλόφωνο/μεταλλόφωνο. Παρακολουθούν από παρτιτούρα αποσπάσματα γνωστών έργων που να χαρακτηρίζονται από έντονη μελωδική κίνηση και κυρίως μελωδική μίμηση. Σε 5 δοσμένους φθόγγους ο κάθε μαθητής δημιουργεί μια φράση 4 μέτρων. Ακολουθεί ο επόμενος ύστερα από παύση ενός μέτρου.

		Χωρίζονται σε 3-4 ομάδες και κάθε ομάδα τραγουδά διαδοχικά τις φράσεις τραγουδιού ή μουσικού αποσπάσματος, ξεκινώντας κάθε φορά από διαφορετικό τονικό ύψος, το οποίο δίνει ο καθηγητής. Οι μαθητές συνθέτουν ή αυτοσχεδιάζουν πάνω σε δοσμένη κλίμακα και διαλέγουν μια νότα για συνοδεία από άλλο όργανο ή φωνή συμμαθητή τους. Παίρνουν αναπνοές στα κατάλληλα σημεία, ώστε να δώσουν την αίσθηση της μουσικής φράσης.
Να αναγνωρίζουν με ευκολία τις διαφορές των διαβαθμίσεων της έντασης του ήχου και να χρησιμοποιούν σωστά την ιταλική ορολογία: *p, f, mp, mf, pp, ff, crescendo, diminuendo.* Να ανταποκρίνονται με αυξημένη επιδεξιότητα και ευαισθησία σε πιο σύνθετες καταστάσεις και αλλαγές της δυναμικής και να μπορούν να τις περιγράψουν, να τις απεικονίσουν με σύμβολα και να τις ενσωματώσουν σε μουσικές δραστηριότητές τους. Να συνδυάζουν τη δυναμική αγωγή με άλλες μουσικές έννοιες, π.χ. ρυθμική αγωγή, μορφή, ηχόχρωμα και ποια είναι η σημασία της για τη μουσική έκφραση.	- Σημειογραφία - Χρωματισμοί - Δυναμική Αγωγή	Ακρόαση, εντοπισμός και μίμηση δυναμικής του ήχου σε ηχογραφημένα ή ζωντανά μουσικά παραδείγματα: π.χ. ακρόαση του τελευταίου μέρους της 9ης Συμφωνίας του Beethoven («Ωδή στη Χαρά»). Ανταπόκριση με κίνηση, παντομίμα, χορό, λόγο, ζωγραφική, μουσικά παιχνίδια, κ.λ.π. Γραπτή και προφορική περιγραφή ακουσμάτων με μεγαλύτερη απαίτηση για ταξινόμηση, ανάλυση και ακουστική απομνημόνευσή τους. Χρήση δυναμικής με τη φωνή στο τραγούδι, με παλαμάκια στο παίξιμο οργάνων συμβατικών ή αυτοσχέδιων και στην παραγωγή ήχων από ηχογόνα σώματα γενικά. Διεύρυνση της σχέσης ανάμεσα στη δυναμική, στο ηχόχρωμα (π.χ. το *f* που δίνει μια τρομπέτα, μια κιθάρα, ένα μεταλλόφωνο κ.λ.π.) και τον τρόπο παιξίματος του οργάνου.

		Εύρεση και χρήση δυναμικής: α) για περιγραφή εννοιών και καταστάσεων, π.χ. ήρεμη θάλασσα, καταιγίδα, κ.λ.π., β) για επένδυση ή συνοδεία μικρών ποιημάτων, πεζών, γ) για δημιουργία ηχοϊστοριών, δ) για αυτοσχεδιασμό με στόχο τη χρήση δυναμικής.
Να διακρίνουν τη διαφορά ρυθμού και ρυθμικής αγωγής. Να διακρίνουν με μεγαλύτερη ακρίβεια και αυξανόμενη ευχέρεια τις διαφορές, τις εναλλαγές και τις μεταβολές της ρυθμικής αγωγής και να χρησιμοποιούν την ορολογία στα ελληνικά (με απλή αναφορά στα ιταλικά). Να εφεύρουν δική τους σημειογραφία. Να αναγνωρίζουν ότι η διαφορετική ρυθμική αγωγή προσδίδει και διαφορετικό ύφος και να εντοπίζουν τον τρόπο σύνδεσης της ρυθμικής αγωγής με άλλες μουσικές έννοιες.	- Ρυθμική Αγωγή - Σχέση ρυθμικής αγωγής – μουσικού ύφους	Χρήση γραφικών παραστάσεων, χρωμάτων ή διαφόρων υλικών, για να περιγράψουν τη ρυθμική δομή μιας μελωδίας. Οι μαθητές επινοούν μία σειρά γεγονότων και κατ' επέκταση μία ηχοϊστορία που ανταποκρίνεται στις φάσεις του διαγράμματος ροής της ρυθμικής αγωγής, για παράδειγμα ζωάκια κινούνται αργά (χελώνα), ενώ άλλα γρήγορα (λαγός), κ.λ.π. Ακρόαση και συνοδεία μελωδιών με ρυθμικά όργανα, π.χ. οικογένεια κρουστών, ταμπούρο, τρίγωνο. Χρησιμοποιούν μουσικά παιχνίδια, όπως ρυθμικά τραγούδια με παλαμάκια – βηματισμό. Χωρίζονται σε ομάδες και εναλλάσσονται στη συνοδεία με τα όργανα: Μια ομάδα χτυπά ένα tempo από το αρμόνιο , ενώ μια άλλη ομάδα αποδίδει το ρυθμικό σχήμα της μελωδίας. Επαναλαμβάνουν το ίδιο με μεταβολή ρυθμικής αγωγής. Οι μαθητές ακούνε μία σειρά από μουσικά παραδείγματα για να αντιληφθούν τη διαφορετικότητα των ρυθμικών αγωγών. Οι μαθητές ακούνε μουσικά παραδείγματα με διαφορετικές

		μουσικές αγωγές για να αντιληφθούν τη διαφορετικότητα του ύφους.
Να αναγνωρίζουν τα όργανα οπτικά και ακουστικά, να διακρίνουν τα ηχοχρώματα των οργάνων της ορχήστρας όλων των οικογενειών (ξύλινα – χάλκινα πνευστά, έγχορδα, κρουστά, πληκτροφόρα) σε διάφορες εκδοχές (solo, tutti, trio, quartetto). Να κατατάσσουν την ανθρώπινη φωνή σε κατηγορίες ανάλογα με την έκταση της (υψίφωνος, μεσόφωνος, οξύφωνος, βαθύφωνος, κ.ά.) Να διακρίνουν το ηχόχρωμα μουσικών συνόλων, φωνητικών και οργανικών. Να διακρίνουν τα παραδοσιακά όργανα, ελληνικά και άλλων λαών. Να περιγράφουν στοιχειωδώς τον τρόπο παραγωγής του ήχου των διάφορων κατηγοριών οργάνων. Να συνδέουν το ηχόχρωμα με το μουσικό ύφος και να αναγνωρίζουν ότι το ηχόχρωμα μπορεί να προσδώσει κάποιο χαρακτήρα και ύφος στο μουσικό έργο.	- *Κατηγορίες οργάνων:* *Έγχορδα* *Πληκτροφόρα* *Πνευστά* *Κρουστά* - *Εκτάσεις Φωνών* - *Παραγωγή Ήχου* - *Σχέση ηχοχρώματος – μουσικού ύφους*	Ακροάσεις, χρήση βιντεοταινιών, CD-ROM, ζωντανές συναυλίες για να γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά μεμονωμένων οργάνων της ορχήστρας και για να διακρίνουν ένα όργανο μέσα από την οικογένεια του, καθώς και για τη γνωριμία με διάφορα είδη ορχηστρικών και φωνητικών συνόλων, π.χ. ορχήστρας εγχόρδων, χορωδίας, μπάντα κ.λ.π. Ακρόαση από CD ή κασέτα κάποιων παραδοσιακών οργάνων στην τάξη, π.χ. φλογέρα, τουμπελέκι, κ.ά. Χρήση του ιδιαίτερου ήχου των οργάνων ή των φωνών για επένδυση μιας ιστορίας, μιας εικόνας ή για περιγραφή προσώπων, συναισθημάτων καταστάσεων, κ.λ.π. Ακούν φωνητικά μουσικά σύνολα (βυζαντινοί χοροί, παραδοσιακές χορωδίες, εύκολα κομμάτια πολυφωνικής μουσικής, διάφορα είδη χορωδιών) και οργανικά σύνολα (σύνολα μουσικής δωματίου, παραδοσιακά συγκροτήματα, σύνολα πνευστών και κρουστών οργάνων).
Να τραγουδούν σε έκταση και tessitura της φωνής τους, αναπτύσσοντας καλύτερη τονική ευστάθεια, άρθρωση, καθαρότητα φωνής και ανεξαρτησία και να είναι ικανοί να ελέγχουν την ορθότητα του τονικού ύψους, του ρυθμού της μουσικής, της έκφρασης και της έντασης. Μέσα από το πλούσιο ρεπερτόριο της Βυζαντινής	- Τραγούδι - Τονική ευστάθεια, άρθρωση, τονικό ύψος, μουσικός ρυθμός, έκφραση, ένταση - Ύμνοι, προσευχές Βυζαντινής μουσικής - Παραδοσιακό τραγούδι, Δημοτική	Μονόφωνα παιδικά τραγούδια που μπορεί να συνοδεύονται από μελωδικό ή ρυθμικό ostinato και απλοί δίφωνοι κανόνες (να επιλέγονται μελωδίες τις οποίες γνωρίζουν πολύ καλά οι μαθητές). Προσευχές, ύμνοι και σύντομα μέλη κατάλληλα για την ηλικία τους. Δημοτικά, έντεχνα και λαϊκά

μουσικής (ύμνοι, προσευχές), να καλλιεργήσουν το θρησκευτικό συναίσθημά τους. Να ενισχύουν τη γλωσσική ανάπτυξή τους. Να συνδέουν το τραγούδι με άμεσες εμπειρίες και βιώματά τους. Να βιώνουν το τραγούδι ως μέσο επικοινωνίας και έκφρασης. Να αναπτύσσουν αυτοσυγκέντρωση, ικανότητα ακρόασης, μνήμης συγχρονισμού και ετοιμότητας. Να διακρίνουν τον εκφραστικό πλούτο της νεοελληνικής λογοτεχνίας και της δημοτικής ποίησης μέσω της μουσικής μας παράδοσης (παραδοσιακά τραγούδια, ύμνοι κ.ά.). Να γνωρίζουν τη μουσική, τα ήθη και τα έθιμα άλλων λαών με σκοπό να προσεγγίσουν τη μουσική ως μέσο επικοινωνίας και έκφρασης.	ποίηση	(ελληνικά) τραγούδια με κριτήριο τον ποιοτικό στίχο και την ποιοτική μουσική. Τραγούδια καταξιωμένων Ελλήνων συνθετών. Έμφαση ιδιαίτερα στην μελοποιημένη ελληνική ποίηση με αναφορά στα νοήματα και στις ιδέες που διατυπώνονται. Αυτοσχεδιασμός, χορός σε συνδυασμό με το τραγούδι. Τραγουδούν με ελληνικά λόγια ξένο ρεπερτόριο, όπως «Ωδή στη Χαρά» του Μπετόβεν, «Πέστροφα» του Σούμπερτ, «Ave Maria» του Μπαχ, κ.ά. Μεταφορά απλών μελωδιών σε διαφορετικά τονικά ύψη. Τραγούδια που σχετίζονται με το περιεχόμενο άλλων μαθημάτων (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα κ.λ.π.). Μαθαίνουν να παίρνουν σωστές αναπνοές σε κατάλληλα σημεία ώστε να δώσουν την αίσθηση της μουσικής φράσης και έκφρασης. Δημιουργούν ηχητικές εικόνες χρησιμοποιώντας φωνές.
Να αναπτύσσουν δεξιότητες στην εκτέλεση μουσικής με τη φωνή ή τα όργανα για την απόδοση έργων από μόνιμο συγκρότημα του σχολείου (ομάδα φλογέρας, χορωδία).	- Συστηματικές χορωδίες - ορχήστρες	Συγκρότηση και συστηματική εξάσκηση χορωδίας με ασκήσεις αναπνοής, τοποθέτησης της φωνής, φωνητικής ανάπτυξης και διδασκαλία τραγουδιών κατάλληλης έκτασης και μουσικής δυσκολίας. Εκμάθηση μουσικού οργάνου, π.χ. φλογέρας, μελόντικας κ.ά., με ανάπτυξη δεξιοτήτων για την εκτέλεση στοιχειώδους ρεπερτορίου για μουσικές εκδηλώσεις, σχολικές εορτές κ.λ.π.

		Ανάπτυξη ορχηστρικών σχημάτων αυτοτελών ή σε συνδυασμό με χορωδία. Παρουσιάσεις και εκδηλώσεις σε γιορτές, επετείους κ.ά., εντός και εκτός σχολείου.
Να ανακαλύπτουν τις δυνατότητές τους, να πειραματίζονται με τον ήχο και να παράγουν δικές τους συνθέσεις ατομικά ή ομαδικά. Να συλλέγουν, να ταξινομούν και να καταγράφουν πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με τη μουσική και να τα αξιοποιούν δημιουργικά στις εργασίες τους. Να φτάνουν στην αισθητική απόλαυση του δημιουργού και να διαμορφώσουν δικά τους κριτήρια δημιουργίας.	- Δημιουργικές Δραστηριότητες	Κατασκευάζουν όργανα από τεχνικά ή φυσικά υλικά. Δημιουργούν απλά ρυθμικά σχήματα και απλές μελωδίες. Δημιουργούν στίχους που ταιριάζουν στις νέες μελωδίες.
Να δραστηριοποιούνται ως προς την τοπική κοινωνία ώστε το σχολείο να συνδεθεί με την κοινωνική ζωή του τόπου. Να αξιοποιούν διάφορους εορτασμούς, επετείους ή γεγονότα επικαιρότητας για τη διεξαγωγή σχετικών παρουσιάσεων, δραστηριοτήτων ή ειδικών μαθημάτων. Να αναπτύσσουν κλίμα επικοινωνίας και ευγενικής άμιλλας μεταξύ τους και με μαθητές διάφορων άλλων σχολείων.	- Ευκαιριακές Δραστηριότητες	Μουσικές εκδηλώσεις στο χώρο του σχολείου με την ευκαιρία εορτασμών, επετείων, αφιερωμάτων σε συνθέτες, εορτασμών της Παγκόσμιας Ημέρας της Μουσικής. Συνεργασία με άλλα σχολεία για πραγματοποίηση κοινών προγραμμάτων. Συμμετοχή των μαθητών σε μουσικούς διαγωνισμούς. Εκπαιδευτικά προγράμματα και μουσικά εργαστήρια στο σχολείο από προσκεκλημένους καλλιτέχνες. Επίσκεψη σε χώρους προετοιμασίας και παραγωγής μουσικών έργων. Επισκέψεις σε μουσεία λαϊκών οργάνων. Συμμετοχή σε θεατρικές παραστάσεις του σχολείου, στις οποίες η μουσική επένδυση γίνεται από μαθητές.

Χρόνος: Σημαντικοί παράγοντες για την υλοποίηση του περιεχομένου και των στόχων του προγράμματος σπουδών της Μουσικής Αγωγής είναι ο χρονικός καταμερισμός και η διαπλοκή περιεχομένου του προγράμματος σπουδών, καθώς και τα στοιχεία στα οποία δίνεται έμφαση σε σχέση με το βαθμό μουσικής αντιληπτικότητας της Α΄ τάξης του Γυμνασίου.

Το σχολικό έτος αναλύεται σε 27 περίπου διδακτικές ώρες. Σε κάποιες από αυτές καλύπτεται ο βασικός κορμός των διδακτικών ενοτήτων, ενώ στις υπόλοιπες καλύπτονται - κατά την κρίση του διδάσκοντος ή του συγγραφέα του διδακτικού υλικού - οι διδακτικές ενότητες προαιρετικής διάρκειας. Στις διδακτικές ώρες του βασικού κορμού διδακτικών ενοτήτων πρέπει να καλυφθούν στοιχειωδώς τα θέματα εκείνα που έχουν πρωταρχική σημασία για την κάθε τάξη, γι' αυτό άλλωστε και εντάσσονται στο βασικό κορμό.

Αυτό δε σημαίνει, όμως, ότι ένα θέμα (π.χ. Σύγκριση ρυθμού Σουίτας - λαϊκών χορών Μεσαίωνα και Αναγέννησης) θα εξαντληθεί σε αυτό το χρόνο και μόνο, μπορεί να επεκταθεί και σε περισσότερες διδακτικές έννοιες ή να επανέλθει σε ώρες που έχουν άλλο κύριο στόχο (π.χ. Είδη μουσικής από όλο τον κόσμο, Λειτουργία της μουσικής στις διάφορες κοινωνίες, κ.ά.). Ομοίως κατά τη διάρκεια των ωρών του βασικού κορμού, ενσωματώνονται και διαπλέκονται άλλα περιεχόμενα του προγράμματος σπουδών (π.χ. τραγούδια, ακροάσεις, μουσικά παιχνίδια, κ.ά.).

Επομένως, ο βασικός κορμός διδακτικών ενοτήτων περιλαμβάνει συγκεκριμένα περιεχόμενα του προγράμματος σπουδών, ενώ οι προαιρετικής διάρκειας διδακτικές ενότητες μπορούν να συμπεριλάβουν όλα τα περιεχόμενα.

Παλμός/Ρυθμός	2 ώρες
Τονικό ύψος/Μελωδία	2 ώρες
Ηχόχρωμα Κατηγορίες Οργάνων	1 ώρα
Μουσική στην Αρχαία Ελλάδα	2 ώρες
Συνήχηση/Αρμονία	2 ώρες
Οι γραφές της μουσικής	2 ώρες
Η μουσική ως συνδετικός κρίκος με άλλες τέχνες	4 ώρες
Δημιουργική σχέση με την Ελληνική μουσική	4 ώρες
	19/27

Ο συγκεκριμένος βασικός κορμός διδακτικών ενοτήτων αφορά και τις τρεις κατευθύνσεις των Καλλιτεχνικών Σχολείων (Εικαστικές Τέχνες, Χορός, Θέατρο - Κινηματογράφος). Η εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος σπουδών θα διαμορφώνεται από το διδάσκοντα σύμφωνα με τις ανάγκες της διδακτικής ενότητας κάθε κατεύθυνσης.

Η διαμόρφωση των διδακτικών ενοτήτων αφήνεται στην κρίση του διδάσκοντος ώστε οι διδακτικές ώρες να αξιοποιηθούν με τον καλύτερο και τον αποτελεσματικότερο τρόπο σε σχέση με τις δυνατότητες των μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί για την Γ΄ Γυμνασίου θα ακολουθήσουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Α΄ και Β΄ Γυμνασίου των Καλλιτεχνικών Σχολείων, εμβαθύνοντας κυρίως στη σύνδεση της μουσικής με τις άλλες μορφές τέχνης και με την δημιουργική πράξη. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Μουσική και Ζωγραφική: Παράλληλα ρεύματα στην Ιστορία της τέχνης, Ακροάσεις μουσικών έργων διαφόρων εποχών με παράλληλη παρατήρηση και ανάλυση εικαστικών έργων, Γραφική απόδοση μουσικής, Γραφικές παρτιτούρες για εμπέδωση βασικών εννοιών της μουσικής (όπως δυναμική ένταση, μελωδική κίνηση, ηχόχρωμα κλπ), Ηλεκτρονική μουσική/Ήχος και Φως.
- Μουσική και Θέατρο/Κινηματογράφος: Λειτουργικός ρόλος της μουσικής, επιλογή και χρήση έτοιμων συνθέσεων για επένδυση ταινιών ή σκηνών θεατρικού έργου, πρωτότυπη δημιουργία μουσικής για επένδυση, Μουσική Κινηματογράφου (χαρακτήρας της μουσικής ανάλογα με το συναισθηματικό περιεχόμενο μιας σκηνής), Μιούζικαλ, Ρυθμική απαγγελία ή μελωδική απόδοση/τραγούδι (Χορός στο αρχαίο δράμα), Τεχνολογία και μουσική.
- Μουσική και Χορός: Αναφορά στην άρρηκτη σχέση της μουσικής με το χορό, Απόδοση του χαρακτήρα της μουσικής μέσα από τη σωματική έκφραση, Καλλιέργεια της αίσθησης του ρυθμού, εμπέδωση σύνθετων ρυθμών (όπως λ.χ. 5/8, 7/8, 9/8 κ.λπ.)

Σχέση του μέλους με το ποιητικό κείμενο (Όπερα, Βυζαντινή μουσική, Παραδοσιακή μουσική κλπ.) και αλληλεξάρτηση μουσικής και κίνησης ανάλογα με την εποχή, το χαρακτήρα, τα όργανα, το ρυθμό, το ποιητικό κείμενο, τη μορφή

Ρυθμική (Body Percussion), μελωδική (ατομικό ή ομαδικό τραγούδι) και οργανική (μαθητική ορχήστρα) συνοδεία χορού

Προτεινόμενα διαθετικά σχέδια εργασίας

1ο Θέμα: Χάρτης μουσικών περιόδων: Μεσαίωνας, Αναγέννησης, Κλασικισμός, Ρομαντισμός, 20ος αιώνας και κυριότεροι συνθέτες - εκπρόσωποι αυτών των περιόδων

Συνθετική εργασία για την διαδικασία παραγωγής χάρτη μουσικών περιόδων. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες σχεδιάζουν και οργανώνουν την εργασία τους, επιλέγουν προδιαγραφές και περιεχόμενα, αναζητούν πληροφορίες από διάφορες πηγές (βιβλιοθήκες, σχολείο, καθηγητές μουσικής, CD Rom, κ.λ.π., μουσικών αποσπασμάτων) και παρουσιάζουν την εργασία στην τάξη.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Οργάνωση, σύστημα, δομή, χώρος, χρόνος, συνεργασία, επικοινωνία.

Προεκτάσεις στα μαθήματα: Ιστορία, Γλώσσα, Πληροφορική, Εικαστικά.

2ο Θέμα: Συγκρότηση παιδικής δίφωνης χορωδίας και συνοδεία αυτής από μικρό οργανικό σύνολο.

Συνθετική εργασία για την συγκρότηση παιδικής χορωδίας. Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί ομάδες μαθητών ανάλογα με τις φωνητικές δυνατότητες της τάξης. Οι ομάδες εργάζονται ξεχωριστά σε διάφορα μουσικά κείμενα, τραγούδια με σκοπό την παρουσίαση τραγουδιών στο σχολείο.

Προτεινόμενο μουσικό ρεπερτόριο: τοπικά παραδοσιακά τραγούδια, χριστουγεννιάτικα ελληνικά τραγούδια, τραγούδια ελληνικού κινηματογράφου. Οι μαθητές συγκροτούν τη χορωδία και η κάθε ομάδα με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού εξοικειώνεται με την άλλη. Συνοδεία από πληκτροφόρο όργανο (αρμόνιο, πιάνο) και solo όργανα (φλογέρα, μελόντικα, βιολί κ.λ.π.)

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: οργάνωση, δομή, σύστημα, χώρος, χρόνος, συνεργασία, ομοιότητα, διαφορά, επικοινωνία.

Προεκτάσεις στα μαθήματα: Ιστορία, Γλώσσα, Φυσική.

Διαθεματικότητα στα γνωστικά αντικείμενα: Ως ένα θεμελιώδες γνωστικό αντικείμενο του προγράμματος σπουδών της Γενικής Εκπαίδευσης, η μουσική θα πρέπει να διδάσκεται αυτόνομα. Ωστόσο, η μουσική στην γενική εκπαίδευση είναι το γνωστικό αντικείμενο το οποίο, είτε ως συνέπεια επεξεργασμένων εκπαιδευτικών προγραμ-

μάτων, είτε από την πρακτική της σχολικής ζωής, παρεμβαίνει περισσότερο απ' οποιοδήποτε άλλο γνωστικό αντικείμενο της γενικής εκπαίδευσης σε διάφορα μαθήματα, αλλά και στην εκτός των μαθημάτων σχολική ζωή.

Το πρόγραμμα σπουδών με τον τρόπο που έχει σχεδιαστεί, δίνει την ευκαιρία στους διδάσκοντες να διαθέσουν χρόνο γι' αυτές τις δραστηριότητες. Έτσι, κάποιες απ' αυτές μπορούν π.χ. να ενισχύονται από μια εμπειρία χορού. Οι μαθητές θα αποκτήσουν εμπειρία του ρυθμού μέσω της κίνησης. Οι ίδιες αρχές εφαρμόζονται σε σχέση με το θέατρο. Μουσική μπορεί να συνθεθεί για να εντείνει, να ενδυναμώσει και να δώσει έμφαση στην πράξη. Θέατρο μπορεί να δημιουργηθεί για να ερμηνεύσει τη μουσική, ενώ στην όπερα θέατρο και μουσική συνδυάζονται σε ενιαίο σύνολο. Η μουσική μπορεί επίσης να συσχετιστεί με το ευρύτερο περιβάλλον είτε αυτό αφορά τον κόσμο μας και τους ανθρώπους του είτε το φυσικό περιβάλλον είτε το οικονομικό περιβάλλον. Οι Φυσικές επιστήμες είναι ένας ακόμα χώρος με τον οποίον μπορεί να συνδεθεί η μουσική. Οι προτάσεις των μαθημάτων εδώ ενθαρρύνουν την μέσω της μουσικής ανάπτυξη ικανοτήτων που συνδέονται γενικά με επιστημονικές διαδικασίες (παρατήρηση, μέτρηση, περιγραφή, σύγκριση, ταξινόμηση, σειροθέτηση, συλλογή, πειραματισμός). Τα Μαθηματικά είναι επίσης ένας τομέας που μπορεί να συσχετιστεί με τη Μουσική. Η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε και να αναλύουμε πρότυπα είναι μεγάλης σημασίας στη μοντέρνα προσέγγιση των μαθηματικών. Σ' ό,τι αφορά τον συσχετισμό μουσικής και ιστορίας, εκτός από την επισήμανση παραλλήλων από χρονική άποψη ιστορικών διαδικασιών - κάτι που άλλωστε ενδείκνυται για όλα τα μαθήματα του σχολείου, ο κατεξοχήν τομέας, στον οποίο μπορεί με γόνιμο και με πολλές προεκτάσεις τρόπο να αναπτύσσεται αυτός ο συσχετισμός, είναι η αναζήτηση μουσικών τεκμηρίων για ιστορικά γεγονότα ή της απήχησης ιστορικών γεγονότων στην μουσική.

2. Μεθοδολογία

Η Μουσική Αγωγή είναι μια σύνθετη και διαρκής διαδικασία αισθητικής διανοητικής ευαισθητοποίησης και ψυχοσωματικής ενεργοποίησης και ως διδακτικό αντικείμενο απαιτεί δραστήριο και δημιουργικό εκπαιδευτικό, αλλά και μαθητές αυτενεργούς και κατάλληλα υποκινημένους.

Κύριος σκοπός του εκπαιδευτικού είναι να ωθήσει τον μαθητή να ανακαλύψει και να καλλιεργήσει τις πνευματικές και σωματικές δυνάμεις του, ώστε να διαμορφώσει ελεύθερη και υπεύθυνη προσωπικότητα που να συνδυάζει την πρωτοβουλία, την δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη με σεβασμό για τον άνθρωπο, το περιβάλλον και την παγκόσμια κληρονομιά.

Στο πλαίσιο αυτό η διαδικασία του μαθήματος της Μουσικής Αγωγής πρέπει να προσεγγίζεται με τρόπο που να είναι αρεστός στους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός δημιουργώντας κλίμα χαλάρωσης, ευφορίας και δημιουργικής ελευθερίας στην τάξη υποκινεί τους μαθητές να εκφραστούν ψυχοσωματικά επιλέγοντας δημιουργικές δραστηριότητες, θέματα και μεθόδους προσέγγισης της τέχνης. Ανακαλύπτει τις δυνατότητες των μαθητών, εργάζεται μαζί τους και ως ομάδα τις αξιοποιεί.

Λειτουργεί μέσα στην τάξη εποπτικά, στηρίζει και καθοδηγεί τις δημιουργικές δραστηριότητες των μαθητών προσφέροντάς τους τις γνώσεις που είναι απαραίτητες για κάθε δραστηριότητα.

Μια μεθοδολογική προσέγγιση, η οποία θα επιφέρει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, είναι η ανθρωπιστική. Οι μαθητές είναι το κέντρο αυτής της μεθοδολογίας και ο εκπαιδευτικός, έχοντας υπ' όψιν του τις τρεις διαστάσεις της ανθρώπινης ύπαρξης (νους - ψυχή - σώμα) είναι ο εμπνευστής, καθοδηγητής, εμψυχωτής των δραστηριοτήτων της τάξης.

Γενικές μεθοδολογικές οδηγίες

Ο εκπαιδευτικός οφείλει να προγραμματίζει δραστηριότητες εντός και εκτός της τάξης. Επίσης, θα πρέπει να έχει υπόψη του τα Προγράμματα Σπουδών και των άλλων μαθημάτων, ώστε να υπάρχει σύνδεση.

Καλό είναι ο εκπαιδευτικός να λύνει πρακτικά ζητήματα, όπως η διαμόρφωση του χώρου, ο εξοπλισμός του εργαστηρίου, η οργάνωση αρχείων με εργασίες μαθητών και χώρων για αποθήκευσή τους. Επίσης, πρέπει να συνδέει ποικιλοτρόπως το σχολικό εργαστήριο με εκδηλώσεις τέχνης και να οργανώνει επισκέψεις, διαλέξεις, εργασίες και έρευνες σχετικά με το μάθημά του. Ακόμα, θα πρέπει να αξιοποιεί τις καθημερινές δημιουργίες έργων από τα παιδιά με την οργάνωση παρουσιάσεων και να επιβραβεύει τις προσπάθειές τους, ανατροφοδοτώντας θετικά τη δημιουργική διαδικασία.

Ο εκπαιδευτικός καλό είναι να συλλέξει μουσικό υλικό (παρτιτούρες, CD Rom, DVD, κασέτες) με αντιπροσωπευτικά μουσικά έργα, σκοπεύοντας στη δημιουργία μιας Μουσικής Βιβλιοθήκης ικανής να εξυπηρετήσει τις δραστηριότητες των μαθητών.

Έχοντας υπόψη του το Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής Αγωγής και ανάλογα με την κατεύθυνση (χορός - θέατρο - εικαστικά) και τις δυνατότητες των μαθητών, θα εμβαθύνει σε ορισμένα γνωστικά αντικείμενα και στόχους, ενώ άλλα μπορεί να τα διδάξει χωρίς να επεκταθεί ιδιαίτερα. Κάποια άλλα θέματα του Προγράμματος Σπουδών Μουσικής Αγωγής μπορούν να παραλειφθούν και να αντικατασταθούν με καλλιτεχνικά θέματα τοπικού ή άλλου χαρακτήρα.

Η θεωρητική διδασκαλία και ενασχόληση δε θα πρέπει να έχει γνωσιολογικό χαρακτήρα, αλλά να ενισχύει την κατανόηση θεμάτων τέχνης και να ολοκληρώνει τη δημιουργική πράξη. Η διαθεματική προσέγγιση στο επίπεδο του Προγράμματος Σπουδών σημαίνει οριζόντια σύνδεση και οργάνωση, έτσι που η επεξεργασία θεμάτων ή εννοιών που ανήκουν σε διαφορετικούς τομείς να γίνεται με τρόπο που να προσδιορίζονται οι σχέσεις και να αναδεικνύονται τα σημεία τομής τους. Το μάθημα της Μουσικής Αγωγής μπορεί να συνδεθεί με όλα τα μαθήματα του σχολείου.

Ορισμένοι από τους μαθητές μπορεί να ενδιαφερθούν για συνθετικές εργασίες, τις οποίες είτε προτείνει ο καθηγητής, είτε προτείνουν οι ίδιοι. Αυτοί οι μαθητές ακολουθούν σε γενικές γραμμές το κοινό με τους άλλους Πρόγραμμα Σπουδών και εμβαθύνουν περισσότερο στο θέμα που τους ενδιαφέρει. Προτρέπουμε τα παιδιά να συζητούν και να επιλέγουν θέματα για συνθετικές εργασίες. Τα παιδιά, αφού επιλέξουν το θέμα και διατυπώσουν τις ιδέες τους, διαμορφώνουν ένα γενικό σχέδιο εργασίας, χωρίζονται σε ομάδες, αναζητούν, συλλέγουν και αξιοποιούν απλές πληροφορίες και υλικό, υλοποιούν το πρόγραμμά τους, συζητούν και προσαρμόζουν αναλόγως την πορεία τους και ολοκληρώνουν αξιολογώντας το τελικό αποτέλεσμα. Ο διδάσκων βοηθά και συμβουλεύει όπου είναι απαραίτητο.

Η διαθεματικότητα μπορεί να συμπεριλάβει δύο ή περισσότερα γνωστικά αντικείμενα. Οι εκπαιδευτικοί που

διδάσκουν αυτά τα γνωστικά αντικείμενα είναι καλό να συνεργάζονται όταν πρόκειται για συνθετότερη επεξεργασία διαθεματικών θεμάτων.

3. Αξιολόγηση

Ορίζεται ότι η προβλεπόμενη από τις κείμενες διατάξεις αξιολόγηση για το μάθημα της μουσικής δεν περιλαμβάνει προκαθορισμένες εξετάσεις, όπως αυτό συμβαίνει με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα. Αυτό σημαίνει ότι η αξιολόγηση της επιτυχούς προσπάθειας των μαθητών στη μουσική θα γίνεται μόνο από τους δασκάλους και μέσα από την παρακολούθηση της πορείας της ενεργούς συμμετοχής των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η αξιολόγηση θα γίνεται με βάση τους επιθυμητούς στόχους στο τέλος κάθε επιπέδου.

Η Μουσική Αγωγή είναι μια σύνθετη και διαρκής διαδικασία αισθητικής - διανοητικής ευαισθητοποίησης και ψυχοσωματικής ενεργοποίησης. Γι' αυτό ο έλεγχος επίτευξης των διδακτικών στόχων θα πρέπει να έχει περισσότερο ποιοτικό παρά ποσοτικό χαρακτήρα. Οποιαδήποτε αξιολόγηση που θα περιοριζόταν μόνο στη μέτρηση της επίδοσης σε σχέση με μια συγκεκριμένη δεξιότητα θα ήταν εκτός της φιλοσοφίας του προγράμματος αυτού. Η αξιολόγηση θα εστιάζεται στο συναισθηματικό και ψυχοκινητικό τομέα κατά κύριο λόγο και δευτερευόντως στο γνωστικό τομέα. Και τούτο γιατί αντιμετωπίζεται ο μαθητής ως ολοκληρωμένη προσωπικότητα και στόχος είναι να βοηθηθεί να βελτιώσει την αυτοαντίληψη του και να ξεπεράσει τις τυχόν αδυναμίες του μέσα σε ένα κλίμα αποδοχής και αλληλεγγύης, ώστε να μπορέσει σταδιακά να προχωρήσει σε αυτοαξιολόγηση της προσπάθειάς του.

Η αξιολόγηση πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να δίνει συνεχώς παλίνδρομη τροφοδότηση. Περιμένουμε να διδαχθούν η γνώση και κατανόηση της μουσικής και να αναπτυχθούν δεξιότητες, στάσεις και αξίες, όλα αυτά σε συνδυασμό με την πρακτική μουσική δημιουργία.

Οι ακόλουθες αρχές πρέπει να ληφθούν υπόψη στην αξιολόγηση:

- Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται στην αξιολόγηση πρέπει να είναι πλήρως κατανοητά, αποδεκτά ως λογικά και πέρα από κάθε ασαφή ερμηνεία στην εφαρμογή τους.
- Η αξιολόγηση πρέπει να είναι απλή και μέρος της διαδικασίας της τάξης, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να γίνεται στο σωστό χρόνο και να αποφεύγεται η κατάχρηση.
- Η αξιολόγηση πρέπει να είναι τόσο διαμορφωτική (formative) - μια συνεχής διαδικασία που ενδυναμώνει τη μάθηση και τη διδασκαλία - όσο και αθροιστική (summative) - αφορά στην ολοκλήρωση των επιδιωκόμενων στόχων στο τέλος κάθε επιπέδου - και να δίνει σαφείς και ξεκάθαρες πληροφορίες για όλα τα αντικείμενα που ενδιαφέρουν.
- Η αξιολόγηση του κάθε μαθητή ατομικά θα πρέπει να αντανακλά και τις δραστηριότητες και επιτεύξεις του ως μέλους ενός γκρουπ.
- Η αξιολόγηση της μουσικής ικανότητας συνδέεται με το γενικό πλαίσιο και τις δημιουργικές εργασίες - δραστηριότητες που εφαρμόζονται. Επομένως όσο πιο ευρύ είναι το φάσμα των δραστηριοτήτων που μπορούν να πραγματοποιηθούν, τόσο πιο ευρύχωρο γίνεται το πεδίο αξιολόγησης.
- Προσοχή πρέπει να δοθεί στην αξιολόγηση τόσο της διαδικασίας όσο και του παραγόμενου αποτελέσματος, και δια μέσου αυτών, στην αυτό - αξιολόγηση των μαθητών που πλέον αποτελεί σημαντικό μέρος της πορείας για τη συμπλήρωση των στόχων επίτευξης.
- Καθώς η αξιολόγηση γίνεται σε μόνιμη βάση θα είναι απαραίτητο να ξαναδεί ο εκπαιδευτικός συγκεντρωτικά τις αξιολογήσεις που έγιναν από όλους όσους εμπλέκονται με κάθε μαθητή, πριν αποφασίσει σε μια αθροιστική αναφορά στο τέλος των στόχων του κάθε επιπέδου.
- Εφόσον οι μουσικές ικανότητες - δεξιότητες και η κατανόηση της μουσικής κατακτώνται μέσω μιας διαδικασίας συνεχούς ανάκλησης και «επίσκεψης» περιοχών δεξιοτήτων αλλά και δημιουργικών εργασιών που πραγματοποιούνται, η αξιολόγηση πρέπει να λάβει υπόψη διαφορές ανάμεσα στα επίπεδα ανάπτυξης στα άτομα και τα αποτελέσματα της «επανεπίσκεψης» συγκεκριμένων περιοχών δεξιότητας.

Πιστεύουμε πάντως ότι η πλειοψηφία των μαθητών μπορεί να πετύχει συγκεκριμένα επίπεδα ικανότητας στη μουσική με την ολοκλήρωση των επιπέδων και είμαστε πεπεισμένοι ότι όλα τα παιδιά θα μπορούν να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις που προβλέπονται για το προτεινόμενο τέλος των στόχων επίτευξης των επιπέδων.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Δημιουργικής Γραφής
Γυμνάσιο

1. Γενικός Σκοπός: Ο γενικός σκοπός του εργαστηρίου της Δημιουργικής Γραφής είναι η δημιουργία από τους μαθητές έργων σε πεζό ή ποιητικό λόγο ως καλλιτεχνική έκφραση και αισθητική απόλαυση, καθώς και η γνωριμία τους με τον κόσμο των λογοτεχνικών δημιουργημάτων και των συγγραφέων, μέσα από δραστηριότητες σχετικές με την ανάπτυξη των κλίσεων και των δυνατοτήτων τους, την εξοικείωσή τους με τις λειτουργίες και τις αξίες της λογοτεχνικής γραφής, την καλλιέργεια της αναγνωστικής επάρκειας και της κριτικής ικανότητας.

2. Ειδικοί σκοποί:

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να ανακαλύψουν και να ασκήσουν τις καλλιτεχνικές τους δεξιότητες.
- Να γράφουν κείμενα λογοτεχνικά με ορισμένη διαδικασία: συλλογή υλικού και σχεδιασμός του κειμένου (προσυγγραφικό στάδιο), γραφή του κειμένου (συγγραφικό στάδιο), και έλεγχος του γραπτού για διορθώσεις και πιθανή επαναγραφή (μετασυγγραφικό στάδιο).
- Να διαμορφώσουν σταδιακά προσωπικό ύφος γραφής, αλληλεπιδρώντας διαλογικά και δημοκρατικά με άλλους αναγνώστες και συγγραφείς.
- Να έρθουν σε επαφή και να πειραματιστούν με διάφορους τρόπους γραφής κορυφαίων δημιουργών και λογοτεχνικών ρευμάτων.
- Να αποκτήσουν σαφή αίσθηση των λογοτεχνικών ειδών και να αναπτύξουν το αισθητικό τους κριτήριο
- Να κατανοούν την ιδιαιτερότητα της λογοτεχνικής γλώσσας, τον μεταφορικό και συμβολικό χαρακτήρα της, να ανακαλύπτουν και να αναγνωρίζουν την αισθητική λειτουργία της.
- Να προσλαμβάνουν ένα λογοτεχνικό κείμενο ως έργο τέχνης και αισθητικό φαινόμενο στενά δεμένο με την εποχή του.
- Να αναγνωρίζουν τη λογοτεχνία τόσο ως πηγή αισθητικής απόλαυσης όσο και ως μια πιθανή επαγγελματική κατεύθυνση.

ΤΑΞΗ Α΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
1ος Άξονας: .Ενεργοποίηση –Διεύρυνση - Επέκταση δημιουργικών ικανοτήτων:		
Οι μαθητές να είναι ικανοί: Να αξιοποιούν τις δυνατότητες που τους προσφέρει η δημιουργική γραφή για την έκφραση των συναισθημάτων τους, των σκέψεων και των απόψεών τους. Να ανακαλύψουν τις εκφραστικές και επικοινωνιακές δυνατότητες της δημιουργικής γραφής για την ανάπτυξη του δικού τους διακριτού και αυθεντικού τρόπου γραφής. Να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των ανασημασιολογήσεων, της πολυσημίας και της μεταφοράς στη λογοτεχνική γλώσσα. Να αναγνωρίζουν λογοτεχνικά κείμενα με βάση στοιχεία δομής, περιεχομένου και ύφους. Να διακρίνουν την ιδιαιτερότητα της λογοτεχνικής γλώσσας, το μεταφορικό και συμβολικό της χαρακτήρα, καθώς και την αισθητική λειτουργία της. Να μιλούν και να γράφουν για τις λογοτεχνικές εμπειρίες τους. Να διακρίνουν τα λογοτεχνικά είδη και τα γνωρίσματά τους. Να εξοικειωθούν με τις αφηγηματικές τεχνικές (διάλογο, πρωτοπρόσωπη ή τριτοπρόσωπη ή μικτή αφήγηση). Να αφηγούνται προφορικά, ενώπιον ακροατηρίου, γεγονότα, φανταστικές ιστορίες, μύθους κλπ., με τρόπο που να κρατά το ενδιαφέρον των ακροατών.	-Δημιουργική αφήγηση -Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας που αντιπροσωπεύουν διάφορα λογοτεχνικά είδη, σχολές και δημιουργούς (λαϊκή και έντεχνη ποίηση, σύγχρονο διήγημα, παραμύθι, μύθος, βιογραφία). -Καθοδηγημένη και ελεύθερη ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων -Γλωσσικά μέσα των λογοτεχνημάτων-Μεταφορικός λόγος -Αφηγηματικές τεχνικές	Συνεχής σιωπηρή ανάγνωση. Παρουσιάσεις λογοτεχνικών έργων από μαθητές, καθηγητές, συγγραφείς ή κριτικούς, συζήτηση για το είδος. Θέσπιση αναγνωστικών βραβείων. Προσκλήσεις συγγραφέων Ανάγνωση λογοτεχνημάτων με στόχο την κατανόηση της πολυσημίας. Συζητήσεις - παιχνίδια για εναλλακτικές ή συμπληρωματικές ερμηνείες λέξεων, φράσεων, κειμένων. Αναζήτηση της σημασίας λέξεων σε διαφορετικά κείμενα και διάκριση μεταξύ μεταφορικής και κυριολεκτικής χρήσης της γλώσσας. Καθιέρωση ώρας ελεύθερης ανάγνωσης. Διατύπωση επιχειρηματολογίας και κρίσεων για λογοτεχνήματα, όσον αφορά το περιεχόμενο, τη δομή, τη γλώσσα, τα εκφραστικά μέσα κ.τ.ό. Λογοπαίγνια, παροιμίες, ανέκδοτα, ποιήματα με αμφίσημες λέξεις. Ασκήσεις υποκατάστασης λέξεων με συνώνυμες. Ανάγνωση λογοτεχνημάτων κατά ομάδες για τη μελέτη –εντοπισμό-σύγκριση και σχολιασμό στοιχείων της λογοτεχνικής γλώσσας, όπως η δομή, η μορφή και ιδιαίτερα αυτών που χαρακτηρίζουν το είδος στο οποίο ανήκει το λογοτέχνημα Παρουσίαση και ερμηνεία εικόνων από τον τύπο (εφημερίδες, περιοδικά), δικών τους φωτογραφικών καταγραφών ή άλλου εικαστικού υλικού. Εξάσκηση στην καταγραφή των κύριων σημείων κατά την ακρόαση ηχογραφημένου κειμένου. Εύρεση κυρίου θέματος ή κύριας ιδέας ενός κειμένου, καθώς και

		υπογράμμιση των κυριότερων σημείων του. Εξαγωγή περίληψης ενός κειμένου οποιασδήποτε φύσης. Παιχνίδια ρόλων και θεατρική ανάγνωση κειμένων που προσφέρονται γι' αυτό το σκοπό. Σχολιασμός των αφηγηματικών δομών και τεχνικών ενός παραμυθιού (στερεότυπα, μοτίβα, επαναλήψεις). Ασκήσεις παραγωγής προφορικού ή γραπτού λόγου μέσα από προσωπική έκφραση, συζήτηση με ομάδες, προφορική αφήγηση μιας ιστορίας, ενός γεγονότος που υπήρξαν μάρτυρες ή διάβασαν ή άκουσαν σε ρεπορτάζ, αφήγηση σε γενικές γραμμές της υπόθεσης ενός λογοτεχνικού έργου, αναπαραγωγή διαλόγου από λογοτεχνικό ή θεατρικό έργο. Διεύρυνση των εμπειριών τους για τη λογοτεχνικότητα των κειμένων μέσα από την επαφή τους με κείμενα ρεαλιστικά, περιγραφικά, μύθους και λαϊκές παραδόσεις, διηγήματα, λαϊκή και έντεχνη ποίηση και συζητήσεις στην τάξη.
2ος Άξονας: Διαδικασία δημιουργικής γραφής		
Να εμπνέονται από ποικιλία ερεθισμάτων, από το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, από έργα τέχνης, προσωπικές εμπειρίες, ιδέες, λογοτεχνία κ.τ.ό. Να επιλέγουν θέματα με συγκεκριμένα κριτήρια όπως οι δυνατότητές τους, το προσωπικό και ευρύτερο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν, η δυνατότητα εξεύρεσης στοιχείων για την τεκμηρίωσή τους, η ελκυστικότητά τους. Να τοποθετούν το θέμα τους σε συγκεκριμένο χωροχρονικό κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο.	-Θέμα -Περιεχόμενο -Υπόθεση -Χαρακτήρες -Συγκρούσεις και Πλοκή -Πλαίσιο αναφοράς -Διαδικασία – τεχνικές –στάδια γραφής/σύνθεσης κειμένου. -Δομή κειμένου με παραγράφους	Επιλογή θέματος για συγγραφή έργου με ποικίλες αφορμές (λ.χ. επικαιρότητα, ιστορία, επιστήμες, έργα τέχνης) και διατύπωση επιχειρηματολογίας για την καταλληλότητα και τις δυνατότητες ανάπτυξής του. Ένταξη – τοποθέτηση του θέματος που επέλεξαν σε συγκεκριμένο χωροχρονικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο αντλώντας πληροφορίες από κατάλληλες πηγές. Αδρομερής ανάπτυξη ιδέας-υπόθεσης για ένα θέμα που επέλεξαν, αναζήτηση

Να αναγνωρίζουν ότι η δημιουργική γραφή είναι αποτέλεσμα οργανωμένης διαδικασίας και εφαρμογής στρατηγικών. Να χρησιμοποιούν στρατηγικές γραφής: προσυγγραφικό-συγγραφικό-μετασυγγραφικό στάδιο. Να γράφουν αφηγηματικά κείμενα με έλεγχο της δομής, των χαρακτήρων, της αλληλουχίας των γεγονότων, του πλαισίου, και της οργάνωσης της πλοκής. Να εργάζονται ατομικά και ομαδικά για τη δημιουργία ή τη βελτίωση της πλοκής, των χαρακτήρων, του κατάλληλου τίτλου κλπ. Να αξιοποιούν ποικίλες αφηγηματικές τεχνικές για την παραγωγή γραπτού ή προφορικού λόγου. Να αξιολογούν κείμενα δικά τους και άλλων με αυξανόμενη κριτική διεισδυτικότητα. Να καταγράφουν, να σχολιάζουν και να αξιολογούν τις διαδικασίες δημιουργίας και παρουσίασης των γραπτών τους. Να αξιοποιούν τις δυνατότητες παρουσίασης προκειμένου να δίνουν στα έργα τους τελική μορφή κατάλληλη για δημοσίευση. Να παράγουν ρεαλιστικό ή φανταστικό λογοτεχνικό λόγο σε διαφορετικά λογοτεχνικά είδη (διήγημα, πεζό-ποίημα, ποίημα με ομοιοκαταληξία κλπ.). Να γράφουν απλά ποιήματα βασισμένα σε ποιήματα που έχουν διαβάσει και στην εμπειρία τους. Να αξιοποιούν διάφορες τεχνικές ποιητικής γραφής στα έργα τους.	και νοηματικές ενότητες -Τεχνικές αφήγησης -Συνοχή και συνεκτικότητα -Αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση. -Είδη λόγου: αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή κτ.ό) κατευθυντικός λόγος (παράκληση, πρόσκληση, επιχειρηματολογία και. κτ.ό.), βιωματικός λόγος. -Η στίξη στην ποίηση. -Σχολιασμός	εναλλακτικών σεναρίων, επιλογή του καταλληλότερου σεναρίου. Δημιουργία και σκιαγράφηση χαρακτήρων για το θέμα και το σενάριο που επέλεξαν Έλεγχος του θέματος, του σεναρίου και των χαρακτήρων που δημιούργησαν σε σχέση με την ένταξή τους στο συγκεκριμένο χωροχρονικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Ατομική και ομαδική σύνθεση κειμένων με ορισμένη διαδικασία: Συλλογή υλικού, προσχέδιο του κειμένου (προσυγγραφικό στάδιο), γραφή του κειμένου (συγγραφικό στάδιο), έλεγχος, διορθώσεις, βελτιώσεις (μετασυγγραφικό στάδιο), παρουσίαση – δημοσίευση σε μαθητικό έντυπο ή ανεξάρτητα. Έλεγχος της δομής, των χαρακτήρων, της αλληλουχίας των γεγονότων, του πλαισίου, και της οργάνωσης της πλοκής, βελτιώσεις-διορθώσεις. Μελέτη και δημιουργία κόμικς, παιχνιδόλεξων, στιχουργημάτων κ.ά. Συγγραφή άρθρου, χρονογραφήματος, ρεπορτάζ. Εξάσκηση στη χρήση κατάλληλου επιπέδου ύφους (επίσημο, ανεπίσημο, γραπτό, προφορικό ύφος). Σύνταξη αφηγηματικής αυτοβιογραφίας και βιογραφικού σημειώματος. Δημιουργία τίτλου σε ένα κείμενο, καθώς και συγγραφή λεζάντας σε μια φωτογραφία. Σύνταξη διαλόγου με δεδομένο ή ελεύθερο θέμα. Μοντάζ κειμένου (σύνδεση από τους μαθητές στη σωστή σειρά αποσπασμάτων ή τμημάτων μιας

Να γράφουν σενάρια, διάλογους, απλά δραματικά κείμενα, με βάση την εμπειρία τους ως αναγνώστες, θεατές ή ακροατές. Να γράφουν κείμενα λαμβάνοντας υπόψη τις σχέσεις μεταξύ των προθέσεων του γράφοντος και της γλωσσικής μορφής. Να προβληματίζονται σε περιπτώσεις φραστικών επιλογών και διατύπωσης με κριτήριο τον εκάστοτε στόχο του λόγου. Να αναπτύσσουν συνήθειες ορθής γραφής, στίξης, τονισμού, καλαισθησίας μέσα από την παραγωγή και δημοσίευση δικών τους έργων. Να αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες για τη γραφή κειμένου, αλλά και όλη την παρουσίαση, σελιδοποίηση, εικαστική πλαισίωση κλπ. Να χρησιμοποιούν το δικό τους προσωπικό και πρωτότυπο τρόπο γραφής με εμπιστοσύνη και αυτοπεποίθηση.	γραπτών	ιστορίας, ενός δοκιμίου κ.λπ.). Ασκήσεις μετασχηματισμού κειμένων για διαφορετικούς αναγνώστες (π.χ. παιδιά, ενηλίκους). Παραγωγή και οργάνωση ιδεών, ανάπτυξη των ιδεών σε κείμενο(κειμενοποίηση) και αυτοδιόρθωση- αυτοβελτίωση. Μετατροπή διαλόγου σε συνεχή λόγο και αντίστροφα. Επεξεργασία λογοτεχνικού-αφηγηματικού κειμένου (δομή των επεισοδίων), μετατροπή του σε διαλογικό κείμενο Γραπτή περιγραφή πραγματικών ή φανταστικών αντικειμένων ή καταστάσεων μετά από συλλογή σχετικού πληροφοριακού υλικού. Περιγραφή δεδομένου θέματος (από διάφορες πηγές), από άλλη οπτική γωνία (εστίαση). Επιλογή θέματος-ιδέας από ποικίλες αφορμές λ.χ. πίνακα ζωγραφικής και ανάπτυξή του σε ποιητική μορφή με πρότυπα γνωστά τους ποιήματα. Διαγωνισμός δημιουργίας στιχουργημάτων (μαντινάδες, λίμερικ, κ.α). Αλλαγή της πλοκής μιας ιστορίας, ή των χαρακτήρων ή του τέλους. Συμπλήρωση ημιτελούς λογοτεχνήματος. Συλλογή στοιχείων από διάφορες πηγές και καταγραφή τους με διάφορους τρόπους, υπό μορφήν σημειώσεων, περίληψης κ.ά Καταγραφή και σύνθεση κειμένων με αφορμή επίκαιρα γεγονότα της σχολικής και κοινωνικής ζωής και ανακοίνωση στην τάξη. Ανάπτυξη κειμένου από τίτλους. Εικαστική πλαισίωση κειμένου

		(εικαστικές δημιουργίες, εικόνες από διαδίκτυο και άλλες πηγές). Αυτοδιόρθωση και αλληλοδιόρθωση κειμένων σύμφωνα με κριτήρια που τους έχουν δοθεί για τη δομή, την πλοκή, τους χαρακτήρες, το θέμα, το περιεχόμενο, τα εκφραστικά μέσα. Σύνθεση κειμένων, σελιδοποίηση με τη χρήση νέων τεχνολογιών.
3ος Άξονας: Αισθητική – Κριτική – Ανάλυση λογοτεχνικών έργων		
Να κρίνουν έργα δικά τους και άλλων με κριτήρια: - τη συνεπή ένταξή τους στο χρονολογικό, πολιτιστικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο - τη δομή, το ρυθμό αφήγησης, την οργάνωση της πλοκής, το ενδιαφέρον και την πολυπλοκότητα των χαρακτήρων, τα εκφραστικά μέσα - την αισθητική απόλαυση - τη μουσικότητα (ποίηση) Να λειτουργούν με κριτικό πνεύμα, σεβασμό, ανοχή και αυτοπειθαρχία ως ακροατές -κριτές έργων. Να συνδέουν λογοτεχνικά έργα με τις γενικότερες τάσεις που επικρατούν στη σύγχρονη τέχνη. Να αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά λογοτεχνικών ρευμάτων και κινημάτων με αφορμή συγκεκριμένα λογοτεχνικά έργα. Να κάνουν συγκρίσεις ανάμεσα σε έργα διαφορετικών λογοτεχνικών ρευμάτων. Να διαπιστώνουν τα παράλληλα εκφραστικά μέσα διάφορων ειδών τέχνης της ίδιας τεχνοτροπίας . Να αντιπαραθέτουν εκφραστικά μέσα και τρόπους διαφορετικών	-Στοιχεία από τη θεωρία της λογοτεχνίας -Ορολογία τέχνης -Ανάλυση έργου περιγραφική, μορφολογική, περιεχομένου, νοήματος, κοινωνικών επιδράσεων, κρίσεις προτιμήσεις. -Αυτοαξιολόγηση	Ανάγνωση κριτικών για λογοτεχνήματα από εφημερίδες, περιοδικά κλπ. Ανάλυση έργων διαφόρων ειδών της τέχνης της ίδιας τεχνοτροπίας, από ομάδες μαθητών π.χ. έναν πίνακα και ένα ποίημα του υπερρεαλιστικού κινήματος, εντοπισμός παράλληλων εκφραστικών μέσων και, αντίστροφα, αντιπαράθεση εκφραστικών μέσων τρόπων μεταξύ έργων, λογοτεχνών και καλλιτεχνών, γενικά, από διαφορετικές σχολές για το ίδιο θέμα. Διατύπωση κριτικής σε έργα δικά τους ή άλλων, με χρήση κατάλληλων λογοτεχνικών όρων και λεξιλογίου και με κριτήρια τη συνεπή ένταξή τους στο χρονολογικό, πολιτιστικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο, τη δομή, το ρυθμό αφήγησης, την οργάνωση της πλοκής, το ενδιαφέρον και την πολυπλοκότητα των χαρακτήρων, τα εκφραστικά μέσα, την αισθητική απόλαυση. Διαγωνισμοί σχετικοί με συγγραφή, βιβλιοδεσία, εικονογράφηση. Σύγκριση λογοτεχνημάτων διαφορετικών περιοχών, περιόδων, συγγραφέων, ειδών, ρευμάτων, ως προς το θέμα και τη λογοτεχνική

σχολών για το ίδιο θέμα. Να ενοποιούν και συγκρίνουν διάφορες περιόδους της τέχνης με αφορμή ένα συγκεκριμένο κοινό θέμα. Να χρησιμοποιούν τους κατάλληλους λογοτεχνικούς όρους και λεξιλόγιο στις δραστηριότητές τους. Να εντοπίζουν και να σχολιάζουν εμφανείς κοινωνικές επιδράσεις σε ένα χαρακτηριστικό έργο. Να εκφράζουν και αιτιολογούν τη γνώμη τους για έργα των συμμαθητών τους και για λογοτεχνικά έργα γενικά. Να εντοπίζουν θετικά στοιχεία αλλά και αδυναμίες στο έργο τους. Να αναγνωρίζουν την αξία της δημιουργικής κριτικής και της αυτοαξιολόγησης για τη βελτίωση της ποιότητας των έργων τους. Να οργανώνουν και να συμμετέχουν σε συζητήσεις για την τέχνη.		γραφή, τις ομοιότητες ή διαφορές σε στίχο, γλώσσα, δομή. Σύνδεση λογοτεχνικών κειμένων με άλλες μορφές της σύγχρονης τέχνης . Επίσκεψη σε πινακοθήκες, εκθέσεις και κριτικός σχολιασμός έργων τέχνης. Παρακολούθηση θεατρικής παράστασης ή κινηματογραφικού έργου και συγγραφή κριτικής Οργάνωση συμμετοχή σε εκδηλώσεις με θέμα την τέχνη, πρόσκληση συγγραφέων, ποιητών, καλλιτεχνών.

Χρόνος: Ο εκπαιδευτικός σε κάθε ωριαίο ή δίωρο μάθημα (ανάλογα με την κατεύθυνση) ή σε κάθε ενότητα μαθημάτων επιλέγει κατά την κρίση του και συνδυάζει διάφορους άξονες περιεχομένου και στόχους. Στην ετήσια κατανομή του χρόνου που διατίθεται για το μάθημα πρέπει να επιτυγχάνεται μια σχετική ισορροπία στην επιλογή των αξόνων περιεχομένων και των στόχων.

Ιδιαίτερη προσπάθεια απαιτείται από τον εκπαιδευτικό στην αρχή της σχολικής χρονιάς για τον από μέρους του προγραμματισμό της κατανομής των περιεχομένων και των στόχων σε μονόωρες ή δίωρες ενότητες μαθημάτων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η δυνατότητα κάλυψης της ύλης κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους. Με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα ως διαθέσιμος χρόνος για το μονόωρο μάθημα πρέπει να υπολογιστούν οκτώ μονόωρα (ή τέσσερα δίωρα) μαθήματα σε κάθε τρίμηνο και οκτώ δίωρα μαθήματα σε κάθε τρίμηνο για το δίωρο μάθημα. Προτείνεται το εργαστήριο της δημιουργικής γραφής να γίνεται σε δίωρες ενότητες, πράγμα το οποίο μπορεί να ρυθμιστεί εσωτερικά σε κάθε σχολείο.

Στη συνέχεια παρατίθεται ενδεικτική κατανομή των περιεχομένων στα τρία τρίμηνα του διδακτικού έτους. Προτείνεται η κατανομή να γίνει με βάση τα λογοτεχνικά είδη, εφαρμόζοντας σε κάθε είδος στόχους από όλους τους άξονες του προγράμματος, προκειμένου να υπάρξει ολόπλευρη προσέγγιση και συγγραφή κειμένων του κάθε είδους, μέσα από τη διαδικασία της δημιουργικής γραφής, όπως περιγράφεται στη μεθοδολογία.

Έτσι ενδεικτικά προτείνεται:

- Α΄ τάξη: Α΄ τρίμηνο το παραμύθι, ο μύθος, Β΄ τρίμηνο η λαϊκή ποίηση και Γ΄ τρίμηνο η αυτοβιογραφία-βιογραφία.
- Β΄ τάξη: Α΄ τρίμηνο το χρονογράφημα, η μελέτη-το δοκίμιο, Β΄ τρίμηνο το διήγημα και Γ΄ τρίμηνο η δημοτική ποίηση.
- Γ΄ τάξη: Α΄ τρίμηνο το μυθιστόρημα, Β΄ τρίμηνο το δραματικό κείμενο και Γ΄ τρίμηνο η έντεχνη ποίηση.

Οι μαθητές θα εμβαθύνουν στα εξής θέματα:

- Δημιουργία πρωτότυπου σεναρίου (Κινηματογράφος)
- Δημιουργία πρωτότυπου θεατρικού έργου
- Δραματοποίηση πεζού κειμένου (σε θεατρικό κείμενο ή σενάριο για ταινία)
- Διασκευή υπάρχοντος θεατρικού κειμένου σε σενάριο

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι πολλοί από τους στόχους που περιέχονται στο πρόγραμμα σπουδών είναι στόχοι γενικού χαρακτήρα και για τις τρεις τάξεις του γυμνασίου. Στην προκειμένη περίπτωση το σύνολο των στόχων είναι στόχοι «οροφής» και η κατάλληλη επιλογή από τον εκπαιδευτικό είναι απαραίτητη και άπτεται της φιλοσοφίας των ανοιχτών - ευέλικτων Προγραμμάτων, γεγονός που σημαίνει ότι επαφίεται στον εκπαιδευτικό η πρωτοβουλία επιλογής στόχων για την τάξη του. Ως κριτήρια κατανομής και κατάταξης σε επίπεδα, ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν η ηλικία και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, καθώς και η συμβατότητα με τους στόχους των άλλων γνωστικών αντικειμένων και κατευθύνσεων.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι αρκετοί από τους στόχους, είναι και στόχοι του γλωσσικού μαθήματος, όσον αφορά την παραγωγή γραπτού λόγου, καθώς και του μαθήματος της λογοτεχνίας όσον αφορά την επαφή με λογοτεχνικά κείμενα. Κρίθηκε απαραίτητο να συμπεριληφθούν και στο παρόν πρόγραμμα, αφού στο μάθημα της Δημιουργικής Γραφής έχουμε και παραγωγή λόγου και προσέγγιση λογοτεχνικών κειμένων και θα πρέπει ο εκπαιδευτικός που διδάσκει το μάθημα να τους λαμβάνει σοβαρά υπόψη, όμως είναι σαφές ότι θα αφιερώνεται λιγότερος χρόνος γι' αυτούς, εφόσον θα υλοποιούνται και στα άλλα δύο μαθήματα που προαναφέραμε. Χρήσιμη θα ήταν και η συνεργασία του διδάσκοντα καθηγητή με τους διδάσκοντες του γλωσσικού μαθήματος και του μαθήματος της λογοτεχνίας.

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας.

1ο Θέμα: Ομαδική δημιουργία εντύπου για τις καλές τέχνες

Συνθετική εργασία για τη διαδικασία παραγωγής εντύπου για τις καλές τέχνες. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες, σχεδιάζουν και οργανώνουν την εργασία τους, επιλέγουν προδιαγραφές και περιεχόμενα, αναζητούν πληροφορίες, αναλαμβάνουν τη συγγραφή διαφόρων ειδών κειμένων (κριτική έργων τέχνης, άρθρο, βιβλιοπαρουσίαση, χρονογράφημα, διήγημα, ποίημα, παρουσίαση καλλιτεχνικών γεγονότων και χώρων τέχνης), εικαστική πλαισίωση, χρήση Η/Υ για το στήσιμο των σελίδων και γενικά την παρουσίαση του εντύπου.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Οργάνωση, σύστημα, δομή, χώρος, χρόνος, συνεργασία, ομοιότητα, διαφορά, επικοινωνία.

Προεκτάσεις στα μαθήματα: Εικαστικά, Ιστορία, Θεατρική Αγωγή, Γλώσσα, Πληροφορική.

2ο Θέμα: Ομαδική συγγραφή διηγήματος

Συνθετική εργασία για την παραγωγή διηγήματος.

Οι μαθητές ακολουθούν τη διαδικασία:

- επιλογή θέματος από το οικείο φυσικό, κοινωνικό περιβάλλον ή από έργα τέχνης
- σχεδιασμός εργασίας, καταμερισμός εργασιών κατά ομάδες.
- άντληση πληροφοριών, συλλογή υλικού, από ποικίλες πηγές,
- δημιουργία εναλλακτικών εκδοχών για το σενάριο, τους χαρακτήρες, την πλοκή, τη δομή (αρχή, μέση, τέλος) κατά ομάδες
- παρουσίαση και επιλογή της καλύτερης για τη σύνθεση του διηγήματος.
- δημιουργία προσχέδιου του κειμένου (προσυγγραφικό στάδιο),
- γραφή του κειμένου (συγγραφικό στάδιο),
- έλεγχος, διορθώσεις, βελτιώσεις (μετασυγγραφικό στάδιο),
- εικαστική πλαισίωση,
- δέσιμο σε έντυπο δικής τους επιλογής,
- διατύπωση κριτικής,
- παρουσίαση - δημοσίευση

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Οργάνωση, σύστημα, δομή, χώρος, χρόνος, συνεργασία, επικοινωνία.

Προεκτάσεις στα μαθήματα: Σε άλλα γνωστικά αντικείμενα ανάλογα με το θέμα που θα έχουν επιλέξει.

Διαθεματικότητα στα γνωστικά αντικείμενα: Η δημιουργική γραφή προσφέρεται για διαθεματική προσέγγιση, μέσω της επιλογής του θέματος για σύνθεση κειμένου, της συλλογής στοιχείων, της τεκμηρίωσης του χωροχρονικού πλαισίου, των χαρακτήρων κ.λπ.

4. Μεθοδολογία

Η δημιουργική γραφή είναι μια διαδικασία πολύπλευρη και πολυδιάστατη και ως διδακτικό αντικείμενο απαιτεί δραστήριο και δημιουργικό εκπαιδευτικό, αλλά και μαθητές αυτενεργούς και κατάλληλα υποκινημένους.

Μια ασφαλή βάση εκκίνησης αποτελεί η συναισθηματική εμπλοκή των μαθητών και η δημιουργία διάθεσης για διανοητική περιπέτεια, που με τη σειρά τους μπορούν να βασίζονται στο φυσικό ενδιαφέρον και την ανάγκη για γραπτή έκφραση, καθώς και στην αγάπη των ανθρώπων και ειδικά των παιδιών για τις αφηγήσεις.

Στο πλαίσιο αυτό η διαδικασία γραφής πρέπει να προσεγγίζεται με τρόπο που να την καθιστά απολαυστική, σε κλίμα ελευθερίας επιλογής των θεμάτων και των μεθόδων γραφής από τους μαθητές, παράλληλα με τη γνώση και χρήση των στρατηγικών και τεχνικών γραφής.

Προτείνεται μια διδακτική προσέγγιση η οποία θα τους εμπλέκει βιωματικά, τοποθετώντας τους στη θέση ενός δημιουργού, σε όλα τα στάδια δημιουργίας ενός έργου. Έτσι αναμένεται να αποκτούν σε βάθος γνώση και κατανόηση του τρόπου με τον οποίο δομείται ένα έργο.

Τονίζεται ότι αντικείμενο του μαθήματος της δημιουργικής γραφής είναι η ομαδική ή ατομική δημιουργία από τους μαθητές έργων με αφηγηματική ή ποιητική μορφή, η παρουσίαση - δημοσίευσή τους μετά από αυτοδιορθώσεις και αλληλοδιορθώσεις. Συνεπώς όλες οι δράσεις μέσα στην τάξη, είτε αυτές σχετίζονται με ασκήσεις γραφής, είτε με την επαφή των μαθητών με καταξιωμένα λογοτεχνικά κείμενα, πρέπει να κατευθύνονται στην εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού.

Σε κάθε περίπτωση, ο διδάσκων λαμβάνει υπόψη του τον τομέα στον οποίο διδάσκεται το μάθημα και, χωρίς να αναιρείται ο χαρακτήρας του μαθήματος, δίδεται βαρύτητα σύμφωνα με τις ανάγκες της κατεύθυνσης.

Η δημιουργική γραφή και γενικά η παραγωγή γραπτού λόγου από τα παιδιά και μάλιστα μέσα στα πλαίσια της σχολικής τάξης, με την ενεργητική συμμετοχή του διδάσκοντος εκπαιδευτικού αντιμετωπίζεται ως συστηματική διαδικασία που διέρχεται από τα εξής στάδια:

α) Το γενικό σχεδιασμό και τις ειδικότερες επιλογές; π.χ. την ανεύρεση - επιλογή θέματος, την έκταση, το σενάριο (προσυγγραφικό στάδιο)

Σε σχέση με την ανεύρεση του θέματος, το ερέθισμα, που θα κινητοποιήσει διαθέσεις δημιουργικής γραπτής έκφρασης, μπορεί να είναι οτιδήποτε. Συνήθως, είναι μέρος της ιδιωτικής ζωής και υποκινείται από εσώτερες ανάγκες και παρορμήσεις. Τα βιώματα της καθημερινής ζωής, τα δεδομένα του περιβάλλοντος, φυσικού και κοινωνικού, η σκέψη, το συναίσθημα, παίρνουν μορφή και προσδιορίζονται μέσα από τη γραπτή έκφραση. Ο εκπαιδευτικός, που θέλει να οργανώσει μια ολοκληρωμένη διαδικασία συγγραφής κειμένων μέσα στη σχολική τάξη, μπορεί να δώσει στους μαθητές ερεθίσματα, που θα αφυπνίσουν τη φαντασία τους και θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον τους για ό,τι πρόκειται να επακολουθήσει. Ως ερεθίσματα μπορούν να λειτουργήσουν τα εξής: ένα λογοτεχνικό έργο πεζό ή ποίημα, μια μουσική σύνθεση, ένας πίνακας ζωγραφικής, μια ελεύθερη συζήτηση, ένας περίπατος, εκπαιδευτική επίσκεψη, προσωπικά αντικείμενα, ο συνδυασμός των παραπάνω. Από τα ερεθίσματα που αναφέραμε παραπάνω π.χ. ένα ποίημα, ερέθισμα μπορεί να αποτελέσει και μια επιμέρους ιδέα τους π.χ. μια λέξη ή μια φράση ποιήματος, και όχι ολόκληρο το θέμα του. Πέρα από θέμα, ορισμένα μορφολογικά, δομικά, υφολογικά στοιχεία ενός αφηγηματικού ή ποιητικού κειμένου μπορούν να χρησιμοποιηθούν, επίσης, ως πρότυπο για τη σύνθεση ανάλογων κειμένων από τους μαθητές.

β) τη σύνθεση - γραφή της πρώτης εκδοχής του κειμένου (συγγραφικό στάδιο)

Οι μαθητές, ομαδικά ή ατομικά, σε προσχέδιο κειμένου οργανώνουν την υπόθεση, τους χαρακτήρες, τη δομή κ.τ.ο..

γ) Τον έλεγχο της πρώτης εκδοχής και τις πιθανές διορθώσεις, συμπληρώσεις, βελτιώσεις (μετασυγγραφικό στάδιο)

Γίνεται η παρουσίαση του κειμένου στην τάξη, διορθώσεις, βελτιώσεις, επισημάνσεις. Η επαναγραφή – ανάπτυξη του προσχεδίου στην τελική μορφή απαιτεί οργάνωση και σύνθεση των ιδεών σε ένα οργανικό μέρος, λαμβάνοντας υπόψη τις διορθώσεις και επισημάνσεις. Εδώ κινητοποιούνται διεργασίες επιλογής, διευθέτησης και ολοκλήρωσης των ιδεών, εκλογής αισθητικών και υφολογικών χαρακτηριστικών. Η αναθεώρηση, το ξαναδιάβασμα και οι διορθώσεις επί του τελικού κειμένου αποτελούν φυσική προέκταση της συγγραφής όσο και ένα δύσκολο τμήμα της διδασκαλίας, αφού υπάρχει και ο κίνδυνος της κατακρεούργησης μιας αυθεντικής σύλληψης. Η συμβολή του εκπαιδευτικού στη σωστή και βασισμένη σε συγκεκριμένα κριτήρια διεξαγωγή αυτής της κριτικής επεξεργασίας του κειμένου, είναι ιδιαίτερα σημαντική.

δ) Την τελική παρουσίαση και δημοσίευση του κειμένου

Η παρουσίαση και η δημοσίευση του λογοτεχνικού κειμένου περιλαμβάνει ανάγνωσή του στην τάξη ή σε ευρύτερο κοινό, σχολιασμούς και κριτικές αναλύσεις και για την εικαστική πλαισίωσή του, δημοσίευση στη σχολική εφημερίδα, ή σε ανθολογίες, διαγωνισμούς νέων λογοτεχνών και βραβεύσεις.

Σε κάθε περίπτωση ορίζονται και κάποιοι εξωκειμενικοί περιορισμοί π.χ. στόχος, αποδέκτης.

Έμφαση θα πρέπει να δίνεται σε ορισμένες βασικές παραμέτρους της διαδικασίας δημιουργικής γραφής: α) λογική συνέπεια και αλληλουχία γεγονότων, β) ορθή αίσθηση λογοτεχνικών ειδών και των γνωρισμάτων τους, γ) γνώση και χρήση χαρακτηριστικών στοιχείων μιας καλής αφήγησης, δ) γνώση της δομής και χρήση λίστας δομικών στοιχείων που θα οδηγήσει σε σταδιακή εσωτερίκευση των βασικών αρχών δόμησης αφήγησης, ε) δημιουργία ενδιαφερόντων και σύνθετων χαρακτήρων, στ) ένταξη του θέματος σε συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτικό και χωροχρονικό πλαίσιο, ζ) αυτοαξιολόγηση όλων των παραπάνω με βάση δεδομένα κριτήρια, η)αξιοποίηση της ανατροφοδότησης που παρέχει η γόνιμη κριτική από συμμαθητές, θ) αξιοποίηση της δημοσίευσης ως κίνητρο της γραφής γενικά, και ιδιαίτερα της διόρθωσης και επαναγραφής, που άλλως θα αποφεύγονταν ι) παροχή κατάλληλων οδηγιών από τον εκπαιδευτικό στην κατάλληλη χρονική στιγμή, ια) επαφή με κατάλληλα και σταδιακά αυξανόμενης δυσκολίας έργα γνωστών συγγραφέων, ως πρότυπα δομής, τεχνικών και δημοσίευσης.

Από την άλλη, η επαφή των μαθητών με λογοτεχνικά

κείμενα και ποιήματα και η ενασχόλησή τους με αυτά, στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρακτικών που τους δίνουν την ευκαιρία να επέμβουν δραστικά πάνω τους αλλάζοντας τη δομή, τη μορφή και το περιεχόμενο, σύμφωνα με δικές τους ιδέες και προτάσεις, ανακαλύπτοντας διακειμενικούς συσχετισμούς, παρεμβαίνοντας στην εξέλιξη κ.λ.π., τους οδηγεί αφενός σε μια «εξ απαλών ονύχων» γνωριμία με τη λογοτεχνική θεωρία και τους εισάγει στη λογοτεχνική και ποιητική γραφή, αφετέρου δε -και εδώ βρίσκεται το σημείο τομής με τις αναγνωστικές θεωρίες - τους καθιστά επαρκέστερους αναγνώστες, ικανότερους να απολαύσουν ένα λογοτεχνικό ή ποιητικό κείμενο. Η ποικιλία των σχετικών πρακτικών και ασκήσεων που έχουν προταθεί είναι μεγάλη και, εμπλουτιζόμενη από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές, μπορεί να αποτελέσει ένα σώμα σχεδίων, μοντέλων και δραστηριοτήτων που θα κατευθύνουν τους μαθητές στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων τους για δημιουργική γραφή. Σημαντικές επίσης είναι οι δυνατότητες που προσφέρει η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών για την επεξεργασία των κειμένων.

Γενικές μεθοδολογικές οδηγίες

Ο εκπαιδευτικός οφείλει να προγραμματίζει δραστηριότητες εντός και εκτός της τάξης. Επίσης, θα πρέπει να έχει υπόψη του τα Προγράμματα Σπουδών και των άλλων μαθημάτων, ώστε να υπάρχει σύνδεση.

Καλό είναι να λύνει πρακτικά ζητήματα, όπως η διαμόρφωση του χώρου, ο εξοπλισμός του εργαστηρίου, η οργάνωση αρχείων με εργασίες μαθητών και χώρων για αποθήκευσή τους. Επίσης, πρέπει να συνδέει ποικιλοτρόπως το σχολικό εργαστήριο, με εκδηλώσεις τέχνης και να οργανώνει επισκέψεις, διαλέξεις, εργασίες και έρευνες σχετικά με το μάθημά του. Ακόμα, θα πρέπει να αξιοποιεί τις καθημερινές δημιουργίες έργων από τα παιδιά, με τη διοργάνωση παρουσιάσεων και να επιβραβεύει τις προσπάθειες τους, ανατροφοδοτώντας θετικά τη δημιουργική διαδικασία.

Κρίνεται δε απαραίτητη η κατάρτιση από τον εκπαιδευτικό, με τη γνώμη και των μαθητών ενός πίνακα λογοτεχνικών κειμένων που εξυπηρετούν τους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών και τις απαιτήσεις της μεθοδολογικής προσέγγισης, καθώς και η προμήθειά τους από τα «Καλλιτεχνικά Σχολεία», ούτως ώστε να δημιουργηθεί μια βασική βιβλιοθήκη.

Ο περιορισμένος από το ωρολόγιο πρόγραμμα χρόνος του μαθήματος ίσως οδηγήσει στην επιλογή ορισμένων θεμάτων και στόχων από το πρόγραμμα σπουδών, στα οποία ο καθηγητής θα εμβαθύνει ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών και το προσωπικό πρόγραμμά του, ενώ άλλα θα τα διδάξει χωρίς να επεκταθεί ιδιαίτερα. Μικρό μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών μπορεί να παραλειφθεί εντελώς και να αντικατασταθεί με καλλιτεχνικά θέματα τοπικού ή άλλου χαρακτήρα.

Μία ή δύο ώρες εργασίας στο σπίτι και γενικά εκτός σχολείου την εβδομάδα από τους μαθητές, θα αυξήσει την έκταση, την ποιότητα και την ποσότητα των αποτελεσμάτων.

Η θεωρητική διδασκαλία και ενασχόληση δε θα πρέπει να έχει γνωσιολογικό χαρακτήρα, αλλά να ενισχύει την κατανόηση θεμάτων τέχνης και να ολοκληρώνει τη δημιουργική πράξη .

Η διαθεματική προσέγγιση στο επίπεδο Προγράμματος Σπουδών σημαίνει οριζόντια σύνδεση και οργάνωση, έτσι που η επεξεργασία θεμάτων ή εννοιών που ανήκουν σε διαφορετικούς τομείς να γίνεται με τρόπο που να προσδιορίζονται οι σχέσεις και να αναδεικνύονται τα σημεία τομής τους. Το μάθημα της δημιουργικής γραφής μπορεί να αντλήσει ιδέες, θέματα και περιεχόμενο για δημιουργία έργων, εργασιών ή projects (σχέδιο εργασίας με βιωματική-επικοινωνιακή διδασκαλία, ομαδοσυνεργατικό και μαθητοκεντρικό) από όλα τα μαθήματα του σχολείου.

Ορισμένοι από τους μαθητές μπορεί να ενδιαφερθούν για συνθετικές εργασίες, τις οποίες είτε προτείνει ο καθηγητής είτε προτείνουν οι ίδιοι. Αυτοί οι μαθητές ακολουθούν σε γενικές γραμμές το κοινό με τους άλλους Πρόγραμμα Σπουδών και εμβαθύνουν περισσότερο στο θέμα που τους ενδιαφέρει. Προτρέπουμε τα παιδιά να συζητούν και να επιλέγουν θέματα για σχέδια εργασίας (projects). Τα παιδιά, αφού επιλέξουν το θέμα και διατυπώσουν τις ιδέες τους, διαμορφώνουν ένα γενικό σχέδιο εργασίας, χωρίζονται σε ομάδες, αναζητούν, συλλέγουν και αξιοποιούν απλές πληροφορίες και υλικό, υλοποιούν το πρόγραμμά τους, συζητούν και προσαρμόζουν αναλόγως την πορεία τους και ολοκληρώνουν αξιολογώντας το τελικό αποτέλεσμα. Ο διδάσκων βοηθά και συμβουλεύει όπου είναι απαραίτητο.

Η διαθεματικότητα ως επεξεργασία κοινών θεμάτων διδασκαλίας και μάθησης, της δημιουργικής γραφής με άλλα αντικείμενα του σχολείου, περιλαμβάνεται οπωσδήποτε στον ετήσιο προγραμματισμό του μαθήματος της δημιουργικής γραφής σε μια έκταση 10% περίπου του ετήσιου Προγράμματος Σπουδών..

Η διαθεματικότητα μπορεί να συμπεριλάβει δύο ή περισσότερα γνωστικά αντικείμενα Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν αυτά τα γνωστικά αντικείμενα είναι καλό να συνεργάζονται όταν πρόκειται για συνθετότερη επεξεργασία διαθεματικών θεμάτων.

Η έκταση και η ποικιλία των στόχων και της διαθεματικότητας στο παρόν Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.) ίσως είναι μεγάλη για ένα δίωρο μάθημα. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει, από την παρούσα ύλη και με κριτήριο το εφικτό, τα προς επεξεργασία θέματα, τα οποία στα πλαίσια του Α.Π.Σ, μπορούν να ποικίλουν από τάξη σε τάξη, από χρονιά σε χρονιά και από σχολείο σε σχολείο.

- Σε κάθε ενότητα μαθημάτων, και όχι απαραίτητα σε μία διδακτική ώρα, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να προσεγγίζει το θέμα από πολλές πλευρές, ιστορική, αισθητική, θεωρητική, και τα λοιπά, δίνοντας όμως έμφαση στην πρακτική ώστε να επιτυγχάνεται σφαιρικότητα και ισορροπία.
- Το παρόν Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών δεν προτείνει στενά καθορισμένη ύλη χωρισμένη σε ωριαία μαθήματα. Προσφέρει άξονες περιεχομένων, οι οποίοι δε διδάσκονται ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο, αλλά τους συνδυάζει κατά την κρίση του ο εκπαιδευτικός. Σε κάθε θέμα διδασκαλίας διαπλέκονται πολλά στοιχεία από τα περιεχόμενα και τους στόχους άλλων αξόνων, πράγμα που επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να διδάξει τους άξονες με τη σειρά που εκείνος επιλέγει.
- Σε κάθε ωριαίο μάθημα η διδασκαλία πρέπει να είναι τόση, ώστε να αφήνει μεγάλο χρονικό περιθώριο στα παιδιά για δραστηριότητες, για επεμβάσεις και για συζητήσεις, επίσης για σχόλια, για οδηγίες, για κρίσεις έργων και εργασιών.

- Η διδασκαλία, που είναι συνήθως ομαδική, θα πρέπει συχνά να εξατομικεύεται, για να ενισχύει τους αδύνατους, αλλά και να καθοδηγεί και να συμβουλεύει τους τυχόν ταλαντούχους.
- Η ύπαρξη και άλλων δημιουργικών γωνιών - εργαστηρίων μέσα στην αίθουσα επιτρέπουν σε ομάδες παιδιών να εργάζονται ταυτόχρονα με την υπόλοιπη τάξη.
- Η διδασκαλία πρέπει να βασίζεται στις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών αλλά και στις πιθανώς λαθεμένες αντιλήψεις τους για θέματα Τέχνης, να παίρνει αφορμή από τη διδασκαλία άλλων μαθημάτων, από τα ενδιαφέροντα των παιδιών, από σχέσεις, από γεγονότα, από συγκρούσεις, και γενικά από την Τέχνη και τη ζωή εντός και εκτός σχολείου.
- Παρά το γεγονός ότι το μάθημα έχει ελεύθερο χαρακτήρα, που αφήνει περιθώριο στο τυχαίο και στο αυθόρμητο, πρέπει να κτίζεται σε μία επιστημονικά προγραμματισμένη διδακτική και μαθησιακή πορεία, για να έχουμε τα καλύτερα αποτελέσματα με το μικρότερο κόπο.

Ενδεικτικό παράδειγμα δίωρου μαθήματος

Οριοθέτηση και στοχοθεσία ενός δίωρου (συνεχόμενου) μαθήματος

Οι μαθητές εργάζονται για την ανεύρεση και την αδρομερή ανάπτυξη ιδεών που μπορούν να αποτελέσουν θέματα αφηγηματικού κειμένου. Στην ανάπτυξη θα πρέπει να περιλάβουν σε γενικές γραμμές την υπόθεση, τους βασικούς χαρακτήρες και την πλοκή του έργου.

Στόχοι του μαθήματος (επιλογή από τοΑ.Π.Σ):

- Να χρησιμοποιούν ποικίλα ερεθίσματα για να επιλέγουν θέματα
- Να εργάζονται ατομικά και ομαδικά για τη δημιουργία ή τη βελτίωση της υπόθεσης, της πλοκής, και των χαρακτήρων.
- Να εντάσσουν το θέμα, την υπόθεση, τους χαρακτήρες και την πλοκή σε συγκεκριμένο χωροχρονικό πλαίσιο.

Ενδεικτική πορεία – Δραστηριότητες

Αφού ο εκπαιδευτικός κάνει μια μικρή εισαγωγή και συζήτηση με τους μαθητές για το ρόλο που μπορεί να παίξει ένα αντικείμενο στην ανεύρεση θέματος και στην ανάπτυξη της υπόθεσης, με αναφορές σε συγκεκριμένα παραδείγματα, όπως το καπλάνι της βιτρίνας από το ομότιτλο μυθιστόρημα της Άλκης Ζέη, το γούσουρι από το ομότιτλο διήγημα του Καρκαβίτσα, το γοβάκι της Σταχτοπούτας από το γνωστό παραμύθι. Κατά τη συζήτηση και την αναφορά των ανωτέρω παραδειγμάτων, εντοπίζονται η σχέση των χαρακτήρων με το συγκεκριμένο αντικείμενο, η σχέση του αντικειμένου με την υπόθεση και με τις δράσεις που αναπτύσσουν οι χαρακτήρες σχετικά με αυτό το αντικείμενο.

Στη συνέχεια, οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν ένα θέμα που σχετίζεται με ένα αγαπημένο προσωπικό τους αντικείμενο. Εργαζόμενοι ατομικά ή σε ομάδες εντάσσουν το θέμα σε συγκεκριμένο χωροχρονικό πλαίσιο, αναπτύσσουν την υπόθεση γύρω από το αντικείμενο, καθορίζουν τη σχέση των χαρακτήρων της αφήγησής τους με το συγκεκριμένο αντικείμενο, καθορίζουν την πλοκή και τις δράσεις που αναλαμβάνουν τα πρόσωπα του έργου σε σχέση με το αντικείμενο. Με βάση τα παραπάνω, γράφουν ένα προσχέδιο του αφηγηματικού τους κειμένου, έκτασης μίας έως δύο σελίδων.

Κάνουν αυτοδιορθώσεις και παρουσιάζουν – ανακοινώνουν την υπόθεσή τους στους συμμαθητές τους, γίνονται σχολιασμοί και διορθώσεις με βάση κριτήρια όπως: η πρωτοτυπία του θέματος και της υπόθεσης, και της πολυπλοκότητας των σχέσεων μεταξύ του αντικειμένου, των χαρακτήρων.

5. Αξιολόγηση

Η δημιουργική γραφή θεωρείται από ορισμένους ως μια διαδικασία που δεν επιδέχεται βαθμολόγηση και κάθε μορφή αξιολόγησης είναι υποκειμενική. Αυτή η άποψη στερεί από τον εκπαιδευτικό που διδάσκει τη δυνατότητα, μέσω της αξιολόγησης, να δώσει στους μαθητές κατεύθυνση στην ανάπτυξη και στην πρόοδό τους. Για το λόγο αυτό, κρίνεται απαραίτητη η υιοθέτηση μιας μορφής αξιολόγησης που θα είναι πρακτική, χρήσιμη και δίκαιη και η οποία θα στηρίζεται σε σαφώς διατυπωμένα σταθερά κριτήρια, γνωστά εκ των προτέρων στους μαθητές. Συζητούμε για κριτήρια τα οποία θα εστιάζουν σε ικανότητες γραφής όπως η οργάνωση, η περιγραφή, η στίξη, παρά σε γενικές εντυπώσεις του εκπαιδευτικού ή των μαθητών. Ως κριτήρια αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι βασικές παράμετροι της γραφής που αναφέρονται στο παραπάνω κείμενο της μεθοδολογίας, αλλά και στους στόχους του προγράμματος.. Αυτά τα κριτήρια μπορούν να προσαρμοστούν στις δυνατότητες και αδυναμίες των μαθητών και μπορούν να τροποποιούνται καθώς αναπτύσσονται οι ικανότητες των μαθητών.

Η αξιολόγηση είναι αναπόσπαστο μέρος της διδακτικής διαδικασίας και πρέπει να αποτελεί για το μαθητή νέα αφετηρία και ενθάρρυνση. Αξιολογούμε, συνεκτιμώντας όλα τα χαρακτηριστικά του μαθητή και τη δράση του.

Ειδικότερα αξιολογούμε:

- Τα έργα του (κατά τη διαδικασία γραφής) σε καθημερινή βάση αλλά και ως σύνολο.
- Τη συμμετοχή, το ενδιαφέρον, την προσπάθεια, τις πρωτοβουλίες του.
- Το βαθμό απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων.
- Τις εργασίες, τις συνθετικές εργασίες, τις έρευνες, τις δραστηριότητές του.
- Έχουμε υπόψη μας ότι το μάθημα διδάσκει την Τέχνη, τόσο πρακτικά όσο και θεωρητικά

Αξιολογούμε, επιλέγοντας ορισμένες από τις παρακάτω πρόσφορες μεθόδους, όπως συζητήσεις, σχόλια, κριτική, ερωτηματολόγια, με δημιουργία έργου και ανάλυση έργων τέχνης.

Ενθαρρύνουμε την αυτοαξιολόγηση των παιδιών ως μέρος της δημιουργικής τους πορείας.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει, ακόμη, να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των μεθόδων διδασκαλίας του, την επίτευξη των στόχων του, την καταλληλότητα των διδακτικών και των εποπτικών υλικών και την εφαρμογή των Προγραμμάτων Σπουδών.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Μαθήματος της Τεχνολογίας Κατεύθυνσης

1. Γενικός σκοπός

Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της Τεχνολογίας είναι η εξοικείωση του μαθητή με το τεχνολογικό περιβάλλον στο οποίο ζει ανεξάρτητα από μελλοντικές επαγγελματικές επιλογές.

Η τεχνολογική εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει, ώστε να γεφυρωθεί η απόσταση μεταξύ της εξάρτησης του σύγχρονου ανθρώπου από την τεχνολογία και της έλλειψης ικανοτήτων και γνώσεων στον τομέα αυτό. Στη «μεταβιομηχανική» εποχή, κατά την οποία η γενική εκπαίδευση έχει αποκτήσει νέα μορφή, η ένταξη της τεχνολογικής εκπαίδευσης στο γενικό πρόγραμμα διδασκαλίας κρίνεται απαραίτητη. Η τεχνολογική εκπαίδευση εμπεριέχει και την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου για συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών, που αποτελούν τη βάση για την επίλυση οποιουδήποτε τεχνολογικού προβλήματος.

2. Ειδικοί σκοποί

Μέσα από τη διδασκαλία του μαθήματος της Τεχνολογίας επιδιώκεται:

- Η εξοικείωση των μαθητών με την παραγωγική διαδικασία.
- Η ανάπτυξη της ικανότητάς τους να σχεδιάζουν και να κατασκευάζουν τεχνολογικά προϊόντα και συστήματα με την αξιοποίηση πηγών πληροφόρησης και με ελάχιστη βοήθεια από τον εκπαιδευτικό.
- Η ανάπτυξη των φυσικών και διανοητικών ικανοτήτων τους για την επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων.
- Η συλλογή και αποτελεσματική ανάλυση δεδομένων.
- Η σύγκριση στοιχείων αξιολόγησης με κριτήρια σχεδιασμού.
- Η εξοικείωση των μαθητών με εργαλεία και υλικά προκειμένου να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα σε κάθε περίπτωση.
- Η παροχή ευκαιριών για ανάδειξη τεχνικών και πρακτικών δεξιοτήτων των μαθητών.
- Η συνεργασία και η αρμονική ένταξη των μαθητών σε ομάδα.
- Η ασφαλής και αποδοτική διαχείριση ανθρώπων, πόρων και δραστηριοτήτων.
- Η παραγωγική διασύνδεση της τεχνολογίας και άλλων γνωστικών αντικειμένων μέσα από ποικίλες εφαρμογές και η σύνδεση της πράξης με τη θεωρία.
- Η γνωριμία με άμεσο τρόπο με τεχνολογικά επιτεύγματα στον τομέα του πολιτισμού.
- Η απόκτηση συγκεκριμένων γνώσεων για την ιστορία και τη φύση της τεχνολογίας στους τομείς του θεάτρου, του κινηματογράφου, του χορού, των εικαστικών, της μουσικής.
- Η αναγνώριση της διασύνδεσης της τεχνολογίας με τον πολιτισμό και την κοινωνία.
- Η συλλογική καλλιτεχνική δημιουργία

Στόχοι, θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές δραστηριότητες, Διαθεματικός χρόνος

Στόχοι	**Θεματικές Ενότητες**	**Ενδεικτικές Δραστηριότητες**
Οι μαθητές επιδιώκεται: Να διαμορφώνουν σαφή αντίληψη σχετικά με την οργάνωση της παραγωγικής διαδικασίας των τεχνών, και την εμπλοκή της τεχνολογίας σε αυτή. Να αντιλαμβάνονται τα προβλήματα και τα οφέλη που προκύπτουν από την παραγωγή εικαστικών έργων, θεατρικών παραστάσεων, κινηματογραφικών ταινιών, μουσικοχορευτικών θεαμάτων. Να αναγνωρίζουν τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται στη διαδικασία καλλιτεχνικής	Εικαστικά υλικά και εργαλεία Κατασκευή μοντέλων υπό κλίμακα Σχεδιασμός κουστουμιών Δημιουργία μάσκας Τεχνικές φωτισμού Επιμέλεια ήχου Χρήση τεχνολογικού υλικού	Ανάλυση από τον καθηγητή και τους μαθητές του τρόπου οργάνωσης και αξιοποίησης της διαθέσιμης βιβλιογραφίας και του ευρύτερου φάσματος πηγών πληροφόρησης (διαδίκτυο). Κατάρτιση οργανογράμματος. Συγκρότηση ομάδων εργασίας από τους μαθητές και κατανομή αρμοδιοτήτων. Ανάλυση της συνεργασίας που απαιτείται μεταξύ των ομάδων εργασίας και των μελών τους. Επιλογή ρόλου από κάθε μαθητή αντίστοιχου με τα μέλη μιας πραγματικής καλλιτεχνικής ομάδας (σκηνοθέτης, χορογράφος, τεχνικός ήχου, σκηνογράφος, οπερατέρ κλπ).

δημιουργίας. Να αναπτύξουν ικανότητες για συλλογή και ταξινόμηση υλικών απαραίτητων για την καλλιτεχνική δημιουργία. Να επιλέγουν, να ελέγχουν και να πειθαρχούν τα κατάλληλα εργαλεία και υλικά για τις καλλιτεχνικές εργασίες. Να αξιοποιούν μια ποικιλία εργαλείων χρήσιμων στην καλλιτεχνική δημιουργία. Να κατασκευάζουν μοντέλα που απεικονίζουν την πορεία της παραγωγικής διαδικασίας με βάση την τεχνική σχεδίαση και τη συλλογή τεχνικών πληροφοριών. Να επιλύουν τεχνολογικά προβλήματα που συνδέονται με την καλλιτεχνική δημιουργία. Να διαμορφώσουν σαφή αντίληψη για τις έντονες μεταβολές της σύγχρονης τεχνολογίας, όπως αυτή εμπλέκεται στην καλλιτεχνική δημιουργία. Να αναγνωρίζουν τις επαγγελματικές δυνατότητες που	Συλλογή πληροφοριών με αξιοποίηση όλων των πιθανών πηγών πληροφόρησης συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου	Δημιουργία και οργάνωση αρχειακού υλικού. Ανάλυση του τρόπου αξιοποίησης των τεχνολογιών από την κάθε ομάδα εργασίας. Συλλογή και παρουσίαση σε σεμινάριο από την κάθε ομάδα εργασίας πληροφοριών σχετικά με τις αρμοδιότητες που έχει αναλάβει. Αξιοποίηση των διαθέσιμων πηγών πληροφόρησης του τεχνολογικού περιβάλλοντος. Σύνταξη υπομνήματος που συνοδεύει κάθε κατασκευαστικό σχέδιο – μοντέλο και που αναφέρει το είδος των υλικών που θα χρησιμοποιηθούν κατά την κατασκευή, την ποσότητα του υλικού που θα απαιτηθεί από το κάθε είδος, το είδος των εργαλείων που απαιτούνται για την κατασκευή. Τελική επιλογή υλικών και εργαλείων για την κατασκευή του μοντέλου – σχεδίου υπό κλίμακα από κάθε ομάδα. Εκπόνηση από την κάθε ομάδα κατασκευαστικού σχεδίου υπό κλίμακα (μακέτα σκηνικού, μαριονέτα, σχέδια κουστουμιών, πίνακας αναλυτικής σκιτσογράφησης). Διοργάνωση εκθέσεων από τους μαθητές με τη βοήθεια του καθηγητή, όπου θα παρουσιαστούν στη σχολική κοινότητα τα έργα των μαθητών.

προσφέρονται στο χώρο της τέχνης. Να διαμορφώσουν σαφή αντίληψη για τις τεχνολογικές γνώσεις και ικανότητες που απαιτούνται από τους εργαζόμενους στο χώρο της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας.		

Χρόνος

Ο εκπαιδευτικός σε κάθε ωριαίο μάθημα ή σε κάθε ενότητα μαθημάτων επιλέγει κατά την κρίση του και συνδυάζει διάφορους άξονες περιεχομένου και στόχους. Στην ετήσια κατανομή του χρόνου που διατίθεται για το μάθημα πρέπει να επιτυγχάνεται μια σχετική ισορροπία στην επιλογή των αξόνων και των στόχων.

Το σύνολο των στόχων μπορεί να αφορά την τεχνολογία και για τις τρεις τάξεις του Καλλιτεχνικού Σχολείου και να γίνεται επιλογή ανάλογα με την ηλικία και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Στην προκειμένη περίπτωση προτείνονται στόχοι οροφής. Είναι απαραίτητη η κατάλληλη επιλογή από τον εκπαιδευτικό, δεδομένου ότι το προτεινόμενο Πρόγραμμα Σπουδών άπτεται της φιλοσοφίας των ανοιχτών – ευέλικτων Προγραμμάτων Σπουδών.

Προτεινόμενα Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

Θέμα: Οργάνωση και ανέβασμα παράστασης

Συνθετική εργασία για το ανέβασμα παράστασης βασισμένης σε δραματικό κείμενο που επιλέγουν οι μαθητές.

Για το στήσιμο της παράστασης οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες αναλαμβάνουν συγκεκριμένους ρόλους, του σκηνοθέτη, του σκηνογράφου, του ενδυματολόγου, του χορογράφου, του υπεύθυνου φωτισμού, του γραφίστα, του υπεύθυνου καταγραφής της παράστασης. Σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τα σκηνικά, δημιουργούν τις μάσκες και τα κουστούμια, πειραματίζονται με το φωτισμό, επιμελούνται τη μουσική επένδυση, σχεδιάζουν και παράγουν την αφίσα, το πρόγραμμα και τις προσκλήσεις της παράστασης, φωτογραφίζουν και κινηματογραφούν την παράσταση. Κατά την παρουσίαση του έργου, εκθέτουν στο "φουαγιέ" φωτογραφικό υλικό από την προετοιμασία της παράστασης και προβάλλουν σχετική ταινία. Αξιολογούν την παραγωγή.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Οργάνωση, χώρος, χρόνος, παραγωγή, υλικά, εργαλεία, σύστημα, συνεργασία, συλλογικότητα, επικοινωνία, αλληλεπίδραση, παράδοση, πολιτισμός.

Προεκτάσεις στα μαθήματα: Φυσική, Μαθηματικά, Πληροφορική, Ιστορία, Γλώσσα, Εικαστικά, Δημιουργική Γραφή, Μουσική, Χορός, Θέατρο, Κινηματογράφος.

Το Πρόγραμμα Σπουδών της Τεχνολογίας της Γ΄ Γυμνασίου στα Καλλιτεχνικά Σχολεία

Οι μαθητές θα εμβαθύνουν περαιτέρω σε δραστηριότητες και θέματα που ήδη αναφέρονται στο πρόγραμμα της Β΄ Γυμνασίου. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε τεχνολογικά θέματα που άπτονται της εκάστοτε κατεύθυνσης. Ο διδάσκων επιλέγει θέματα κατάλληλα, ώστε να σχετίζονται με την ύλη που διδάσκεται στην κατεύθυνση εκείνη την χρονική περίοδο και να την ενισχύουν. Για παράδειγμα η τεχνολογία υλικών να βρίσκεται σε αναλογία με τα θέματα που πραγματεύεται ο εκπαιδευτικός στα μαθήματα κατεύθυνσης την ίδια περίοδο.

Στο Π.Σ. της Τεχνολογίας των Καλλιτεχνικών Σχολείων γίνεται καταγραφή των γενικών κατευθύνσεων και των στόχων στους οποίους συγκλίνουν τα επιμέρους διδακτικά επίπεδα.

Στο μάθημα της Τεχνολογίας δεν προβλέπεται η διδασκαλία συγκεκριμένης ύλης.

Προβλέπεται η εφαρμογή εκπαιδευτικών διαδικασιών μέσω των οποίων οι μαθητές μελετούν τεχνολογικά προβλήματα, κατασκευάζουν τεχνολογικά προϊόντα, χρησιμοποιώντας μια ποικιλία εργαλείων και υλικών, συντάσουν εκθέσεις σχετικά με τις κατασκευές τους, κάνουν παρουσιάσεις σε αυτοδιοικούμενα σεμινάρια στην τάξη ή και σε ολόκληρο το σχολείο, αξιοποιώντας το ευρύτερο δυνατό φάσμα πηγών πληροφόρησης από το τεχνολογικό τους περιβάλλον συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου.

Από τα μεγαλύτερα οφέλη για τους μαθητές είναι να πραγματοποιούν στο χώρο των σχολικών εργαστηρίων πολλές από τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στον πραγματικό κόσμο της τέχνης. Πρόσφατες έρευνες σχετικά με τη μάθηση έχουν καταλήξει στο ότι οι μαθητές μαθαίνουν καλύτερα δημιουργώντας, παρά βλέποντας ή ακούγοντας, και ότι η μελέτη της τεχνολογίας δίνει απόλυτη προτεραιότητα και έμφαση στην πράξη και την ενεργό μάθηση. Στο μάθημα της Τεχνολογίας οι μαθητές του Καλλιτεχνικού Σχολείου αντιμετωπίζουν προβλήματα αντίστοιχα με αυτά του πραγματικού κόσμου που αντιμετωπίζουν οι ζωγράφοι και οι γλύπτες, οι σκηνογράφοι και οι ενδυματολόγοι, οι χορογράφοι, οι κινηματογραφιστές, οι οπερατέρ, οι γραφίστες και οι τεχνικοί ήχου.

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον εμπλουτισμό της διδακτικής μεθοδολογίας όλων των γνωστικών αντικειμένων. Αφορμές και περιεχόμενο των δραστηριοτήτων μπορούν να αποτελέσουν θέματα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Μεθοδολογία

Η διαδικασία της σχεδίασης γενικά αρχίζει με τον προσδιορισμό ενός προβλήματος. Υπάρχει κάποια ανά-

γκη, η οποία θα πρέπει να ικανοποιηθεί, και ο σχεδιαστής θα πρέπει να αντιληφθεί επακριβώς ποια είναι η ανάγκη αυτή. Κατόπιν προτείνει έναν αριθμό ιδεών ως πιθανών λύσεων στο πρόβλημα. Στη συνέχεια κατασκευάζει το προϊόν στην τελική του μορφή, αφού προηγηθούν διάφορα στάδια κατασκευής μοντέλων των διαφόρων εναλλακτικών λύσεων, οι οποίες ελέγχονται και αξιολογούνται.

Οι μαθητές χρησιμοποιούν στα έργα, τις κατασκευές και τις μελέτες τους συνθετικά και κατά ολιστικό τρόπο γνώσεις από όλους σχεδόν τους εκπαιδευτικούς τομείς, και μάλιστα κατά τρόπο αντίστοιχο προς την πραγματικότητα.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Σε μια εποχή έκρηξης της γνώσης, και ιδιαίτερα στον τομέα της τεχνολογίας, ο καθηγητής δεν είναι δυνατόν να αποτελεί τη μοναδική πηγή πληροφόρησης και γνώσης.

Η διδασκαλία του πρέπει να ακολουθεί τις γενικές αρχές της εκπαίδευσης και να στηρίζεται σε σύγχρονα παιδαγωγικά κριτήρια, όπως:

Η διαμόρφωση ελεύθερης, δημοκρατικής προσωπικότητας του μαθητή.

Η στήριξη στην αυτενέργεια του παιδιού.

Η σύνδεση της πρακτικής εμπειρίας με τη θεωρητική γνώση.

Η επαγωγική πορεία της μάθησης από το μέρος στο όλο, από το απλό στο σύνθετο και από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο.

Η σύνδεση της μάθησης με την έρευνα και της γνωστικής διαδικασίας με την ανάλυση και τη σύνθεση, ώστε να προωθείται η κριτική και συνθετική σκέψη του μαθητή.

Η σαφήνεια των στόχων της διδασκαλίας, ώστε να κινείται εξαρχής το ενδιαφέρον του μαθητή.

Η εναρμόνιση της ύλης με τα μέσα και τη μέθοδο της διδασκαλίας.

Ο καθηγητής, επομένως, αναλαμβάνει ρόλο συμβουλευτικό στην επίλυση των τεχνολογικών προβλημάτων από τους μαθητές, με άλλα λόγια αναλαμβάνει το ρόλο του διαχειριστή της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Διδακτικό Υλικό

Η διδασκαλία θα γίνεται με τη χρήση πλούσιου διδακτικού υλικού (συγγραφικό, εποπτικό).

Σε όλα τα επίπεδα θα χρειαστεί:

Χώρος για το μάθημα, που να τηρεί προδιαγραφές αίθουσας εργαστηρίου, και μάλιστα εξοπλισμένης με όργανα και φροντιστηριακό υλικό (μπορεί να είναι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, κάποιες καρέκλες, ορισμένα αντικείμενα, κομμάτια από ύφασμα ή χαρτί κ.ά).

Βιβλία και εκπαιδευτικό υλικό (CD-ROM, Video κ.ά), τα οποία μπορούν να είναι χρήσιμα για τον μαθητή και τον δάσκαλο ως προς τις υποδείξεις.

Σ' αυτό προσθέτουμε ότι βασικό εργαλείο για το μάθημα θα ήταν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, μια βιβλιοθήκη (λογοτεχνική, θεατρική, ιστορική), όσο και μια mediatheque/αρχειοθήκη με οπτικοακουστικό υλικό από παραστάσεις, ταινίες, κτλ.

Για την ουσιαστική επαφή με την τεχνολογία είναι σκόπιμο το άνοιγμα του σχολείου προς το αντικείμενο με επισκέψεις σε θεατρικές, μουσικές, χορευτικές παραστάσεις, παραστάσεις Θεάτρου Σκιών ή Κουκλοθέατρου, μουσεία, αίθουσες τέχνης, κινηματογραφικά και εικαστικά εργαστήρια . Το ίδιο ενδιαφέρουσα είναι η πρόσκληση επαγγελματιών από τον χώρο της τέχνης σε οργανωμένη εκδήλωση στον χώρο του σχολείου ώστε τα παιδιά να γνωρίσουν το επάγγελμά τους και να συζητήσουν μαζί τους για κάθε λεπτομέρεια και ιδιαιτερότητα. Έτσι πραγματοποιείται η απαιτούμενη διασύνδεση του σχολείου με την κοινωνία και τον πολιτισμό.

Με το πολλαπλό υλικό και την ελευθερία επιλογής που προτείνουμε, επιδιώκουμε να γίνει σαφής η ιδιαίτερη ποιότητα της τεχνολογίας και η πολύπτυχη δυνατότητα χρήσης από τον εκπαιδευτικό του χώρου και άλλων μέσων διδασκαλίας και εφαρμογής του αντικειμένου.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές αξιολογούνται:

- Για το βαθμό και την ποιότητα της διερεύνησης των πηγών πληροφόρησης που χρησιμοποιούν στην ανάλυση των ενοτήτων μελέτης και στην επιλογή ατομικού θέματος για μελέτη.
- Για την καταλληλότητα των υλικών και των εργαλείων που επέλεξαν για την κατασκευή τους.
- Για το έργο που δημιούργησαν (πολυπλοκότητα, αισθητική, χρήση υλικών και εργαλείων).
- Για την παρουσίαση του έργου τους στη σχολική κοινότητα.

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: http://www.et.gr – e-mail: webmaster@et.gr